

FEDERATION CYNOLOGIQUE INTERNATIONALE (AISBL)

13, Place Albert 1er, B - 6530 Thuin (Belgique), tel : ++32.71.59.12.38, fax : ++32.71.59.22.29, internet : <http://www.fci.be>

Wytyczne

FCI

do przeprowadzania

Międzynarodowych Egzaminów Psów Użytkowych

oraz

Międzynarodowych Egzaminów Psów Tropiących

Opracowane na zlecenie Komisji Psów Użytkowych FCI przez:

Frans Jansen (NL)
Günther Diegel (D)
Wilfried Schäpermeier (D)
Edgar Scherkl (D)
Pierre Wahlström (S)
Alfons van den Bosch (B)
Robert Markschläger (A)

Niniejsze wytyczne zostały przyjęte przez Zarząd FCI w Rzymie w dniu 13 kwietnia 2011 r i obowiązują od 1 stycznia 2012 r.

Preambuła

Od ponad 12 tysięcy lat pies jest towarzyszem człowieka. Dzięki udomowieniu pies znalazł się w ścisłej wspólnocie społecznej z człowiekiem i jest zdany na niego w najbardziej istotnych obszarach. Tym samym człowiek ponosi szczególną odpowiedzialność za dobry stan zdrowia psa.

Szczególnie przy wyszkoleniu psa jego zdrowie fizyczne i psychiczne ma najwyższy priorytet. Najwyższym priorytetem jest także obchodzenie się z psem zgodnie z prawem, odpowiednio do gatunku i bez przemocy. Jest z tym związane oczywiście zapewnienie psu odpowiedniego pożywienia i wody, a także troska o jego zdrowie, która obejmuje między innymi regularne szczepienia i badania lekarskie. Poza tym człowiek ma obowiązek zapewnić psu regularny kontakt ze sobą oraz dostateczną ilość zajęć do zaspokojenia jego potrzeby ruchu.

W toku historii pies wykonywał najróżniejsze zadania jako pomocnik człowieka. W nowoczesnym świecie dużą część z tych zadań przejęła technika. Dlatego w dzisiejszych czasach, w ramach rekompensaty za utracone zadania, właściciel psa ma obowiązek umożliwić psu zgodnie z jego predyspozycjami dostateczną ilość ruchu i zajęć w połączeniu z intensywnym kontaktem z człowiekiem. Właśnie z takiego punktu widzenia należy traktować egzamin psów towarzyszących, test na wszechstronność dla psów użytkowych, egzamin psów tropiących oraz egzamin z rewirowania za przedmiotami. Należy znaleźć psu zajęcie zgodne z jego predyspozycjami i wydajnością sprawnościową. Oprócz wystarczającego wybiegania się psa obejmuje to także intensywne zajęcia i czynności, które uwzględniają zdolność uczenia się, popęd do ruchu a także inne predyspozycje psa. Różne formy psiego sportu są tutaj bardzo przydatne. Psy, którym nie zapewnia się dostatecznej ilości zajęć, mogą próbować zwracać na siebie uwagę i wywoływać skargi ze strony innych osób.

Człowiek, który szkoli swojego psa lub, który wspólnie ze swoim psem uprawia sport, powinien siebie i powierzonego mu psa poddać starannemu kształceniu, którego celem jest osiągnięcie najwyższej harmonii pomiędzy człowiekiem a psem. Wszystkie szkolenia mają na celu przekazanie treści nauczania, które są wykonalne u danego psa. Harmonijna zgodność pomiędzy człowiekiem a psem, niezależnie od tego, w jakiej dziedzinie sportu będzie on obsadzony, powinna stanowić podstawę wszystkich czynności. Harmonię można osiągnąć tylko wtedy, kiedy w jak najdalej idący sposób wczujemy się w położenie psa i jego predyspozycje.

Człowiek ma etyczny obowiązek wychowywać psa i go odpowiednio trenować. Stosowane przy tym metody muszą uwzględniać wiedzę nauki o zachowaniu się a w szczególności kynologii. Aby osiągnąć efekty w wychowaniu, szkoleniu lub treningach zawsze należy wybierać metodę bez przemocy i pozytywną dla psa. Należy zrezygnować z metod szkolenia, wychowania i treningów, które nie są zgodne z prawem (zob. ustawa o ochronie zwierząt).

Udział psa w sporcie powinien być zgodny z jego predyspozycjami, możliwościami sprawnościowymi oraz jego gotowością do pracy. Nie należy wpływać na wydajność sprawnościową psa za pomocą leków lub innych działań człowieka niezgodnych z prawem. Człowiek powinien starannie zbadać predyspozycje swojego psa. Wymaganie od psa osiągnięć, którym nie może on sprostać, przeczy każdej etycznej świadomości. Świadomy swojej odpowiedzialności przyjaciel psów będzie brał udział w egzaminach, zawodach i treningach tylko z psami zdrowymi i zdolnymi do pracy.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 3 z 126
---	--------------------------	-----------------------

Spis treści

Część ogólna	strona	4
Ważność	strona	4
Uwagi ogólne	strona	4
Sezon egzaminacyjny	strona	5
Organizacja egzaminu / Kierownik egzaminu	strona	5
Sędziowie	strona	6
Uczestnicy egzaminu	strona	7
Obowiązek zakładania obroży / prowadzenie na smyczy	strona	8
Przerwanie egzaminu z powodu choroby / zranienia	strona	8
Obowiązek zakładania kagańca	strona	9
Warunki dopuszczenia do egzaminu	strona	9
Próba zachowania	strona	10
Punktacja	strona	11
Dyskwalifikacja	strona	12
Pomoc ze strony przewodnika	strona	13
Punktacja końcowa	strona	13
Tytuły wyszkolenia psa	strona	13
Książeczka startowa	strona	13
Odpowiedzialność cywilna	strona	14
Szczepienia	strona	14
Dni egzaminów	strona	14
Nadzór nad egzaminem	strona	14
Nagradzanie zwycięzców, rozdanie nagród honorowych	strona	15
Zasady dotyczące pozorantów	strona	15
Prawo dyscyplinarne	strona	19
Ocena TSB Część C (dotyczy wszystkich stopni)	strona	19
Postanowienia szczególne	strona	20
Mistrzostwa Świata	strona	20
Próba zachowania	strona	20
Egzamin Psów Towarzyszących z testem zachowania BH/VT	strona	23
Egzamin Psów Użytkowych A 1 do A 3 (Apr 1 – 3)	strona	30
Egzamin Psów Tropiących 1 do 3 (Fpr 1 – 3)	strona	30
Egzamin z posłuszeństwa 1 do 3 (Upr 1 – 3)	strona	30
Egzamin Psów Obrończych 1 do 3 (Spr 1 – 3)	strona	30
Egzamin na przydatność do hodowli IPO ZTP	strona	31
Międzynarodowy Egzamin Psów Użytkowych IPO VO	strona	39
Międzynarodowy Egzamin Psów Użytkowych IPO 1	strona	46
Międzynarodowy Egzamin Psów Użytkowych IPO 2	strona	65
Międzynarodowy Egzamin Psów Użytkowych IPO 3	strona	86
Egzamin Psów Tropiących 1 FH 1	strona	109
Egzamin Psów Tropiących 2 FH 2	strona	113
Międzynarodowy Egzamin Psów Tropiących IPO – FH	strona	116
Egzamin z rewirowania za przedmiotami 1 do 3 (StPr 1 - 3)	strona	120
Załączniki do IPO (szkice)	strona	123

Stosowane skróty

FCI	Federation Cynologique Internationale	PL	Kierownik egzaminu
IPO	Międzynarodowy Regulamin Egzaminów	HL	Pozorant / pomocnik
LAO	Organizacja krajowa	FL	Osoba kładąca ślady
PO	Regulamin egzaminów	HF	Przewodnik
AKZ	Tytuł wyszkolenia psa	HZ	Komenda
LR	Sędzia	GST	Postawa zasadnicza
RA	Polecenie sędziego		

Wskazówka

Komendy zawarte w tekście oryginalnym należy w tłumaczeniu niniejszego regulaminu zastąpić komendami stosowanymi w danej krajowej organizacji kynologicznej.

Wraz z wejściem w życie niniejszego regulaminu tracą ważność wszystkie dotychczasowe postanowienia. W razie wątpliwości zaistniałych przy tłumaczeniach rozstrzygająca jest niemiecka wersja niniejszego tekstu.

Część ogólna

Ważność

Niniejsze regulaminy zostały opracowane przez Komisję Psów Użytkowych FCI i przyjęte oraz uchwalone przez Zarząd FCI w Rzymie w dniu 13 kwietnia 2011 r. Wchodzą one w życie z dniem 01.01.2012 r. i zastępują wszystkie dotychczasowe regulaminy.

Regulaminy egzaminów zostały opracowane przez Komisję w języku niemieckim i w razie wątpliwości, szczególnie przy tłumaczeniach na inne języki, rozstrzygająca jest niemiecka wersja niniejszego tekstu.

Niniejsze regulaminy obowiązują wszystkie kraje członkowskie FCI.

Wszystkie egzaminy organizowane na szczeblu międzynarodowym (egzaminy i turnieje) podlegają tym regulaminom.

Uwagi ogólne

Organizowanie egzaminów i zawodów służy dwóm celom. Z jednej strony zdanie egzaminu potwierdza przydatność poszczególnych psów do danych celów użytkowych, z drugiej strony egzaminy przyczyniają się w hodowli do utrzymania lub poprawy zdrowia oraz sprawności psów pod względem ich użyteczności z pokolenia na pokolenie. Służą one także do utrzymywania psów w zdrowiu i kondycji fizycznej. Zdanie egzaminu jest także dowodem przydatności psa do hodowli.

Zaleca się organizacjom krajowym FCI przestrzegać wytycznych regulaminu IPO. Szczególnie zawody o randze międzynarodowej powinny odbywać się według zasad IPO. Wszystkie imprezy, podczas których przeprowadzane są egzaminy i zawody, podlegają sportowym zasadom pod względem ich przeprowadzania i zachowania uczestników. Przepisy regulaminowe są wiążące dla wszystkich uczestników imprezy. Wszyscy uczestnicy powinni spełniać takie same wymagania sprawnościowe. Imprezy te mają charakter publiczny i należy powiadomić członków o miejscu i godzinie ich rozpoczęcia.

Egzaminy i zawody muszą odpowiadać kompletnym stopniom egzaminów lub pojedynczym kompletnym częściom poszczególnych stopni egzaminu. Tylko jeden stopień egzaminu zaliczony całkowicie w ramach jednej imprezy ma ważność w każdym przypadku jako tytuł wyszkolenia psa. Tytuły wyszkolenia psa muszą być uznawane we wszystkich krajach członkowskich FCI.

W krajach, w których ustawowo jest zabronione uderzanie psa, ta część ćwiczenia zgodnie z IPO może zostać przeprowadzona z pominięciem tego testu.

Sezon egzaminacyjny

Imprezy z egzaminami mogą odbywać się przez cały rok, o ile pozwalają na to warunki pogodowe i nie jest zagrożone bezpieczeństwo i zdrowie ludzi oraz zwierząt. W przeciwnym wypadku należy zrezygnować z przeprowadzenia imprezy a decyzję o tym podejmuje sędzia. Organizacja Krajowa może na swoim terenie określić czas sezonu egzaminacyjnego.

Organizacja egzaminu / Kierownik egzaminu

Kierownik egzaminu odpowiada za część organizacyjną zawodów. Załatwia on i nadzoruje wszystkie konieczne czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem imprezy. Jest on odpowiedzialny za zgodny z regulaminem przebieg egzaminu i pozostaje na cały czas zawodów do dyspozycji pracującego sędziego.

Kierownik egzaminu nie może być jednocześnie przewodnikiem psa oraz przejmować żadnych innych funkcji. Do obowiązków kierownika egzaminu należy:

- uzyskanie wszystkich pozwoleń związanych z imprezą
- załatwienie terenu do śladów wymaganego przez IPO dla wszystkich stopni egzaminu
- umowa z właścicielami terenu oraz danym oddziałem PZŁ
- zapewnienie fachowego personelu pomocniczego takiego jak np. ochrona, osoby układające ślady, grupa osób itd.
- rezerwacja terminu egzaminu
- załatwienie wymaganego regulaminem sprzętu oraz bezpiecznej odzieży ochronnej
- dla pozorantów
- zapewnienie odpowiedniej dokumentacji takiej, jak karty ocen dla sędziego i protokoły dla wszystkich stopni egzaminu
- przygotowanie książeczek startowych
- sprawdzenie rodowodów, świadectw szczepień oraz jeśli zachodzi potrzeba ubezpieczenia OC.

Kierownik egzaminu zobowiązany jest najpóźniej na 3 dni przed terminem imprezy powiadomić sędziego o miejscu i godzinie rozpoczęcia egzaminu, podać możliwość dojazdu, rodzaj egzaminów oraz liczbę zgłoszonych psów. W przypadku niedopełnienia tego obowiązku sędzia ma prawo odmówić oceny.

Przed rozpoczęciem egzaminu należy przedłożyć sędziemu zgodę na przeprowadzenie imprezy.

Sędziowie

Kierownictwo związku organizującego imprezę może samo zapraszać sędziów mających uprawnienia do przeprowadzania egzaminów IPO. Może ich też zatwierdzać krajowa organizacja kynologiczna. **Należy bezwzględnie przestrzegać przepisów obowiązujących w oddziałach organizacji krajowej.** Na Mistrzostwa Świata FCI sędziów zaprasza Komisja Psów Użytkowych FCI. Liczbę zaproszonych sędziów ustala organizator imprezy, jednakże jeden sędzia może dziennie ocenić maksymalnie 36 pojedynczych części (nie dotyczy to Mistrzostw Świata).

Stopień FPr 1-3	odpowiada w danym wypadku jednej części
Stopień UPr 1-3	odpowiada w danym wypadku jednej części
Stopień SPr 1-3	odpowiada w danym wypadku jednej części
Stopień StPr 1-3	odpowiada w danym wypadku jednej części
BH/VT	odpowiada w danym wypadku dwóm częściom
IPO-VO	odpowiada w danym wypadku trzem częściom
IPO-ZTP	odpowiada w danym wypadku trzem częściom
APr 1, APr 2, APr 3	odpowiada w danym wypadku dwóm częściom
IPO 1, IPO 2, IPO 3	odpowiada w danym wypadku trzem częściom
FH 1 – FH 2	odpowiada w danym wypadku trzem częściom
IPO - FH	odpowiada w danym wypadku trzem częściom

Krajowa organizacja może ustanowić przepisy specjalne dla większych imprez zatwierdzonych przez krajowe organizacje FCI.

Sędzia nie może oceniać psów będących jego własnością, będących w jego posiadaniu lub przez niego trzymanych; psów, które są własnością, są w posiadaniu lub są trzymane przez osoby żyjące z sędzią we wspólnym gospodarstwie domowym; psów, które są prezentowane przez osoby żyjące z nim we wspólnym gospodarstwie domowym. Nie może prezentować żadnego psa na egzaminie, podczas którego jest zatrudniony jako sędzia.

Sędzia nie może swoim zachowaniem przeszkadzać w pracy psu ani też na nią wpływać. Sędzia jest odpowiedzialny za przestrzeganie postanowień obowiązującego regulaminu IPO. Ma on prawo przerwać egzamin w przypadku nieprzestrzegania regulaminu IPO oraz jego poleceń.

W przypadku niesportowego zachowania, posługiwania się przedmiotami dopingującymi psa, naruszenia regulaminu IPO, naruszania postanowień ustawy o ochronie zwierząt oraz postępowania wbrew dobremu obyczajom sędzia ma prawo zdyskwalifikować przewodnika. Każde przedwczesne przerwanie egzaminu należy zawsze odnotować w książeczce startowej wraz z uzasadnieniem. W przypadku dyskwalifikacji wszystkie zdobyte punkty zostają utracone.

Decyzja sędziego jest ostateczna i niepodważalna. Następstwem każdej krytyki werdyktu sędziego może być nakaz opuszczenia terenu zawodów oraz ewentualne środki dyscyplinarne. W uzasadnionych przypadkach, które nie opierają się na merytorycznych decyzjach sędziego, lecz na wykroczeniach sędziego wobec regulaminów, można w ciągu 8 dni złożyć skargę. Skargę należy złożyć w związku organizującym imprezę lub krajowej organizacji kynologicznej pisemnie, z podpisem osoby skarżącej i co najmniej jednego świadka za pośrednictwem kierownika egzaminu. Przyjęcie skargi nie wiąże się z możliwością żądania zmiany oceny przez sędziego. Decyzję o skardze podejmuje kompetentne gremium organizacji krajowej. Organizacja krajowa może przekazać zażalenie do Komisji Psów Użytkowych, która decyduje jako ostatnia instancja.

Uczestniczy egzaminu

Uczestnik egzaminu powinien dotrzymać terminu przyjmowania zgłoszeń na imprezę. Wraz z wysłaniem zgłoszenia uczestnik zobowiązuje się do uiszczenia opłaty startowej.

W przypadku, kiedy uczestnik z jakichkolwiek powodów nie może brać udziału w egzaminie, musi ten fakt niezwłocznie zgłosić kierownikowi egzaminu. Uczestnik powinien przestrzegać obowiązujących lokalnych przepisów weterynaryjnych i przepisów o ochronie zwierząt. Musi on dostosować się do poleceń sędziego i kierownika egzaminu. Uczestnik egzaminu powinien prezentować swojego psa w nienaganny sportowo sposób i niezależnie od wyników w jednej części doprowadzić go do wszystkich części danego stopnia egzaminu. Końcem egzaminu jest ogłoszenie wyniku (nagrodzenie zwycięzców) i przekazanie książeczki startowej.

Sędzia jest uprawniony do wycofania z egzaminu psa rannego lub ograniczonego w swojej sprawności, także wbrew woli przewodnika. Jeśli przewodnik wycofuje swojego psa z egzaminu, następuje wpis do książeczki startowej „ocena niedostateczna z powodu przerwania egzaminu”. Jeśli przewodnik wycofuje swojego psa z powodu widocznego zranienia lub przedstawia stosowne zaświadczenie lekarza weterynarii, następuje wpis do książeczki startowej „wycofany z powodu choroby”. W przypadku niesportowego zachowania, posługiwania się przedmiotami dopingującymi psa, naruszenia regulaminu IPO, naruszania postanowień ustawy o ochronie zwierząt oraz postępowania wbrew dobrym obyczajom sędzia ma prawo zdyskwalifikować przewodnika. Każde przerwanie egzaminu należy zawsze odnotować w książeczce startowej wraz z uzasadnieniem. W przypadku dyskwalifikacji wszystkie zdobyte punkty zostają utracone.

Przewodnik podczas całego egzaminu musi mieć przy sobie smycz. Pies musi mieć zawsze założony prosty, jednorzędowy, luźno przylegający łańcuszek, który nie jest ustawiony na zaciskanie. Inne dodatkowe obroże takie, jak np. obroże ze skóry, kolczatki i inne nie są podczas egzaminu dozwolone.

Zasady te nie dotyczą Egzaminu Psów Towarzyszących z testem zachowania. Tutaj dozwolone są także inne obroże/szelki.

Egzamin zaczyna się od próby zachowania i trwa aż do nagrodzenia zwycięzców. Smycz może pozostawać zarówno niewidoczna dla psa lub też być przewieszona przez lewe ramię na prawy bok przewodnika.

Komendy, zgodne z regulaminem IPO, są z reguły z normalnie mówionymi, krótkimi, składającymi się z jednego słowa rozkazami. Mogą one występować w każdym języku, ale dla jednej czynności muszą być zawsze takie same (dotyczy to wszystkich części).

Podane w regulaminie IPO komendy głosowe są tylko zaleceniem. Dla takiego samego zadania należy zawsze używać tego samego słowa.

Jeśli w danym stopniu egzaminu bierze udział większa ilość zawodników, kolejność startu należy ustalić poprzez losowanie.

Minimalną ilość uczestników stanowi czterech przewodników. Nie dopuszcza się przeprowadzania egzaminów dla pojedynczych uczestników.

Niepełnosprawni fizycznie przewodnicy, którzy z powodu niepełnosprawności nie mogą prowadzić psa z lewej strony, mogą prowadzić go przy nodze po prawej stronie. W takich przypadkach przepisy zawarte w regulaminie IPO na temat prowadzenia psa przy lewej nodze obowiązują analogicznie dla strony prawej.

Każdy stopień egzaminu można powtarzać dowolną ilość razy. Kolejne stopnie egzaminu należy zdawać po kolei (stopień 1 – 2 - 3). Do wyższego stopnia egzaminu pies może przystąpić dopiero po zaliczeniu stopnia niższego. Pies musi zawsze przystępować do najwyższej osiągniętego stopnia egzaminu, za wyjątkiem przypadku, kiedy z tym egzaminem nie jest powiązane przyznawanie lokat lub kwalifikacja („powtarzający”). Dopuszcza się wyjątki w: FPr, UPr, SPr, FH 1-2 i IPO-FH, o ile pies osiągnął wymagany wiek (zob. strona 9) i zdał pomyślnie egzamin BH/VT.

Obowiązek zakładania obroży / prowadzenia na smyczy

Ze względów ubezpieczeniowo-prawnych przewodnik musi przez cały czas egzaminu mieć przy sobie smycz. Może on ją mieć przewieszoną (zamek po stronie odwróconej od psa) lub niewidoczną dla psa. Oznacza to, że pies musi przez cały czas mieć założoną obroź. Sędzia powinien w związku z tym we wszystkich częściach egzaminu sprawdzać posiadanie obroży (dostępny w handlu łańcuszek). Obroża łańcuszkowa nie może być wyposażona w kolce. Musi ona być swobodnie założona. Należy zrezygnować z tzw. „ściągaczek”.

Wygląd obroży łańcuszkowej, szczególnie w odniesieniu do wagi psa, nie powinien odbiegać od typowego wyposażenia dostępnego w handlu. W przypadku podejrzenia o manipulację sędzia ma prawo do zażądania zmiany obroży. Może to jednak nastąpić przed rozpoczęciem danej części egzaminu. W przypadku podejrzenia o zamiar oszustwa (ukryte kolce lub inne) sędzia musi wykluczyć uczestnika w drodze dyskwalifikacji z pozostałej części egzaminu.

Wpis: „Dyskwalifikacja z powodu niesportowego zachowania”
Wszystkie dotychczas uzyskane punkty zostają skreślone.

Podczas Egzaminu Psów Towarzyszących można zamiennie stosować zwykłą dostępną w handlu obroź lub szelki.

Przy pracy psa tropiącego można dodatkowo wraz z wymaganym łańcuszkiem używać szelek lub czapraka z numerem rozpoznawczym.

W przypadku, kiedy pies doznał zranienia podczas egzaminu i/lub jest ograniczony pod względem sprawności fizycznej, sędzia ma prawo, także wbrew woli przewodnika, zakończyć egzamin dla tego psa.

Przerwanie egzaminu z powodu choroby / zranienia

Jeśli podczas egzaminów nastąpi zgłoszenie chorych psów, należy postępować w następujący sposób:

Jeśli przewodnik zgłasza chorobę psa po zdanej wcześniej części egzaminu, musi skontaktować się z lekarzem weterynarii i prosić o wydanie stosownego zaświadczenia. Wpis w dokumentach egzaminacyjnych: „Przerwanie egzaminu z powodu choroby”. Jeśli przewodnik nie chce przedstawić psa lekarzowi weterynarii, otrzymuje wpis do akt: „Ocena niedostateczna z powodu przerwania egzaminu”. Istnieje możliwość późniejszego dostarczenia zaświadczenia lekarskiego. Jeśli jednak przewodnik w ciągu 4 dni nie przedstawi zaświadczenia, do książeczki startowej będącej w posiadaniu sędziego zostaje także naniesiony wpis „Ocena niedostateczna z powodu przerwania egzaminu”. Książeczka startowa zostaje odesłana do przewodnika. Jeśli jednak przewodnik nie chce pozostawić do dyspozycji sędziego książeczki startowej, wpisu „Ocena niedostateczna z powodu przerwania egzaminu” dokonuje się natychmiastowo. Przy pozostawieniu dokumentów u sędziego przewodnik ponosi koszty ich odesłania.

Uwaga: Niepodważalnym jest fakt, że sędzia może z własnej inicjatywy przerwać egzamin po stwierdzeniu, że pies według jego opinii jest chory lub ranny. To samo dotyczy sytuacji, kiedy do egzaminu doprowadzane są psy, które wyraźnie z powodu swojego wieku z punktu widzenia ustawy o ochronie zwierząt nie powinny już być doprowadzane do egzaminu. Wpis do książeczki „Przerwanie egzaminu z powodu zranienia”

Obowiązek zakładania kagańca

Należy przestrzegać lokalnych przepisów dotyczących prowadzenia psa na terenach publicznych. Przewodnicy psów, którzy są zobowiązani przestrzegać odpowiednich przepisów, mogą prezentować psy np. w części socjalnej egzaminu BH/VT także z założonym kagańcem.

Warunki dopuszczenia do egzaminu

W dniu danego egzaminu pies musi mieć ukończony wymagany wiek. Nie są dopuszczalne żadne wyjątki. Warunkiem startowym jest zdany pomyślnie egzamin BH/VT według zasad obowiązujących w organizacji krajowej.

BH/VT – IPO VO	15 miesięcy	IPO 1	18 miesięcy
IPO ZTP	18 miesięcy	IPO 2	19 miesięcy
FPr 1-3	15 miesięcy	IPO 3	20 miesięcy
UPr 1-3	15 miesięcy	FH 1	18 miesięcy
SPr 1-3	18 miesięcy	FH 2	18 miesięcy
StPr	15 miesięcy	IPO FH	20 miesięcy
APr 1-3	18 miesięcy		

Pod nazwami FPr 1-3 należy rozumieć pojedyncze ćwiczenia w pracy węchowej według IPO 1-3, pod pojęciem UPr 1-3 ćwiczenia z posłuszeństwa zgodne z IPO 1-3 i pod pojęciem SPr 1-3 ćwiczenia części C. Mogą one być zdawane jako pojedyncze części bez przyznawania tytułu wyszkolenia.

Do egzaminów mogą przystępować wszystkie psy bez względu na wielkość, rasę lub pochodzenie. Pies musi być w stanie spełnić wymagania regulaminu IPO.

Przewodnik może w ciągu jednego dnia brać udział tylko w jednym egzaminie. Może on podczas jednej imprezy doprowadzić do egzaminu najwyżej dwa psy. Jeden pies może podczas jednego egzaminu zdobyć jeden tytuł wyszkolenia.

Wyjątek: BH/VT i stopień IPO 1 lub BH/VT i FH 1.

Dopuszcza się do udziału we wszystkich zawodach suki w cieczce, które należy jednak odseparować od pozostałych uczestników imprezy. Zdają one egzamin w części A zgodnie z planem, a w pozostałych częściach egzaminu jako ostatni uczestnicy pod koniec imprezy. Suki w zaawansowanej ciąży, karmiące lub występujące wraz z ich potomstwem, nie są dopuszczone do imprezy.

Chore i podejrzane o możliwość zakażenia zwierzęta są wykluczone ze wszystkich imprez.

Próba zachowania

Przeprowadzanie próby zachowania

Na początku każdego egzaminu przed pierwszą zdawaną częścią sędzia poddaje psa próbie zachowania (test charakteru). Częścią tej próby jest sprawdzenie identyfikacji psa (np. sprawdzenie numeru tatuażu, chipu itd.). Psy, które nie przejdą tej próby, nie mogą brać udziału w egzaminie lub muszą zostać zdyskwalifikowane. Właściciele zachipowanych psów powinni zadbać o możliwość identyfikacji psa.

Podczas całego egzaminu sędzia obserwuje zachowanie (usposobienie) psa. Jest on zobowiązany do natychmiastowego zdyskwalifikowania psa po stwierdzeniu wadliwej psychiki. Dyskwalifikację należy odnotować w książeczce startowej wraz z opisem wad psychiki.

Sposób przeprowadzania próby zachowania

1. Przeprowadzenie próby zachowania odbywa się w normalnym otoczeniu, w miejscu neutralnym dla psa.
2. Wszystkie psy należy przedstawiać sędziemu pojedynczo.
3. Psa należy przedstawić na zwykłej smyczy, która powinna być swobodnie trzymana.
4. Sędzia nie może pobudzać psa. Pies powinien akceptować fakt, że jest dotykany.

Ocena

- a) pozytywne zachowanie psa: pies zachowuje się w czasie próby neutralnie, jest pewny siebie, bezpieczny, uważny, pełen temperamentu, naturalny.
- b) jeszcze dopuszczalne przypadki graniczne: pies zachowuje się np. trochę niespokojnie, jest lekko podrażniony lub trochę niepewny. Takie psy mogą jeszcze zostać dopuszczone, należy jednak podczas egzaminu je bardzo skrupulatnie obserwować.
- c) negatywne zachowanie psa ewentualnie braki w psychice: pies zachowuje się np. płochliwie, niepewnie, strachliwie, boi się strzału, nie chce się podporządkować, jest kąśliwy, agresywny (dyskwalifikacja).

	Wytyczne FCI 2012	Strona 11 z 126
---	--------------------------	------------------------

Punktacja

Ocena przedstawionych sprawności odbywa się według stopni (kwalifikacja) i punktów. Ocena (kwalifikacja) i odpowiadające jej punkty muszą być stosowne do wykonania ćwiczenia.

Tabela punktów

Maksymalna ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
5,0	5,0	4,5	4,0	3,5	3,0 - 0
10,0	10,0	9,5 - 9,0	8,5 - 8,0	7,5 - 7,0	6,5 - 0
15,0	15,0 - 14,5	14,0 - 13,5	13,0 - 12,0	11,5 - 10,5	10,0 - 0
20,0	20,0 - 19,5	19,0 - 18,0	17,5 - 16,0	15,5 - 14,0	13,5 - 0
30,0	30,0 - 29,0	28,5 - 27,0	26,5 - 24,0	23,5 - 21,0	20,5 - 0
35,0	35,0 - 33,0	32,5 - 31,5	31,0 - 28,0	27,5 - 24,5	24,0 - 0
70,0	70,0 - 66,5	66,0 - 63,0	62,5 - 56,0	55,5 - 49,0	48,5 - 0
80,0	80,0 - 76,0	75,5 - 72,0	71,5 - 64,0	63,5 - 56,0	55,5 - 0
100,0	100,0 - 96,0	95,5 - 90,0	89,5 - 80,0	79,5 - 70,0	69,5 - 0

Obliczenia procentowe

Ocena	Przyznawane punkty %	Obniżenie oceny %
Doskonała	= minimum 96%	lub do minus 4%
Bardzo dobra	= 95 do 90%	lub minus 5 do 10%
Dobra	= 89 do 80%	lub minus 11 do 20%
Dostateczna	= 79 do 70%	lub minus 21 do 30 %
Niedostateczna	= poniżej 70%	lub minus 31 do 100 %

Przy ocenie całościowej jednej części egzaminu należy przyznawać wyłącznie całkowite punkty. Natomiast w pojedynczych ćwiczeniach można przyznawać punkty częściowe. Jeżeli końcowy wynik ćwiczenia jednej części nie daje obliczeniowo pełnej ilości punktów, należy je zaokrąglić w dół lub w górę w zależności od ogólnego wrażenia w tej części.

Przy równej ilości punktów decyduje wyższa ilość punktów w części C. Jeżeli i tutaj punkty są równe, rozstrzyga wyższa ilość punktów w części B. Wyniki, które we wszystkich trzech częściach są równe, są ustawiane w obrębie jednej lokaty.

Dyskwalifikacja

Jeżeli pies w czasie egzaminu opuści przewodnika lub plac ćwiczeń i nie wróci na trzykrotne zawołanie, zostaje zdyskwalifikowany.

Przy dyskwalifikacji zostają anulowane wszystkie dotychczas przyznane punkty, także punkty zdobyte w innych częściach. W książeczce startowej nie wpisuje się w tym przypadku ani ocen (kwalifikacji) ani punktów.

W przypadku stwierdzenia przez sędziego braków w psychice psa, niesportowego zachowania przewodnika (np. spożycie alkoholu, posługiwanie się przedmiotami dopingującymi psa i/lub karmą), naruszenia regulaminu IPO, naruszenia postanowień ustawy o ochronie zwierząt oraz postępowania wbrew dobremu obyczajom, parę należy zdyskwalifikować z dalszego udziału w egzaminie.

Jeżeli pies nie jest pod kontrolą przewodnika (np. eskortowanie pozoranta z boku lub z tyłu; w czasie egzaminu pies opuści przewodnika lub plac egzaminu i nie wróci na trzykrotne zawołanie; nie puszcza; celowo chwyta pozoranta za inne miejsca zamiast za rękaw), para także zostaje zdyskwalifikowana z dalszego udziału w egzaminie.

Zachowanie	Konsekwencje
➤ niesportowe zachowanie przewodnika np. posługiwanie się przedmiotami dopingującymi psa i/lub karmą ➤ naruszenie regulaminu IPO, postanowień ustawy o ochronie zwierząt oraz postępowanie wbrew dobremu obyczajom ➤ podejrzenie o zamierzone oszustwa z obrozą (np. ukryte kolce, obroża gumowa itd.) Dotyczy całego terenu zawodów	DYSKWALIFIKACJA i odebranie WSZYSTKICH dotychczas zdobytych punktów, bez ocen
Nie zdanie próby zachowania	DYSKWALIFIKACJA z powodu nieprawidłowego zachowania i odebranie WSZYSTKICH dotychczas zdobytych punktów, bez ocen
Pies w czasie egzaminu opuści przewodnika lub teren egzaminu i nie wróci na trzykrotną komendę głosową	DYSKWALIFIKACJA i odebranie WSZYSTKICH dotychczas zdobytych punktów, bez ocen

Pomoc ze strony przewodnika

Należy uwzględnić podane w regulaminie IPO obowiązkowe obniżenia oceny.

Jeśli przewodnik pomaga psu, należy obniżyć ocenę.

Punktacja końcowa

Egzamin uznaje się za "zdany", jeżeli pies w każdej części uzyskał co najmniej 70% punktów możliwych do zdobycia.

Maksymalna ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
100 punktów	100 - 96	95 - 90	89 - 80	79 - 70	69 - 0
300 punktów	300 - 286	285 - 270	269 - 240	239 - 210	209 - 0
200 punktów (APr)	200 - 192	191 - 180	179 - 160	159 - 140	139 - 0

Tytuły wyszkolenia psa

Tytuł "Międzynarodowego Championa Pracy" (CIT) zostaje przyznany przez FCI na wniosek złożony przez przewodnika za pośrednictwem organizacji krajowej.

Przyznanie CACIT i Reserve-CACIT może nastąpić na zawodach, które uzyskały do tego prawo w FCI i które są przeprowadzane na najwyższym stopniu egzaminu (klasa 3). Do imprezy CACIT muszą być zaproszone wszystkie organizacje krajowe zrzeszone w FCI. Należy zaprosić co najmniej dwóch sędziów, przy czym jeden z nich musi pochodzić z innej organizacji krajowej FCI. Przyznanie CACIT następuje na wniosek sędziego. Do tytułu CACIT, względnie Reserve-CACIT można zaproponować wyłącznie psy, które:

- otrzymały na wystawie ocenę co najmniej „bardzo dobrą”
- otrzymały na egzaminie ocenę co najmniej „bardzo dobrą”. Przyznanie CACIT nie jest automatycznie powiązane z osiągniętym stopniem.
- należą do ras z grup 1,2 i 3 według nomenklatury ras FCI podlegających próbom pracy (psy użytkowe i tropiące).

Zasady przyznawania tytułu „Krajowego Championa Pracy” ustala organizacja krajowa.

Książeczka startowa

Książeczka startowa jest wymagana dla każdego uczestniczącego w zawodach psa. Wystawienie książeczki startowej następuje według przepisów organizacji, do której należy przewodnik. Wynik egzaminu jest w każdym wypadku nanoszony do książeczki startowej i sprawdzony oraz podpisany przez sędziego i o ile tak ustalono także przez kierownika egzaminu.

Od roku 2012 należy do książeczki startowej zawsze wpisywać: numer książeczki startowej (o ile jest dostępny), nazwę i rasę psa, identyfikację psa (tatuaż lub chip), imię i nazwisko, adres oraz numer legitymacji członkowskiej właściciela psa oraz jeśli to inna osoba także imię i nazwisko przewodnika, część A, część B, część C, całkowitą ilość punktów, kwalifikację, ocenę TSB, nazwisko sędziego oraz jego podpis.

Odpowiedzialność cywilna

Właściciel psa odpowiada za wszystkie szkody na zdrowiu/życiu osób i szkody rzeczowe wyrządzone przez jego psa. W związku z tym musi on być jako posiadacz psa ubezpieczony od ewentualnych następstw. Za ewentualne wypadki podczas całego egzaminu odpowiada przewodnik za siebie i swojego psa. Polecenia wydawane przez sędziego lub organizatora imprezy są przez przewodnika wykonywane dobrowolnie i na własne ryzyko.

Szczepienia

Świadectwo urzędowo wymaganych szczepień ochronnych (świadectwo szczepień) należy na żądanie okazać właściwemu sędziemu lub kierownikowi egzaminu przed rozpoczęciem egzaminu.

Dni egzaminów

a) Sobota, niedziela i dzień wolny od pracy

Dni egzaminów to na ogół koniec tygodnia (weekend) a także dni ustawowo wolne od pracy.

Egzaminy BH/VT mogą także odbywać się tylko w „dniach egzaminów”.

Istnieje możliwość zdania egzaminu BH/VT oraz IPO 1/FH 1 przy okazji odbywania się egzaminu 2-dniowego (piątek-sobota, sobota-niedziela) w oddziale organizacji krajowej. Nie obowiązuje okres karencji pomiędzy BH/VT i IPO 1/FH 1.

Przykład: piątek sobota BH, sobota niedziela IPO 1 lub FH 1.

b) Egzaminy piątkowe

Piątek można zarezerwować wyłącznie w połączeniu z sobotą.

Uwaga: Piątek można brać pod uwagę tylko wtedy, kiedy w sobotę zgłoszono więcej psów, niż jest to możliwe do oceny. Rozpoczęcie egzaminu nie może nastąpić przed godz. 12.00. Ilość uczestników w zakresie IPO/FH jest ograniczona do połowy.

W przypadku wyłącznie egzaminów BH/VT można oceniać do 7 psów.

Egzamin IPO/FH odbywający się w piątek w połączeniu z sobotą może zakończyć się tylko w sobotę.

Pojedyncze psy mogą jednak zakończyć egzamin już w piątek.

Wyjątek: Jeśli uczestnicy wraz ze swoimi psami mają zdać egzamin BH/VT, mogą oni wystartować w piątek, jeśli w sobotę ma odbyć się egzamin IPO 1 lub FH 1 i jeśli nie ma „nadwyżki ilości psów” (należy przestrzegać zasad ustalania terminów poszczególnych uprawnionych do przeprowadzania egzaminów oddziałów organizacji krajowej).

c) Zasady dotyczące dni wolnych od pracy

W dni wolne od pracy mogą odbywać się zawody analogicznie do wyżej przedstawionych zasad.

Wyjątek: Należy przestrzegać przepisów obowiązujących w dni wolne od pracy w danych krajach lub postanowień specjalnych organizacji krajowej.

Nie można rezerwować przed dniami wolnymi od pracy połówek dni, które wypadają w ciągu tygodnia.

Nadzór nad egzaminem

Krajowe organizacje zrzeszone w FCI mogą przeprowadzać nadzór nad egzaminami. Wyznaczona fachowa osoba z organizacji krajowej FCI kontroluje pod względem przepisów regulaminowych prawidłowość przeprowadzenia egzaminu. Oddziały związkowe, które uzyskały zgodę na przeprowadzenie danego egzaminu, mogą także zlecić nadzór nad egzaminem.

Nagradzanie zwycięzców, rozdanie nagród honorowych

Nagradzanie zwycięzców przeprowadza się oddzielnie po różnych rodzajach egzaminów: IPO 1 – 3, FH 1, FH 2, IPO-FH, BH/VT.

Przy równej ilości punktów na stopniu IPO 1 – 3 decyduje wyższa ilość punktów w części „C”. Jeżeli i tutaj punkty są równe, rozstrzyga wyższa ilość punktów w części „B”. Wyniki, które we wszystkich trzech częściach są równe, są ustawiane w obrębie jednej lokaty (niezależnie od stopnia egzaminu). Osoby powtarzające egzamin na stopniach 1 i 2 nie są uwzględniane w ocenie i są ustawiane na końcu lokat. Z założenia wszyscy uczestnicy egzaminu biorą udział w nagradzaniu zwycięzców. Egzamin kończy się wraz z nagrodzeniem zwycięzców i przekazaniem dokumentacji egzaminowej.

Zasady dotyczące pozorantów

A) Zasady udziału pozoranta w części „C”

1. Należy przestrzegać wytycznych i ustaleń regulaminu IPO dotyczących udziału pozorantów w egzaminach.
2. Pozorant w części „C” jest w dniu egzaminu asystentem sędziego.
3. Ze względu na własne bezpieczeństwo a także z powodów ubezpieczeniowo-prawnych pozorant zarówno w trakcie szkoleń jak i na egzaminach i zawodach powinien nosić odzież ochronną (spodnie i kurtkę ochronną, rękaw, ochrona krocza i ewentualnie rękawice).
4. Obuwie pozoranta musi być dostosowane do warunków pogodowych i podłoża, stabilne i antypoślizgowe.
5. Przed rozpoczęciem części „C” sędzia instruuje pozoranta. Musi on wykonywać swoje zadania zgodnie z instrukcjami sędziego.
6. Pozorant po odebraniu pałki musi pracować według wskazówek przewodnika, o ile jest to zgodne z regulaminem zawodów. Musi on umożliwić przewodnikowi przed rozpoczęciem eskortowania z boku lub z tyłu sprowadzić psa ponownie do pozycji zasadniczej.
7. Podczas egzaminów oddziałowych można pracować z jednym pozorantem. Od 7 psów na jednym stopniu należy jednak zatrudnić dwóch pozorantów. Podczas imprez mających ponadregionalny charakter jak np. zawody, egzaminy kwalifikacyjne, mistrzostwa itd. należy zatrudnić co najmniej dwóch pozorantów. We wszystkich imprezach można zatrudniać pozoranta, który pozostaje z przewodnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym.

B) Zasady zachowania się pozorantów przy egzaminach:

1. Uwagi ogólne:

W ramach jednego egzaminu sędzia ocenia stan wyszkolenia i o ile jest to możliwe jakość prezentowanego psa (np. predyspozycje instynktowe, wytrzymałość, pewność siebie i podporządkowanie). Sędzia może obiektywnie ocenić to, co podczas egzaminu zaobserwuje akustycznie i wizualnie.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 16 z 126
---	--	--

Ten aspekt, a przede wszystkim także utrzymanie sportowego charakteru egzaminu (to znaczy możliwie takie same warunki dla wszystkich uczestników) wymaga, aby praca pozoranta w daleko idący sposób zapewniła sędziemu obraz, który nie pozostawia żadnych wątpliwości.

Nie można zatem pozostawić samowoli pozoranta przebiegu części „C”. Przeciwnie, pozorant powinien przestrzegać szeregu wyznaczonych zasad.

Sędzia podczas egzaminów powinien sprawdzić w poszczególnych elementach ćwiczenia najważniejsze kryteria oceny dla części „C”. Są nimi np. wytrzymałość, pewność siebie, zachowanie instynktowe, zdolność podporządkowania się. Poza tym należy także ocenić zdolność chwytu u prezentowanych psów. Jeśli ma być oceniona jakość chwytu psa, pozorant musi mu umożliwić „dobry chwyt”. Jeśli oceniana jest wytrzymałość, konieczne jest „obciążenie” wynikające z odpowiedniego działania pozoranta. Należy dążyć do możliwie jednolitego zachowania pozoranta, które spełnia warunki do dokonania oceny.

2. Osaczenie i oszczekiwanie:

Pozorant stoi w wyznaczonej kryjówce – niewidoczny dla przewodnika i psa – z rękawem skróconym pod lekkim kątem, nieruchomo i w „nie zagrażającej” postawie ciała. Rękaw służy jako ochrona ciała. Pozorant obserwuje psa przy „Osaczeniu i oszczekiwanie”. Nie dopuszcza się dodatkowych bodźców drażniących a także wszelkiego rodzaju pomocy. Pałkę należy trzymać z boku skierowaną ku dołowi.

Sposób trzymania rękawa

3. Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki:

Pozorant po ćwiczeniu „Osaczenie i oszczekiwanie” na wezwanie przewodnika wychodzi normalnym krokiem z kryjówki i ustawia się w miejscu wskazanym przez sędziego (markowana pozycja ucieczki). Pozycja pozoranta musi umożliwić przewodnikowi sprowadzenie psa do pozycji warowania w wyznaczonym miejscu z boku pozoranta od strony rękawa w odległości 5 kroków od niego. Przewodnik musi znać kierunek ucieczki.

Na polecenie sędziego pozorant podejmuje próbę ucieczki szybko i ochotczo biegnąc w linii prostej, nie biegnąc jednak przy tym w przesadny i niekontrolowany sposób. Nie należy wykonywać rękawem dodatkowych ruchów tak, aby pies miał optymalną możliwość chwycenia. Pozorant nie powinien w żadnym wypadku odwracać się do psa, może jednak obserwować go kątem oka. Nie wolno cofać rękawa. Kiedy pies chwycił, pozorant biegnie dalej prosto, przyciągając przy tym rękaw blisko do ciała.

Długość dystansu ucieczki pozoranta określa sędzia. Na jego znak pozorant przerywa ucieczkę. Jeśli pozorant prezentuje próbę ucieczki z odpowiednią dynamiką, stwarza sędziemu optymalną możliwość

oceny. Każda pomoc ze strony pozoranta jest niedopuszczalna np. przesadne udostępnianie rękawa przed chwyceniem przez psa, drażniące dźwięki lub uderzanie pałką o spodnie ochronne przed rozpoczęciem lub podczas ucieczki, nieodpowiednie trzymanie rękawa po ugryzieniu, zmniejszenie szybkości podczas ucieczki, samodzielne przerwanie ćwiczenia.

Przerwanie ćwiczenia – zob. punkt 8 (dotyczy wszystkich ćwiczeń).

4. Obrona po ataku pilnowanego pozoranta:

Po fazie pilnowania pozorant podejmuje na znak sędziego atak na psa. Wykonuje on przy tym grożące ruchy pałką powyżej rękawa, nie uderzając jednak psa. W tym samym momencie atakuje czołowo biegnąc do przodu z odpowiednim oporem i nie wykonując rękawem dodatkowych ruchów. Rękaw należy trzymać z przodu blisko ciała. Kiedy pies chwycił, pozorant przemieszcza w ruchu rękaw na bok i zaczyna się faza wytrzymałości w linii prostej. Na początku nie wolno zmieniać kierunku. Pozorant musi wszystkie psy prowadzić w tym samym kierunku. Następnie sędzia zajmuje stanowisko umożliwiające mu u wszystkich psów ocenę zachowania się podczas ataku i podczas fazy wytrzymałości, sposób chwytania, puszczenie i pilnowanie. Napieranie w kierunku przewodnika jest niedopuszczalne.

Uderzenia pałką wykonuje się na ramiona i w okolicy kłębów. Muszą one być dla wszystkich psów takie same. Pierwsze uderzenie ma miejsce po 4 - 5 krokach, drugie po kolejnych 4 – 5 krokach w fazie wytrzymałości. Po drugim uderzeniu należy ponownie prowokować psa nie uderzając go.

Długość fazy wytrzymałości określa sędzia. Pozorant na znak sędziego zaprzestaje ataku na psa. Jeśli pozorant podejmuje atak z odpowiednią dynamiką, stwarza sędziemu optymalną możliwość oceny. Każda pomoc ze strony pozoranta jest niedopuszczalna np. udostępnianie rękawa przed chwyceniem przez psa, drażniące dźwięki lub uderzanie pałką o spodnie ochronne przed rozpoczęciem ataku, nieodpowiednie trzymanie rękawa po ugryzieniu, różna intensywność działań podczas fazy wytrzymałości i przy uderzeniach, samodzielne przerwanie ćwiczenia przy niedostatecznej wytrzymałości psa.

Przerwanie ćwiczenia – zob. punkt 8

5. Eskortowanie pozoranta z tyłu :

Na wezwanie przewodnika następuje eskortowanie pozoranta z tyłu normalnym krokiem na dystansie ok. 30 kroków. Przebieg eskortowania określa sędzia. W tym czasie pozorant nie może wykonywać żadnych dorywczych ruchów. Musi on nieść pałkę i trzymać rękaw w taki sposób, aby nie stwarzać psu dodatkowych podnieć. W szczególności pałka powinna być schowana. Pozorant przy wszystkich psach powinien iść w takim samym tempie.

6. Napad na psa podczas eskortowania z tyłu (stopnie IPO 2 + 3):

Podczas eskortowania z tyłu na polecenie sędziego następuje z marszu atak na psa. Pozorant atakuje wykonując dynamiczny zwrot w lewą lub prawą stronę i biegnąc zdecydowanie w kierunku psa. Wykonuje on przy tym grożące ruchy pałką powyżej rękawa. Zanim pies chwyci pozorant powinien trzymać elastycznie rękaw ochronny bez zatrzymywania się. Jeśli jest to przy tym konieczne, pozorant powinien wykonać skręt ciałem, aby móc przejąć rozpęd psa. Należy unikać dodatkowych ruchów rękawem. Kiedy pies chwycił, pozorant w ruchu przemieszcza rękaw na bok i zaczyna się faza wytrzymałości w linii prostej. Pozorant musi wszystkie psy prowadzić w tym samym kierunku. Następnie sędzia zajmuje stanowisko umożliwiające mu u wszystkich psów ocenę zachowania się podczas ataku i podczas fazy wytrzymałości, sposób chwytania, puszczenie i pilnowanie. Napieranie w kierunku przewodnika jest niedopuszczalne.

Długość fazy wytrzymałości określa sędzia. Pozorant na znak sędziego zaprzestaje prowokować psa. Jeśli pozorant podejmuje atak z odpowiednią dynamiką, stwarza sędziemu optymalną możliwość oceny. Każda pomoc ze strony pozoranta jest niedopuszczalna np. przesadne uniki pozoranta na bok

przed ugryzieniem psa, udostępnianie rękawa przed chwyceniem przez psa, drażniące dźwięki lub uderzanie pałką o spodnie ochronne przed rozpoczęciem ataku, nieodpowiednie trzymanie rękawa po ugryzieniu, różna intensywność działań podczas fazy wytrzymałości, samodzielne przerwanie ćwiczenia przy niedostatecznej wytrzymałości psa.

Przerwanie ćwiczenia – zob. punkt 8

7. Atak na psa z marszu:

Na polecenie sędziego pozorant z pałką wychodzi z kryjówki i biegnąc przecina teren ćwiczeń aż do linii środkowej. Następnie nie przerywając biegu atakuje czołowo przewodnika z psem wydając przepędzające okrzyki oraz silnie grożące gesty pałką.

Zanim pies chwyci pozorant powinien trzymać elastycznie rękaw ochronny bez zatrzymywania się. Jeśli jest to przy tym konieczne, pozorant powinien wykonać skręt ciałem, aby móc przejąć rozpęd psa. Nie wolno w żadnym wypadku przewrócić psa. Kiedy pies chwycił, pozorant przemieszcza w ruchu rękaw na bok i zaczyna się faza wytrzymałości w linii prostej. Należy unikać na wszelki wypadek przetaczania psa. Pozorant musi wszystkie psy prowadzić w tym samym kierunku. Następnie sędzia zajmuje stanowisko umożliwiające mu u wszystkich psów ocenę zachowania się podczas ataku i podczas fazy wytrzymałości, sposób chwytania, puszczenie i pilnowanie. Napieranie w kierunku przewodnika jest niedopuszczalne.

Długość fazy wytrzymałości określa sędzia. Pozorant na znak sędziego zaprzestaje prowokować psa. Jeśli pozorant podejmuje atak z odpowiednią dynamiką, stwarza sędziemu optymalną możliwość oceny. Każda pomoc ze strony pozoranta jest niedopuszczalna np. osłabienie szybkości ataku, przesadne uniki pozoranta na bok przed ugryzieniem psa, udostępnianie rękawa przed chwyceniem przez psa, drażniące dźwięki lub uderzanie pałką o spodnie ochronne przed rozpoczęciem ataku, nieodpowiednie trzymanie rękawa po ugryzieniu, różna intensywność działań podczas fazy wytrzymałości, samodzielne przerwanie ćwiczenia przy niedostatecznej wytrzymałości psa.

Przerwanie ćwiczenia – zob. punkt 8 (dotyczy wszystkich ćwiczeń)

8. Przerwanie ćwiczenia z obrony:

Przerwanie ćwiczenia podczas wszystkich ćwiczeń z obrony należy przeprowadzić w taki sposób, aby sędzia mógł obserwować zachowanie się psa podczas chwytania, puszczenia i fazę podczas pilnowania (nie przerywać ćwiczenia plecami do sędziego, zachować kontakt wzrokowy z sędzią). Po przerwaniu części ćwiczenia z obrony należy zmniejszyć opór wobec psa. Pozorant powinien zaprzestać drażniących ruchów, nie luzując wyraźnie rękawa ochronnego. Rękawa nie należy trzymać wysoko, ale w takiej pozycji, w jakiej był trzymany podczas poprzedniego ćwiczenia. Pałka pozostaje niewidoczna dla psa, trzymana przy ciele z boku pozoranta ku dołowi. Pozorant nie pomaga w żaden sposób psu podczas puszczenia chwytu. Po puszczeniu pozorant ma kontakt wzrokowy z psem. Dodatkowe podniety a także pomoc różnego rodzaju jest niedopuszczalna. Aby mieć psa na oku, pozorant może w trakcie przerw przy okrążających ruchach psa powoli bez wykonywania dorywczych ruchów krążyć razem z nim.

9. Niepewność i niepowodzenie psa

Psa, który podczas ćwiczeń z obrony nie chwycił lub podczas fazy wytrzymałości rozluźnia lub puszcza chwyt, pozorant powinien w dalszym ciągu prowokować, dopóki sędzia nie przerwie ćwiczenia. W takiej sytuacji pozorant nie powinien w żadnym wypadku pomagać psu lub na własną rękę przerywać ćwiczenia. Psy, które nie puszczają, nie powinny być przez pozoranta zmuszane do puszczenia poprzez specjalne trzymanie pałki lub ruchy nią wykonywane. Psy, które podczas przerw mają skłonność do opuszczania pozoranta, nie powinny być przez pozoranta zatrzymywane za pomocą dodatkowych podniet. Pozorant powinien podczas wszystkich ćwiczeń i ich części zachowywać się zgodnie z regulaminami IPO aktywnie lub neutralnie. Jeśli pies podczas przerwy w ćwiczeniach uderza lub gryzie, pozorant powinien unikać ruchów obronnych.

Prawo dyscyplinarne

Kierownik imprezy jest odpowiedzialny za zapewnienie porządku i bezpieczeństwa na całym terenie imprezy.

Sędzia ma prawo w przypadku nieprzestrzegania porządku i bezpieczeństwa przerwać imprezę lub ją zakończyć. Naruszenie przez przewodnika przepisów ramowych, regulaminu IPO, ustawy o ochronie zwierząt oraz działania wbrew dobremu obyczajom prowadzi do wykluczenia z imprezy.

Decyzja sędziego jest ostateczna i niepodważalna. Każda krytyka werdyktu może spowodować usunięcie z terenu imprezy i ewentualne konsekwencje dyscyplinarne. W uzasadnionych przypadkach, które nie są związane z decyzjami merytorycznymi sędziego, lecz dotyczą jego uchybień regulaminowych, można złożyć skargę. Skargę w formie pisemnej należy złożyć we właściwym Oddziale/Związku.

Można ją złożyć wyłącznie za pośrednictwem kierownictwa imprezy wraz z podpisem skarżącego, przewodniczącego Oddziału i jednego świadka. Skargę należy złożyć w ciągu 8 dni od zakończenia imprezy. Uznanie skargi nie daje prawa roszczeń do zrewidowania oceny sędziego. Nagrania video nie są dowodami w sprawie.

Ocena „TSB” „Część C” (dotyczy wszystkich stopni egzaminów)

Ocena „TSB” ma za zadanie opisać predyspozycje charakteru psa pod względem przydatności do hodowli. Ocena „TSB” nie ma wpływu na wynik egzaminu lub przyznanie lokaty. Warunkiem otrzymania oceny „TSB” jest zdanie przez psa co najmniej jednego ćwiczenia z obrony.

Za pomocą stopni: wybitny (a), zaliczony (vh) i niedostateczny (ng) ocenia się następujące właściwości: **predyspozycje instynktowe, pewność siebie i wytrzymałość.**

TSB „wybitny” otrzymuje pies z dużą gotowością do pracy, przejrzystym zachowaniem instynktowym, zgodnym z celem wykonywaniem ćwiczeń, pewnością siebie, nieograniczoną uwagą i niezwykle dużą odpornością na obciążenie.

TSB „zaliczony” otrzymuje pies z ograniczeniami w gotowości do pracy, w zachowaniu instynktowym, w pewności siebie, uwadze i w odporności na obciążenie.

TSB „niedostateczny” otrzymuje pies z problemami w gotowości do pracy, niedostatecznymi predyspozycjami instynktowymi, brakiem pewności siebie i niewystarczającą odpornością na obciążenie.

Postanowienia szczególne

Organizacje krajowe zrzeszone w FCI mają prawo rozszerzyć na własnym terenie postanowienia ogólne np. zasady dopuszczania do egzaminu, przepisy weterynaryjne i ochrony zwierząt, przepisy sanitarne lub te wynikające z ustaw danego kraju. Komendy mogą być wydawane w języku ojczystym.

Mistrzostwa Świata

Obowiązują przepisy regulaminowe FCI do przeprowadzania różnych mistrzostw świata FCI. Wydawanie przepisów i zmiany w tych przepisach podlegają Komisji Psów Użytkowych.

Próba zachowania

Zachowanie psa należy obserwować przez cały czas trwania egzaminu (włącznie z nagradzaniem zwycięzców). Jeżeli pies w czasie trwania imprezy wykaże wady charakteru, nie może zaliczyć pozytywnie próby zachowania, nawet, jeśli poprzednie części egzaminu przebiegały pozytywnie. Jeśli pies nie zaliczył pozytywnie próby charakteru, powód należy nanieść w dokumentacji egzaminowej. Psa musi zostać zdyskwalifikowany.

1. Zasady:

- Próba zachowania psa ma miejsce **przed rozpoczęciem każdego egzaminu**.
- Ocena jest przeprowadzana w **miejscu neutralnym**. Miejsce należy wybrać tak, aby nie znajdowało się w ścisłym pobliżu placu ćwiczeń lub terenu śladów.
- Wszystkie psy są doprowadzane pojedynczo.
- Należy zaplanować taki czas oceny, aby psy nie musiały bezpośrednio po tym przechodzić do pracy na śladzie lub bezpośrednio na egzamin.
- Psy muszą być na smyczy (krótka smycz – bez szelek). Przewodnik powinien trzymać smycz luźno i nie może on wydawać komend głosowych.

Przy ocenie należy przestrzegać następujących zasad:

Próba zachowania nie może odbywać się w sposób schematyczny.

W gestii sędziego pozostaje przebieg oceny, przy czym nie powinny mieć miejsca ekstremalne różnice pomiędzy sędziami. Im bardziej bezstronnie sędzia podchodzi do próby, tym spokojniej i pewniej będzie ona przebiegała.

Próba zachowania musi przebiegać w normalnych warunkach otoczenia, nie należy prowokować psa, ponieważ spowoduje to wywołanie naturalnej reakcji. W szczególności należy zrezygnować z sytuacji pobudzających psa. **Kontrola identyfikacji psa jest obowiązkowym elementem** próby zachowania. Ocena charakteru ma miejsce nie tylko przed przystąpieniem do egzaminu, ale również w trakcie trwania całego egzaminu. Jeżeli sędzia stwierdzi błędy charakteru, sprawdza dalej bardzo dokładnie (np. podczas oddawania strzału). Powtórzenia są w tym przypadku dozwolone.

2. Przeprowadzenie kontroli identyfikacji psa:

Kontrola identyfikacji psa jest obowiązkową częścią próby zachowania. Może ona odbywać się poprzez sprawdzenie numeru tatuażu lub odczytanie za pomocą czytnika numeru chipu.

Psy bez rodowodów i nie posiadające tatuażu muszą mieć obowiązkowo chip. Fakt przeprowadzenia kontroli musi zostać zanotowany przez sędziów w dokumentacji egzaminacyjnej.

Jeżeli tatuaż jest niemożliwy do odczytania, należy na wszelki wypadek odnotować znaki, które są czytelne. Numer tatuażu musi być zgodny z numerem widniejącym na rodowodzie psa przedstawionym przez przewodnika. Przy zaistniałych trudnościach (np. nieczytelność numeru) fakt ten należy odnotować w dokumentacji egzaminacyjnej.

W przypadku braku możliwości odczytania numerów chipów za pomocą dostępnego czytnika, fakt ten należy odnotować w dokumentacji egzaminacyjnej. Pies może wziąć udział w egzaminie, o ile można wiarygodnie stwierdzić (np. stosowna adnotacja w książeczce startowej lub książeczce szczepień), że został on poprawnie zachipowany w swoim kraju.

Przewodnicy, którzy zachipowali swojego psa za granicą lub nabyli za granicą psa już zachipowanego, powinni posiadać przy sobie odpowiednik czytnik.

Psy, u których nie można jednoznacznie stwierdzić ich identyfikacji, nie mogą brać udziału w żadnych zawodach.

3. Wynik próby zachowania psa

Opis pozytywny = próba zdana

- pies jest pewny siebie
- pies jest spokojny, pewny i uważny
- pies jest ruchliwy i uważny
- pies jest naturalny i dobrze usposobiony

Przypadki graniczne = pies wymaga szczególnej dalszej obserwacji

- pies jest niespokojny, ale nie wykazuje agresji, jednak w trakcie egzaminu jest naturalny
- lekko podrażniony, jednak podczas prezentacji zachowuje się spokojnie

Psy, które nie mogą zostać dopuszczone do egzaminu:

- niepewne i przestraszone, omijają ludzi
- nerwowe, agresywne, ostrzegające psy, próbujące ugryźć ze strachu
- psy agresywne, próbujące ugryźć

4. Adnotacje w dokumentacji:

Jeśli pies wypadnie tak, że zostaje usunięty z egzaminu, otrzymuje wpis: „**Dyskwalifikacja** z powodu wad charakteru”.

Wszystkie wcześniej zdobyte punkty zostają anulowane.

Nie przyznaje się punktów nawet wtedy, kiedy już jakieś zostały podane do wiadomości.

5. Wykluczenie:

Pies, który odpadł z powodu „wad charakteru”, zostaje usunięty z egzaminu.

O ewentualnych następstwach i decyzjach postanawiają organizacje krajowe we własnej kompetencji.

Psy, które nie zachowują się obojętnie wobec strzału:

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że psy, które zachowują się agresywnie wobec strzału, nie podpadają pod tę kategorię. Agresywne zachowanie wchodzi w skład próby charakteru.

Jeśli pies boi się strzałów, natychmiast zostaje usunięty z egzaminu. **Nie przyznaje się punktów.**

Co należy rozumieć pod pojęciem „lękliwość wobec strzałów”?

Przykłady:

- pies wstaje, wykazuje strach i ucieka
- biegnie przy takim samym zachowaniu do przewodnika
- wykazuje paniczny strach i próbuje opuścić plac lub go opuszcza
- wykazuje paniczny strach i błąka się

Przy ocenie należy uwzględnić i sprawdzić, czy ma miejsce błąd w wyszkoleniu lub czy wstawanie itd. nie ma związku ze strzałem.

W wątpliwych przypadkach sędzia ma obowiązek sprawdzić obojętność wobec strzału w taki sposób, że poleca przewodnikowi wziąć psa na smycz i w odległości ok. 15 kroków sędzia oddaje ponownie strzały. Pies w tym czasie powinien stać na luźnej smyczy.

EGZAMIN PSÓW TOWARZYSZĄCYCH Z TESTEM ZACHOWANIA ORAZ SPRAWDZENIEM ZNAJOMOŚCI REGULAMINU U PRZEWODNIKA (BH /VT)

Wszystkie egzaminy i zawody podlegają sportowym zasadom pod względem ich organizacji oraz zachowania się uczestników imprezy. Sposób prezentacji i jej ocena na Egzaminie Psów Towarzyszących zostały dokładniej opisane poniżej. Przepisy obowiązują wszystkich uczestników i wszyscy uczestnicy muszą wypełnić takie same zadania sprawnościowe. Imprezy mają publiczny charakter i należy podać do wiadomości członków miejsce oraz godzinę rozpoczęcia egzaminu. Imprezy mogą odbywać się tylko wtedy, kiedy ich terminy zostały zatwierdzone przez kraj członkowski FCI lub jego Oddział. Kraje członkowskie są zobowiązane przestrzegać niniejszych ustaleń ramowych.

Postanowienia ogólne:

Dopuszczone są psy wszystkich ras i wielkości, **które ukończyły 15 miesięcy**. Co najmniej 4 psy muszą wystąpić na egzaminie, aby mógł on się odbyć. Jeśli Egzamin Psów Towarzyszących jest połączony z innymi dziedzinami, na start musi udać się co najmniej 4 zawodników (np. IPO, FH, BH). Dopuszczalna ilość uczestników w jednym dniu egzaminu dla jednego sędziego waha się od **12 do 18 startujących** i jest zależna od ilości egzaminowanych części, które nie mogą przekroczyć liczby 36. (Egzamin Psów Towarzyszących wraz z pisemnym sprawdzeniem znajomości regulaminu liczy się jako 3 części, bez tego egzaminu teoretycznego są to 2 części).

Próba zachowania:

Przed dopuszczeniem do Egzaminu Psów Towarzyszących zgłoszone psy poddawane są próbie zachowania, podczas której sprawdza się także ich identyfikację poprzez kontrolę numerów tatuażu i/lub chipu. Psy, których nie można zidentyfikować, nie mają prawa przystąpić do egzaminu. Ocena zachowania trwa również podczas pozostałych części egzaminu. Psy, które nie zdadzą pomyślnie próby zachowania, są wykluczone z dalszych części egzaminu.

Ocena:

Psy, które w części A („Egzamin Psów Towarzyszących na placu ćwiczeń”) uzyskają mniej niż 70% wymaganych punktów, nie mogą przystąpić do egzaminu w części B („Egzamin zachowań socjalnych”). Pod koniec egzaminu sędzia nie podaje wyników w punktach, tylko werdykt „zdany” lub „niezdany”. Egzamin jest zdany, jeśli w części A pies osiągnął 70% z możliwych do zdobycia punktów a w części B sędzia ocenił ćwiczenia jako wystarczające. Sędziemu, na życzenie organizatora, wolno przyznać uczestnikom lokaty w celu nagrodzenia zwycięzców.

Przyznawany tytuł wyszkolenia nie daje kwalifikacji do hodowli oraz nie daje uprawnień do startu w pokazach i wystawach kraju członkowskiego FCI. Egzamin może zostać powtórzony w dowolnym przedziale czasowym. Każdy wynik egzaminu niezależnie od rezultatu należy nanieść w książeczce startowej psa.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 24 z 126
---	--------------------------	------------------------

A) Egzamin Psów Towarzyszących na placu ćwiczeń
Całkowita ilość punktów – 60

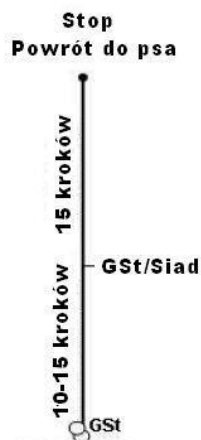
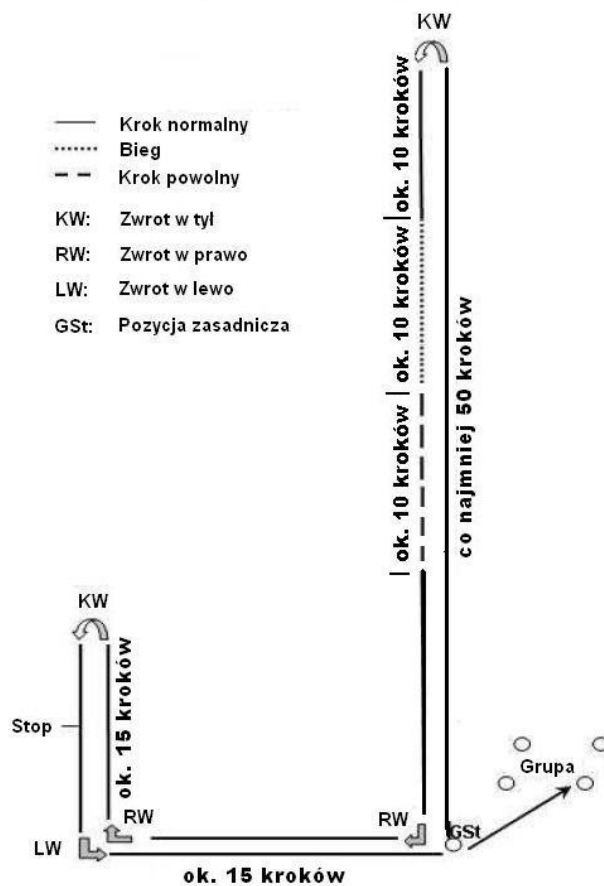
Najwyższa ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
60 p	58 - 60	54 - 57p	48 – 53	42 - 47	0 - 41

Każde z ćwiczeń rozpoczyna się i kończy w pozycji zasadniczej. Pies siedzi po lewej stronie, prosto, spokojnie i uważnie obok swojego przewodnika z prawym barkiem na wysokości jego kolana. Przed rozpoczęciem każdego z ćwiczeń pozycję zasadniczą można przyjąć tylko raz. W pozycji zasadniczej przewodnik ma zachować sportowy charakter postawy. Postawa w rozkroku jest niedozwolona. Postawa końcowa poprzedniego ćwiczenia może być jednocześnie postawą wyjściową następnego. Wszelka pomoc ciałem ze strony przewodnika jest niedozwolona i będzie karana odjęciem punktów. Posiadanie przy sobie przedmiotów dopingujących psa lub zabawek jest zabronione. Jeżeli przewodnik ze względu na niepełnosprawność fizyczną nie może wykonać jakiegokolwiek części ćwiczenia poprawnie, musi zgłosić ten fakt sędziemu przed rozpoczęciem egzaminu. Jeśli niepełnosprawność przewodnika nie pozwala na prowadzenie psa po lewej stronie, pies może być analogicznie poprowadzony po stronie prawej.

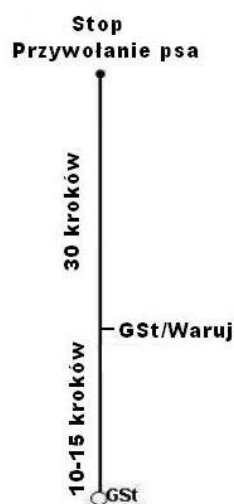
Każde z ćwiczeń rozpoczyna się na znak sędziego. Wszystkie pozostałe elementy takie jak zwroty, zatrzymanie, zmiana rodzaju kroku itd. wykonywane są bez instrukcji sędziego. Przewodnik może jednak poprosić sędziego o wskazówki.

Pochwała psa dozwolona jest po zakończeniu każdego z ćwiczeń. Następnie przewodnik może przyjąć pozycję zasadniczą na nowo. Należy zachować wyraźny odstęp czasowy pomiędzy pochwałą a rozpoczęciem kolejnego ćwiczenia (ok. 3 sekund). Pomiędzy ćwiczeniami pies musi pozostać przy nodze przewodnika.

Szkic marszu - Chodzenie na smyczy / Chodzenie bez smyczy:

Siad z marszu

Warowanie w połączeniu z przychodzeniem "do mnie"

	Wytyczne FCI 2012	Strona 26 z 126
---	--------------------------	------------------------

Początkowa pozycja zasadnicza jest jednocześnie miejscem zasadniczej pozycji końcowej. Przechodząc przez grupę przewodnik musi okrążyć z psem jedną osobę z lewej i jedną z prawej strony.

1. Chodzenie na smyczy (15 punktów):

Komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

Wychodząc z pozycji zasadniczej pies, przypięty do dostępnej w handlu odpowiadającej przepisom o ochronie zwierząt obroży lub szelek, powinien po wydaniu komendy „Marsz przy nodze” radośnie podążać za przewodnikiem. Obroża nie powinna być zaciskowa. Pozycję zasadniczą należy przyjąć wtedy, kiedy drugi przewodnik prowadzący swojego psa do miejsca warowania, przyjął pozycję zasadniczą do ćwiczenia „Warowanie z odwróceniem uwagi”. Od tych przyjętych pozycji zasadniczych rozpoczyna się ocena dla obydwu psów.

Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim psem 50 kroków bez zatrzymywania się. Po wykonaniu zwrotu w tył i kolejnych 10 do 15 krokach przewodnik wraz z komendą dla ćwiczenia „Marsz przy nodze” prezentuje bieg i krok powolny (ok. 10 – 15 kroków). Przejście z biegu do kroku powolnego należy przeprowadzić bez kroków pośrednich.

Różne rodzaje kroku muszą się wyraźnie różnić w swoim tempie. W kroku normalnym należy wykonać zgodnie ze szkicem dwa zwroty w prawo, jeden w lewo i dwa zwroty w tył a także zatrzymanie się po drugim zwrocie w tył. Pies musi zawsze pozostawać po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Nie może on biec przed przewodnikiem, za nim lub odchodzić zbyt daleko od nogi.

Zatrzymanie się należy zaprezentować zgodnie ze szkicem co najmniej jeden raz z kroku normalnego po drugim zwrocie w tył.

Wydanie komendy przez przewodnika dozwolone jest tylko przy ruszeniu z miejsca i zmianie kroku. Po zatrzymaniu się przewodnika pies ma jak najszybciej usiąść bez komendy przewodnika. Przewodnik nie może przy tym zmienić swojej pozycji zasadniczej a w szczególności przystępować do psa, jeżeli ten ewentualnie usiadł za daleko. Smycz podczas prowadzenia ma być trzymana w lewej ręce i nie może być napięta. Pod koniec ćwiczenia przewodnik wraz z psem na polecenie sędziego przechodzi przez poruszającą się grupę składającą się z co najmniej 4 osób.

Pozostawanie z tyłu, wyprzedzanie, odsuwanie się psa na bok a także ociągająca się postawa przewodnika przy zwrotach są wadliwe.

Grupa:

Przejście przez poruszającą się grupę osób należy w pierwszej kolejności wykonać na smyczy. W trakcie przejścia przez grupę przewodnik wraz ze swoim psem ma obejść jedną z osób z prawej i jedną z lewej strony (np. wykonując ósemkę) oraz co najmniej jeden raz w grupie zatrzymać się w pobliżu jakiejś osoby. Sędzia może zażądać, aby ćwiczenie zostało powtórzone. Na polecenie sędziego przewodnik opuszcza grupę ze swoim psem i przyjmuje końcową pozycję zasadniczą. Pochwała psa dozwolona jest po opuszczeniu grupy w końcowej pozycji zasadniczej.

Zwrot w tył (180 stopni):

Przewodnik powinien wykonać zwrot w tył w lewą stronę (obracając się w miejscu o 180 stopni) Są przy tym możliwe dwa warianty:

- Pies przy zwrocie obchodzi przewodnika dookoła
- Pies wykonuje zwrot w lewą stronę obracając się w miejscu o 180 stopni

Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

2. Chodzenie bez smyczy (15 punktów):

Komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

Na znak sędziego przewodnik w pozycji zasadniczej odpiną smycz i przewiesza ją przez ramię lub chowa do kieszeni (zawsze po stronie przeciwnej do psa). Natychmiast udaje się on ze swoim swobodnie podążającym psem ponownie do grupy osób, aby tam zatrzymać się przynajmniej jeden raz. Po opuszczeniu grupy przewodnik zajmuje na krótko pozycję zasadniczą i podejmuje chodzenie bez smyczy analogicznie do wytycznych dla ćwiczenia 1.

3. Ćwiczenie siadania (10 punktów):

Komendy dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”, „Siadanie”

Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik rozpoczyna marsz ze swobodnie podążającym psem w linii prostej. Po co najmniej 10 do 15 krokach przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą, wydaje psu komendę „Siad” i oddala się od psa na odległość 15 kroków. Natychmiast odwraca się do psa i na znak sędziego wraca do niego przyjmując pozycję zasadniczą po jego prawej stronie. Jeżeli pies zamiast siedzieć położy się lub pozostanie w pozycji stojącej, należy odjąć 5 punktów.

4. Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie” (10 punktów):

Komendy dla ćwiczenia: „Warowanie”, „Przychodzenie do mnie”, „Do nogi”

Po wydaniu komendy dla „Marsz przy nodze” przewodnik wychodząc z pozycji zasadniczej rozpoczyna marsz z psem w linii prostej. Po co najmniej 10 do 15 krokach przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą, wydaje psu komendę „Waruj” i oddala się od psa na odległość 30 kroków. Natychmiast odwraca się do psa i pozostaje nieruchomo w pozycji stojącej. Na znak sędziego przywołuje do siebie psa, który radośnie i szybkim krokiem powinien przybiec do przewodnika i usiąść blisko przed nim. Na komendę „Do nogi” pies powinien usiąść obok przewodnika. Jeśli pies zmieni pozycję po odejściu przewodnika, ale pozostałe ćwiczenie wykona bezbłędnie, należy odjąć za to 5 punktów.

5. Warowanie psa przy odwracaniu uwagi (10 punktów):

Komendy dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”, „Warowanie”, „Siadanie”

Przed rozpoczęciem ćwiczenia 1 innego psa przewodnik zostawia z prostej pozycji zasadniczej swojego wcześniej odpiętego ze smyczy psa z komendą „Waruj” w miejscu wskazanym przez sędziego, nie pozostawiając przy nim smyczy ani żadnego innego przedmiotu. Następnie przewodnik nie oglądając się za siebie oddala się od psa na odległość co najmniej 30 kroków w obrębie terenu egzaminu i pozostaje w zasięgu jego wzroku stojąc spokojnie odwrócony plecami do psa. Pies powinien leżeć spokojnie bez oddziaływania przewodnika, podczas kiedy inny pies wykonuje ćwiczenia 1 do 4. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do swojego psa stając po jego prawej stronie. Na kolejny znak sędziego po ok. 3 sekundach pies powinien na komendę „Siad” przyjąć szybko i prosto pozycję zasadniczą.

Niespokojne zachowanie przewodnika a także inne ukryte sposoby pomocnicze, niespokojne leżenie psa lub zbyt wczesne powstanie/siad psa przy powrocie do psa oznaczają odjęcie punktów. Jeżeli pies stoi lub siedzi, ale pozostaje na miejscu warowania, następuje ocena częściowa. Jeżeli pies przed ukończeniem ćwiczenia nr 2 wykonywanego przez drugiego psa oddali się z miejsca warowania na odległość większą niż 3 metry, ćwiczenie należy ocenić na 0 punktów. Jeżeli pies po zakończeniu ćwiczenia nr 2 opuści miejsce warowania, otrzymuje ocenę częściową. Jeśli pies podczas podchodzenia do niego przewodnika wyjdzie mu naprzeciw, odejmuje się do 3 punktów.

B) Egzamin zachowań socjalnych:

Uwagi ogólne:

Poniżej opisane ćwiczenia odbywają się poza placem ćwiczeń, w odpowiednim otoczeniu w obrębie terenów zamkniętych. Sędzia ustala z kierownikiem egzaminu, gdzie i jak zostaną przeprowadzone ćwiczenia w publicznych ruchliwych miejscach (ulice, drogi lub place). Nie można przy tym zakłócać komunikacji publicznej.

Przeprowadzenie tej części egzaminu wymaga z powodu jej odrębności znacznego nakładu czasu. Wymagania sprawnościowe nie mogą ucierzeć z powodu powierzchownej obserwacji wielu psów biorących udział w egzaminie.

Dla poszczególnych ćwiczeń w części B nie przyznaje się punktów. O zaliczeniu tej części egzaminu decyduje całościowe wrażenie ogólne o psie poruszającym się w komunikacji/terenach publicznych.

Opisane poniżej ćwiczenia są przykładowe i mogą zostać indywidualnie dostosowane przez sędziego do lokalnych warunków. Sędzia jest uprawniony do powtarzania lub zmiany ćwiczeń w przypadku wątpliwości w ocenie psów.

Przebieg egzaminu:

1. Spotkanie z grupą ludzi:

Na polecenie sędziego przewodnik pokonuje z psem na smyczy wskazany odcinek ulicy na chodniku. Sędzia podąża za parą w odpowiedniej odległości.

Pies powinien podążać za przewodnikiem po jego lewej stronie na swobodnie wiszącej smyczy – z barkiem na wysokości kolana przewodnika.

Pies powinien zachowywać się obojętnie wobec pieszych i komunikacji ulicznej.

W czasie drogi jeden z przechodniów (uprzednio przygotowany do tej roli) przecina drogę przewodnika z psem. Pies powinien zachować się neutralnie nie pokazując żadnych emocji.

Pies i przewodnik idą dalej przez rozluźnioną grupę co najmniej 6 osób, w której jedna z osób zagaduje przewodnika i wita się poprzez uścisk dłoni. Pies na polecenie przewodnika powinien przy nim usiąść lub położyć się i podczas krótkiej rozmowy zachowywać się spokojnie.

2. Spotkanie z rowerzystami:

Pies na smyczy idzie ze swoim przewodnikiem wzdłuż drogi i zostaje od tyłu wyprzedzony przez rowerzystę wydającego dzwonkiem ostrzeżenie. W dużym odstępie rowerzysta zawraca i jedzie naprzeciw przewodnika z psem. Ponownie dzwoni przy tym dzwonkiem. Mijanie odbywa się w taki sposób, że pies znajdzie się pomiędzy przewodnikiem a przejeżdżającym rowerzystą.

Pozostający na smyczy pies ma wykazać neutralność wobec rowerzystów.

3. Spotkanie z samochodami:

Przewodnik z psem na smyczy przechodzi blisko wielu samochodów. Jeden z samochodów odpala silnik. W innym samochodzie zamykane są drzwi. Podczas kiedy przewodnik i pies przechodzą dalej, obok nich zatrzymuje się samochód. Szyba samochodu opuszcza się a przewodnik jest poproszony o udzielenie informacji. Na polecenie przewodnika pies powinien przy tym usiąść lub położyć się. Powinien on zachowywać się spokojnie, nie pokazując emocji związanych z samochodami i wszystkimi odgłosami ulicznymi.

4. Spotkanie z biegaczami lub wrotkarzami:

Przewodnik idzie na smyczy ze swoim psem wzdłuż spokojnej drogi. Wyprzedza ich co najmniej 2 biegacze nie zmniejszając swojego tempa biegu. Po oddaleniu się biegacze pojawiają się naprzeciwko psa i przewodnika następnymi i mijają ich bez zmniejszania szybkości. Pies nie musi biec ściśle przy nodze, nie powinien jednak napastować osób wyprzedzających lub nadbiegających z przeciwka. Dopuszcza się, że przewodnik podczas takiej sytuacji sprowadza psa do pozycji siadu lub warowania. Zamiast biegacze mogą także wyprzedzać psa i przewodnika dwaj wrotkarze a następnie ponownie nadjechać z przeciwka.

5. Spotkanie z innymi psami:

Podczas wyprzedzania innego psa z przewodnikiem lub nadchodzenia psa z przeciwnej strony pies powinien zachowywać się neutralnie. Przewodnik może powtórzyć komendę „Noga”.

6. Zachowanie się przywiązanego na smyczy psa zostawionego samemu na krótki czas w ruchu ulicznym, zachowanie się psa wobec zwierząt:

Na polecenie sędziego przewodnik pokonuje z psem na smyczy drogę na umiarkowanie ruchliwej ulicy. Po krótkim odcinku przewodnik zatrzymuje się według instrukcji sędziego i przywiązuje smycz do płotu, występu w murze itp.

Przewodnik udaje się poza zasięg wzroku do sklepu lub do wejścia domu. Pies może stać, siedzieć lub leżeć.

Podczas nieobecności przewodnika przechodzi człowiek (osoba zatrudniona) z psem na smyczy w odległości ok. 5 kroków od egzaminowanego psa.

Pozostawiony samotnie pies powinien zachowywać się spokojnie podczas nieobecności przewodnika. Powinien on pozwolić na przejście innemu prowadzonemu psu (nie używać w tym celu zawadiackich psów) bez działań atakujących (silne szarpanie smyczą, ciągłe szczekanie). Na polecenie sędziego przewodnik może wrócić do psa.

Uwaga:

Sędzia może zdecydować, czy przeprowadzi on poszczególne ćwiczenia z każdym psem w tych samych miejscach, czy też każe zdawać wszystkim uczestnikom tylko niektóre ćwiczenia oraz przenieść egzamin w inne miejsce i będzie go tam kontynuował.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 30 z 126
---	--------------------------	------------------------

Egzamin Psów Użytkowych A 1 do A 3 (Apr 1-3)

Najwyższa ilość punktów – 200

Egzaminy Psów Użytkowych A 1 – 3 składają się tylko z części B i C stopni IPO 1 – 3. Praca wężowa nie jest podczas tych egzaminów sprawdzana.

Przyznawany tytuł wyszkolenia nie daje kwalifikacji do hodowli oraz nie daje uprawnień do startu w pokazach i wystawach.

Najwyższa ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
200 punktów	191 - 200 punktów	180 - 190 punktów	160 – 179 punktów	140 - 159 punktów	0 - 139 punktów

Egzamin Psów Tropiących 1 – 3 (FPr 1 – 3)

Egzaminy z pracy wężowej na stopniach 1 do 3 składają się wyłącznie z części „A” I stopni egzaminu IPO 1 – 3. Mogą one być przeprowadzane jako uzupełnienie ilości uczestników, jeśli co najmniej 4 uczestników bierze udział w BH-VT/IPO lub FH. Przewodnik podejmuje decyzję, w jakim stopniu będzie prezentował swojego psa.

Przyznawany tytuł wyszkolenia nie daje kwalifikacji do hodowli oraz nie daje uprawnień do startu w pokazach i wystawach.

Najwyższa ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
100 punktów	96 - 100 punktów	90 - 95 punktów	80 – 89 punktów	70 - 79 punktów	0 - 69 punktów

Egzamin z pracy wężowej nie musi być koniecznie przeprowadzony w kolejności 1 do 3.

Egzamin z posłuszeństwa 1 - 3 (UPr 1 -3)

Egzaminy z posłuszeństwa na stopniach 1 – 3 składają się wyłącznie z części „B” stopni egzaminu IPO 1 do 3. Mogą one być przeprowadzane jako uzupełnienie ilości uczestników, jeśli co najmniej 4 uczestników bierze udział w BH-VT/IPO lub FH. Przewodnik podejmuje decyzję, w jakim stopniu będzie prezentował swojego psa.

Przyznawany tytuł wyszkolenia nie daje kwalifikacji do hodowli oraz nie daje uprawnień do startu w pokazach i wystawach.

Najwyższa ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
100 punktów	96 - 100 punktów	90 - 95 punktów	80 – 89 punkty	70 - 79 punktów	0 - 69 punktów

Egzamin z posłuszeństwa nie musi być koniecznie przeprowadzony w kolejności 1 do 3.

Egzamin Psów Obrończych 1 – 3 (SPr 1 – 3)

Egzaminy Psów Obrończych na stopniach 1 – 3 składają się wyłącznie z części „C” stopni egzaminu IPO 1 do 3. Mogą one być przeprowadzane jako uzupełnienie ilości uczestników, jeśli co najmniej 4

	Wytyczne FCI 2012	Strona 31 z 126
---	--------------------------	------------------------

uczestników bierze udział w BH-VT/IPO lub FH. Przewodnik podejmuje decyzję, w jakim stopniu będzie prezentował swojego psa.

Przyznawany tytuł wyszkolenia nie daje kwalifikacji do hodowli oraz nie daje uprawnień do startu w pokazach i wystawach.

Uwaga: Przeprowadzanie zawodów w części „C” jest niedozwolone.

Najwyższa ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
100 punktów	96 - 100 punktów	90 - 95 punktów	80 – 89 punktów	70 - 79 punktów	0 - 69 punktów

Egzamin z obrony nie musi być koniecznie przeprowadzony w kolejności 1 do 3.

IPO ZTP (Egzamin na przydatność do hodowli)

Egzamin Psów Użytkowych IPO ZTP dzieli się na:

Część A	100 punktów
Część B	100 punktów
Część C	100 punktów
razem	300 punktów

Warunki dopuszczenia do egzaminu:

W dniu egzaminu pies powinien osiągnąć wymagany wiek. Nie wolno robić żadnych wyjątków. Warunkiem udziału w egzaminie jest wcześniej zdany egzamin BH/VT według przepisów organizacji krajowej.

IPO ZTP Część „A” Praca węchowa”:

Ślad własny, co najmniej 300 kroków, 3 ramiona, 2 załamania (ok. 90°), 2 przedmioty należące do przewodnika, wiek śladu: co najmniej 20 minut, czas pracy 15 minut.

Utrzymanie śladu	79 punktów
Przedmioty	21 punktów (11 + 10)
Razem	100 punktów

Jeśli pies nie znalazł żadnych przedmiotów, można przyznać jedynie ocenę „dostateczną”.

Postanowienia ogólne:

Sędzia lub osoba odpowiedzialna za ślady określa ich przebieg dostosowując go do dostępnego terenu śladów. Ślady należy układać w różnorodny sposób. Nie może mieć miejsca sytuacja, że np. na każdym śladzie poszczególne załamania i przedmioty są położone w takiej samej odległości lub takich samych odstępach. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

Kolejność uczestników jest losowana w obecności sędziego.

Przewodnik (= układający ślady) powinien przed wyłożeniem śladów pokazać przedmioty sędziemu lub osobie nadzorującej układanie śladów. Można używać wyłącznie przedmiotów dobrze przesiąkniętych zapachem przewodnika (co najmniej przez 30 minut). Przewodnik (= układający

ślady) pozostaje chwilę na początku śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku. Załamania tworzy się idąc także normalnym krokiem (zob. szkic). Pierwszy przedmiot zostawia się po co najmniej 100 krokach, nie w odległości 20 kroków przed lub 20 krokach za załamaniem, na 1 lub 2 ramieniu. Drugi przedmiot zostawia się na końcu śladu. Przedmioty należy zostawiać na śladzie z marszu. Po zostawieniu ostatniego przedmiotu osoba układająca ślady idzie jeszcze kilka kroków w linii prostej. W obrębie jednego śladu należy używać różnych przedmiotów (materiał: np. skóra, tekstylia, drewno).

Przedmioty muszą mieć długość ok. 10 cm, szerokość od 2 – 3 cm, grubość 0,5 – 1 cm i nie mogą swoim kolorem różnić się znacznie od koloru podłoża. Układanie śladu powinno odbywać się poza zasięgiem wzroku psa.

Sędzia i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

a) Jedna komenda dla ćwiczenia „Szukanie”

Komenda „Szukaj” jest dozwolona na początku śladu oraz po znalezieniu pierwszego przedmiotu.

b) Wykonanie: Przewodnik przygotowuje swojego psa do tropienia. Pies może pracować bez linki lub na lince o długości 10 metrów. Linka może być prowadzona na grzbiecie, z boku lub pomiędzy przednimi lub tylnymi kończynami psa. Może być ona przypięta albo bezpośrednio do nie zaciskowej obroży lub do kółka szelek (dozwolone są szelki piersiowe lub szelki Böttgera bez dodatkowych rzemieni).

Po wywołaniu przewodnik ze swoim psem melduje się u sędziego w pozycji zasadniczej i podaje, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Przed pracą na śladzie, przy starcie oraz podczas całej pracy nie wolno stosować jakiegokolwiek przymusu. Na polecenie sędziego pies jest doprowadzany i przystawiany wolno i spokojnie do podstawy śladu. Pies musi podjąć ślad intensywnie, spokojnie i nisko węsząc. Następnie pies nisko węsząc powinien intensywnie i w równym tempie podążać za śladem. Przewodnik podąża za psem w odległości 10 metrów na końcu linki. Kiedy pies pracuje bez linki należy także zachować odstęp 10 metrów. Linka może swobodnie zwisać, kiedy przewodnik trzyma ją w ręce.

Pies powinien pewnie wypracowywać załamania. Po przejściu załamania powinien szukać dalej w równym tempie.

Po znalezieniu przedmiotu pies musi bez komendy przewodnika podjąć przedmiot lub go wyraźnie wskazać. Może on przy podejmowaniu przedmiotu stać, usiąść a także podejść do przewodnika. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe.

Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej (także na zmianę). Po wskazaniu przedmiotu lub jego podjęciu przewodnik odkłada linkę i udaje się do psa. Poprzez podniesienie przedmiotu pokazuje on, że pies go znalazł. Następnie przewodnik ponownie chwytą linkę i kontynuuje ze swoim psem pracę na śladzie. Po zakończeniu pracy należy pokazać sędziemu znalezione przedmioty.

c) Ocena: Tempo szukania nie stanowi kryterium oceny, o ile pies pracuje na śladzie intensywnie, równo i przekonywująco oraz pokazuje przy tym pozytywne zachowanie związane z szukaniem. Upewnianie się psa bez opuszczania śladu nie jest błędem. Niepewne szukanie, praca górnym wiatrem, wypróżnianie się, krążenie na załamaniach, stałe zachęcanie psa, oddziaływanie linką lub pomoc słowna w obrębie śladu lub przy przedmiotach, nieprawidłowe podejmowanie lub wskazywanie przedmiotów oraz chybione wskazywanie obniżają ocenę. Jeśli pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki, praca zostaje przerwana. Jeśli pies opuszcza ślad i zostanie przy tym powstrzymany przez przewodnika, sędzia wydaje polecenie, by przewodnik podążał za psem. Jeśli nie wypełni polecenia, praca zostaje przez sędziego przerwana.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 33 z 126
---	--------------------------	------------------------

Jeśli w ciągu 15 minut od startu przy podstawie śladu praca nie zostanie zakończona, sędzia przerywa pracę. Oceniane są osiągnięcia psa do chwili przerywania pracy.

Jest błędem, kiedy pies pokazuje dwie możliwości zachowania się przy przedmiocie: podejmowanie przedmiotów oraz ich wskazywanie. Oceniane są tylko te przedmioty, które są odnajdywane zgodnie z wcześniejszą deklaracją przewodnika.

Chybione wskazywanie wchodzi w ocenę aktualnego ramienia.

Za przedmioty, które nie zostały wskazane lub podjęte, nie przyznaje się punktów.

Podział punktów za utrzymanie śladu w obrębie ramion musi odbywać się zgodnie z długością i stopniem trudności. Ocena poszczególnych ramion przebiega zgodnie ze stopniami i punktacją.

Jeśli pies nie szuka (zbyt długo pozostaje w tym samym miejscu bez szukania), można przerwać pracę także wtedy, kiedy pies znajduje się jeszcze na śladzie.

IPO ZTP Część „B” Posłuszeństwo:

Ćwiczenie 1	Chodzenie na smyczy	25 punktów
Ćwiczenie 2	Siad z marszu	15 punktów
Ćwiczenie 3	Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”	20 punktów
Ćwiczenie 4	Aportowanie na płaskim terenie	20 punktów
Ćwiczenie 5	Skok przez przeszkodę	10 punktów
Ćwiczenie 6	Warowanie przy odwracaniu uwagi	10 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Każde z ćwiczeń rozpoczyna się na znak sędziego. Wszystkie pozostałe elementy takie jak zwroty, zatrzymanie, zmiana rodzaju kroku itd. wykonywane są bez instrukcji sędziego.

Komendy związane z regulaminem, są z reguły normalnie mówionymi, krótkimi, składającymi się z jednego słowa rozkazami. Mogą one występować w każdym języku, ale dla jednej czynności muszą być zawsze takie same (dotyczy to wszystkich części). Jeśli pies po trzykrotnie wydanej komendzie nie wykona ćwiczenia lub jego części, ćwiczenie należy przerwać bez wydania oceny.

Przy przywołaniu psa można zamiast komendy „Do mnie” użyć imienia psa. Imię psa w połączeniu z inną komendą liczy się jako komenda podwójna.

W pozycji zasadniczej pies siedzi ściśle i prosto po lewej stronie swojego przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Każde z ćwiczeń zaczyna się i kończy w pozycji zasadniczej. Przed rozpoczęciem ćwiczenia pozycję zasadniczą można przyjąć tylko raz. Krótka pochwała psa dozwolona jest po zakończeniu każdego z ćwiczeń i tylko w pozycji zasadniczej. Następnie przewodnik może przyjąć pozycją zasadniczą na nowo. Zawsze należy zachować wyraźny odstęp czasowy pomiędzy pochwałą a rozpoczęciem kolejnego ćwiczenia (ok. 3 sekund).

Od pozycji zasadniczej zaczyna się każde ćwiczenie. Przewodnik musi zaprezentować co najmniej 10 ale najwyżej 15 kroków, zanim padnie komenda do przeprowadzenia ćwiczenia. Pomiędzy częściami ćwiczenia „Siad przed przewodnikiem” i „Koniec” a także przy podchodzeniu do siedzącego, stojącego, leżącego psa należy zachować wyraźne przerwy przed wydaniem dalszej komendy (ok. 3 sekund). Przy powrocie do psa przewodnik może do niego podchodzić z przodu lub z tyłu.

Chodzenie na smyczy należy także pokazać na ewentualnych przejściach pomiędzy ćwiczeniami. Rozluźnianie psa lub zabawa są niedozwolone.

Przewodnik wykonuje zwrot w tył w lewą stronę. Pies podczas zwrotu w tył albo obchodzi przewodnika albo robi zwrot w tył w miejscu. Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Nieruchoma przeszkoda ma wysokość 80 cm i szerokość 150 cm. Wszystkie psy biorące udział w jednych zawodach muszą przeskoczyć takie same przeszkody.

Przy ćwiczeniach z aportowaniem dozwolone są wyłącznie drewniane koziołki (waga 650 g). Wszyscy uczestnicy mogą używać wyłącznie koziołków przygotowanych przez organizatorów imprezy. Podczas ćwiczeń z aportowania nie należy wcześniej dawać koziołka psu do pyska.

Jeśli przewodnik zapomniał wykonać jakiegoś ćwiczenia, sędzia poleca mu je wykonać. W tym wypadku nie odejmuje się punktów.

Zezwala się na użycie komendy „Siad” dla pozycji zasadniczej.

1. Chodzenie na smyczy:

25 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”:

b) Wykonanie: Przewodnik udaje się z przypiętym do smyczy psem do sędziego, przyjmuje pozycję zasadniczą i przedstawia się. Z postawy zasadniczej pies na komendę „Marsz przy nodze” podąża za przewodnikiem po jego lewej stronie uważnie i radośnie, z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Smycz nie powinna być napięta. Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim psem 50 kroków bez zatrzymywania się, po wykonaniu zwrotu w tył i dalszych 10 do 15 krokach musi zaprezentować bieg oraz krok powolny (każdy co najmniej po 10 kroków). Przejście z biegu do kroku powolnego należy wykonać bez kroków pośrednich. Różne rodzaje kroków muszą się wyraźnie różnić w swoim tempie.

Podczas, kiedy przewodnik idzie z psem na pierwszej prostej, padają dwa strzały (kaliber 6 mm) w odstępie czasowym 5 sekund i odległości wynoszącej co najmniej 15 kroków od psa. Pies powinien wykazać obojętność wobec strzałów. Następnie idąc normalnym krokiem należy wykonać co najmniej dwa zwroty w prawo, jeden w lewo i dwa w tył a także zatrzymanie się po drugim zwrocie w tył. Przewodnik powinien wykonać zwrot w tył w lewą stronę (obracając się w miejscu o 180 stopni) (należy postępować zgodnie ze szkicem). Są przy tym możliwe dwa warianty:

- Pies przy zwrocie obchodzi przewodnika dookoła
- Pies wykonuje zwrot w lewą stronę obracając się w miejscu o 180 stopni

Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Zatrzymanie należy zaprezentować zgodnie ze szkicem przynajmniej jeden raz z normalnego kroku po drugim zwrocie w tył.

Na polecenie sędziego przewodnik wchodzi z psem do grupy poruszających się co najmniej 4 osób. Musi on zatrzymać się w grupie jeden raz. Przewodnik z psem opuszcza grupę, zajmuje pozycję zasadniczą i odpina psa.

c) Ocena: Wyprzedzanie, odsuwanie się psa na bok, pozostawanie z tyłu, dodatkowe komendy, pomoc ciałem, brak koncentracji i/lub przygnębienie psa powodują obniżenie oceny.

2. Siad z marszu:

15 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczenia „Marsz przy nodze” i „Siadanie”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej z psem podążającym bez smyczy. Po 10-15 krokach na komendę „Siad” pies powinien natychmiast usiąść w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 15 krokach przewodnik staje i natychmiast odwraca się do psa. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i ustawia się po jego prawej stronie.

c) Ocena: Błędy w przebiegu ćwiczenia, powolne siadanie, niespokojne i nieuważne siedzenie obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies zamiast siedzieć kładzie się lub stoi, odejmuje się 10 punktów.

3. Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”: 20 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Marsz przy nodze”, „Przychodzenie do mnie” i „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej z psem podążającym bez smyczy. Po 10-15 krokach na komendę „Waruj” pies powinien natychmiast zawarować w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 30 krokach przewodnik staje i natychmiast odwraca się do psa. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa wydając komendę do przyjścia lub wołając psa po imieniu. Pies powinien radośnie, szybko i bezpośrednio przybiec siadając blisko i prosto przed przewodnikiem. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana.

c) Ocena: Błędy w przebiegu ćwiczenia, powolne warowanie, niespokojne leżenie, powolne przychodzenie do przewodnika lub spowolnienie przy podbieganiu, pozycja przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies po wydaniu komendy „Waruj” siedzi lub stoi, odejmuje się 13 punktów.

4. Aportowanie na płaskim terenie: 20 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Aportowanie”, „Oddawanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 650 g) na odległość około 10 metrów. Komendę do aportowania można wydać dopiero wtedy, kiedy koziółek już nieruchomo leży. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komendy aportowania pobiec szybko i prosto do koziółka, podnieść go natychmiast i przynieść szybko i bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki przewodnik mu go nie odbierze wydając z ok. 3 sekundową zwłoką komendę „Oddaj”.

Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, powolny bieg do koziółka, błędy w podejmowaniu, powolny powrót, upuszczenie koziółka, zabawa lub miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę.

Za krótki rzut koziółkiem i pomoc przewodnika bez zmiany miejsca postoju także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie zostaje przerwane z oceną „niedostateczną”. Jeśli pies nie aportuje, ćwiczenie zostaje ocenione na 0 punktów.

5. Skok przez przeszkodę: 10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Przychodzenie do mnie” i „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą. Przewodnik idzie na drugą stronę przeszkody i zajmuje pozycję w odległości co najmniej 5 metrów od niej. Na komendę „Przeskok” pies powinien przeskoczyć swobodnie przez przeszkodę i na komendę „Do mnie” natychmiast usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Pod koniec ćwiczenia psa należy przypiąć do smyczy.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, przeskok z ociąganiem, błędy w siadaniu i zakończeniu, pomoc przewodnika odpowiednio obniżają ocenę. Muśnięcie przez psa przeszkody powoduje odjęcie do 2 punktów a oparcie się na przeszkodzie do 4 punktów. Jeśli pies nie wykona skoku, ćwiczenie zostaje ocenione na 0 punktów.

6. Warowanie psa przy odwracaniu uwagi:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Na początku części „B” innego psa przewodnik udaje się ze swoim psem na miejsce wskazane przez sędziego i tam w pozycji zasadniczej odpina go ze smyczy. Następnie za pomocą komendy „Waruj” każe mu warować nie zostawiając przy nim smyczy oraz żadnego innego przedmiotu. Następnie przewodnik nie oglądając się za siebie oddala się od psa na odległość co najmniej 20 kroków w obrębie terenu egzaminu i pozostaje w zasięgu jego wzroku stojąc spokojnie odwrócony plecami do psa. Pies powinien leżeć spokojnie bez komendy przewodnika, podczas kiedy inny pies wykonuje ćwiczenia 1 do 5. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do swojego psa stając po jego prawej stronie. Na kolejny znak sędziego po ok. 3 sekundach pies powinien na komendę „Siad” przyjąć szybko i prosto pozycję zasadniczą.

Psa należy przypiąć do smyczy.

c) Ocena: Niespokojne zachowanie przewodnika a także inne ukryte sposoby pomocnicze, niespokojne leżenie psa lub zbyt wczesne powstanie/siad psa przy powrocie do psa oznaczają odjęcie punktów. Jeżeli pies stoi lub siedzi, ale pozostaje na miejscu, przyznaje się ocenę częściową. Jeżeli pies przed ukończeniem ćwiczenia nr 3 wykonywanego przez drugiego psa oddali się z miejsca, w którym został, na odległość większą niż 3 metry, ćwiczenie należy ocenić na 0 punktów.

IPO ZTP Część „C” Obrona:

Ćwiczenie 1	Osaczenie i oszczekiwanie	15 punktów
Ćwiczenie 2	Podejście do kryjówki i napad na przewodnika	10 + 30 punktów
Ćwiczenie 3	Atak na przewodnika i jego psa	40 punktów
Ćwiczenie 4	Eskortowanie do sędziego	5 punktów
Razem		100 punktów

1) Osaczenie i oszczekiwanie:

15 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Rewirowanie”

b) Wykonanie: Pozorant znajduje się w kryjówce w odległości ok. 20 kroków od przewodnika i psa, nie widoczny dla psa. Na polecenie sędziego przewodnik odpina psa ze smyczy i wysyła go w kierunku kryjówki wydając komendę do rewirowania i/lub znak ręką. Pies musi aktywnie i uważnie osaczyć pozoranta nieprzerwanie go oszczekując. Pies nie może ani wskakiwać na pozoranta ani też go chwytać. Na polecenie sędziego przewodnik idzie natychmiast do psa i przytrzymuje go za obrozę. Po wyjściu pozoranta z kryjówki psa należy przypiąć i przyjąć w kryjówce pozycję zasadniczą.

c) Ocena: Ograniczenia w nieprzerwanym, stanowczym oszczekiwanii i napierającym osaczeniu odpowiednio obniżają ocenę. Przy molestowaniu pozoranta np. przy uderzaniu, wskakiwaniu itp. należy odjąć do 3 punktów. Przy silnym chwyceniu odejmuje się do 12 punktów. Jeśli pies nie pozostanie przy pozorancie, ta część ćwiczenia otrzymuje ocenę niedostateczną. Jeśli pies nie zainteresuje się pozorantem, część „C” zostaje przerwana.

2. Podejście do kryjówki i napad na przewodnika:

Podejście do kryjówki 10 punktów

-

Napad 30 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Obrona”, „Puszczenie”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Na polecenie sędziego przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą w oznakowanym miejscu na 30 kroków przed kryjówką i odpina smycz u psa. Smycz można przewiesić lub ją schować.

Na polecenie sędziego przewodnik udaje się ze swobodnie podążającym psem w kierunku kryjówki pozoranta. Pies powinien iść ściśle przy nodze. Kiedy przewodnik lub pies zbliży się do kryjówki na odległość 10 kroków, pozorant na polecenie sędziego atakuje przewodnika i psa wydając przepędzające okrzyki. Pies powinien natychmiast pewnie i energicznie odeprzeć atak poprzez pewne i silne chwycenie pozoranta. Po chwyceniu pozoranta dostaje od niego pałą dwa uderzenia. Dozwolone są tylko uderzenia na ramiona oraz w okolicy kłęb. Pies może przy tym chwycić pozoranta tylko za rękaw ochronny.

Przewodnik nie może sam opuścić miejsca, w którym stał. Do odparcia ataku dozwolone jest zastosowanie zachęty przez przewodnika.

Na polecenie sędziego pozorant zaprzestaje atakować i stoi spokojnie. Pies powinien samodzielnie lub na komendę „Puść” puścić pozoranta i obserwować go.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po nich (jedna dozwolona i dwie dodatkowe komendy) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa.

Na polecenie przewodnik idzie natychmiast normalnym krokiem prostą drogą do psa i przywołuje go komendą do postawy zasadniczej.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: energiczna obrona z silnym chwytem, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania opuści pozoranta lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, ćwiczenie oceniane jest jako niedostateczne.

Jeśli pies opuści przewodnika podczas zbliżania się, ćwiczenie należy powtórzyć a sędzia przyznaje 0 punktów. Jeśli pies oddala się ponownie przy drugiej próbie, następuje dyskwalifikacja i zakończenie pracy w obronie.

3. Atak na przewodnika i jego psa:

40 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Obrona”, „Puszczenie”, „Pozycja zasadnicza”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Pies jest trzymany za obroź, przewodnik nie powinien go przy tym pobudzać. Na polecenie sędziego pozorant odchodzi normalnym krokiem od przewodnika i psa. Po ok. 40 krokach odwraca się do przewodnika i czołowo atakuje przewodnika i jego psa wydając przepędzające okrzyki i wykonując grożące ruchy. Przewodnik na polecenie sędziego w odległości ok. 30 kroków puszcza psa z komendą do obrony. Pies musi niezwłocznie odeprzeć atak poprzez energiczne i silne

chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Przewodnikowi nie wolno opuścić miejsca, w którym stał. Na znak sędziego pozorant przerywa atak. Po zaprzestaniu ataku pies powinien natychmiast puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę „Puść” w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po nich (jedna dozwolona i dwie dodatkowe komendy) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na polecenie przewodnik idzie natychmiast normalnym krokiem prostą drogą do psa i przywołuje go komendą do postawy zasadniczej. Przewodnik przypina psa do smyczy.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: energiczna obrona z silnym chwytem, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania opuści pozoranta lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, ćwiczenie oceniane jest jako niedostateczne.

5. Eskortowanie do sędziego:

5 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Następuje teraz odprowadzenie pozoranta z boku do sędziego na dystansie ok. 10 kroków. Dozwolona jest komenda „Marsz przy nodze”. Pies powinien iść pomiędzy pozorantem a przewodnikiem. Pies powinien podczas drogi uważnie obserwować pozoranta. Nie może on jednak przy tym atakować pozoranta, wskakiwać na niego lub go chwycić. Grupa zatrzymuje się przed sędzią i zgłasza zakończenie ćwiczeń w części „C”.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: uważna obserwacja pozoranta, marsz ściśle przy nodze na luźnej smyczy.

IPO – Stopień wstępny (IPO VO)

dzieli się na:

Część A	100 punktów
Część B	100 punktów
Część C	100 punktów
Razem	300 punktów

Warunki dopuszczenia do egzaminu:

W dniu imprezy pies musi mieć ukończony wymagany wiek. Nie zezwala się na robienie żadnych wyjątków. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest zdany pomyślnie egzamin BH/VT zgodnie z przepisami organizacji krajowej. Egzamin IPO-VO odpowiada trzem częściom, tak więc sędzia może oceniać dziennie maksymalnie 12 uczestników IPO-VO.

Postanowienia ogólne:

Niniejszy stopień wstępny do egzaminu IPO 1 został opracowany przez Komisję Psów Użytkowych FCI. Egzamin ten można stosować jako:

1. Egzamin dopuszczający do startu w klasie użytkowej
2. Warunek dopuszczenia do IPO 1, przy czym każda organizacja krajowa może o tym samodzielnie decydować.

Egzamin IPO-VO został opracowany przez Komisję w języku niemieckim. W wątpliwych wypadkach a w szczególności przy wykonywaniu tłumaczeń na inne języki, wersja niemiecka jest wiążąca.

Jeśli nie zostało wyraźnie powiedziane inaczej, obowiązują postanowienia „Części ogólnej” obowiązujących regulaminów IPO 2012.

Próba zachowania:

Przed rozpoczęciem każdego ćwiczenia, przed każdą zdawaną sprawnością, sędzia poddaje psa próbie zachowania (test charakteru). Zob. obowiązujące zasady dot.: „Próba zachowania”.

IPO-VO Część „A” Praca węchowa:

Ślad własny, ok. 200 kroków, 2 ramiona, 1 załamanie (ok. 90°), 1 przedmiot należący do przewodnika, wypracowany bez czasu oczekiwania, czas pracy 10 minut.

Podstawa śladu	10 punktów
Utrzymanie śladu	59 punktów (29 + 30)
Załamanie	10 punktów
Przedmiot	21 punktów
Razem	100 punktów

Jeśli pies nie znalazł żadnych przedmiotów, można przyznać maksymalnie ocenę „dostateczną”

Postanowienia ogólne:

Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

Przewodnik (= układający ślady) powinien przed wyłożeniem śladów pokazać przedmiot sędziemu lub osobie nadzorującej układanie śladów. Można używać wyłącznie jednego przedmiotu dobrze przesiąkniętego zapachem przewodnika o ok. 15 cm długości, 3 – 5 cm szerokości, ok. 1 cm grubości i kolorystycznie dostosowanego do podłoża. Przewodnik (= układający ślady) pozostaje chwilę na początku śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku. Załamanie tworzy się idąc także normalnym krokiem (zob. szkic). Przedmiot zostawia się na końcu śladu.

Sędzia i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Szukanie”

b) Wykonanie: Przewodnik przygotowuje swojego psa do tropienia. Pies może pracować bez linki lub na linie o długości 10 metrów. Linka może być prowadzona na grzbiecie, z boku lub pomiędzy przednimi lub tylnymi kończynami psa. Może być ona przypięta albo bezpośrednio do nie zaciskowej obroży lub do kółka szelek (dozwolone są szelki piersiowe lub szelki Böttgera bez dodatkowych rzemieni).

Po wywołaniu przewodnik ze swoim gotowym do szukania psem melduje się u sędziego w pozycji zasadniczej i podaje, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Przed pracą na śladzie, przy starcie oraz podczas całej pracy nie wolno stosować jakiegokolwiek przymusu. Na polecenie sędziego pies jest doprowadzany i przystawiany wolno i spokojnie do podstawy śladu. Dopuszcza się, aby pies na krótko usiadł przed miejscem początku śladu (w odległości ok. 2 metrów). Pies musi podjąć ślad intensywnie, spokojnie i nisko wężąc. Następnie pies nisko wężąc powinien intensywnie i w równym tempie podążać za śladem. Przewodnik podąża za psem w odległości 10 metrów na końcu linki. Kiedy pies pracuje bez linki, należy także zachować odstęp 10 metrów. Linka może swobodnie zwisać, kiedy przewodnik trzyma ją w ręce. Pies powinien pewnie wypracować załamanie.

Po znalezieniu przedmiotu pies musi bez komendy przewodnika podjąć przedmiot lub go wyraźnie wskazać. Może on przy podejmowaniu przedmiotu stać, usiąść a także podejść do przewodnika. Kiedy pies podejmuje przedmiot i idzie do przewodnika, ten powinien zatrzymać się. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe. Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej. Po wskazaniu przedmiotu lub jego podjęciu przewodnik odkłada linkę i udaje się do psa. Poprzez podniesienie przedmiotu pokazuje on, że pies go znalazł.

c) Ocena: Tempo szukania nie stanowi kryterium oceny, o ile pies pracuje na śladzie intensywnie, równo i przekonywująco oraz pokazuje przy tym pozytywne zachowanie związane z szukaniem.

Upewnianie się psa bez opuszczania śladu nie jest błędem. Niepewne szukanie, praca górnym wiatrem, wypróżnianie się, krążenie na załamaniach, stałe zachęcanie psa, oddziaływanie linką lub pomoc słowna w obrębie śladu lub przy przedmiocie, nieprawidłowe podejmowanie lub wskazywanie przedmiotów oraz chybione wskazywanie obniżają ocenę.

Jeśli pies opuszcza ślad i zostanie przy tym powstrzymany przez przewodnika, sędzia wydaje polecenie, by przewodnik podążał za psem. Jeśli nie wypełni polecenia, praca zostaje przez sędziego przerwana. Jeśli w ciągu 10 minut od startu przy podstawie śladu praca nie zostanie zakończona, sędzia przerywa pracę. Oceniane są osiągnięcia psa do chwili przerwania pracy.

Ocena poszczególnych ramion przebiega zgodnie ze stopniami i punktacją. Jeśli pies nie szuka (zbyt długo pozostaje w tym samym miejscu bez szukania), można przerwać pracę także wtedy, kiedy pies znajduje się jeszcze na śladzie.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 41 z 126
---	--------------------------	------------------------

IPO-VO Część „B” Posłuszeństwo:

Ćwiczenie 1	Chodzenie na smyczy	30 punktów
Ćwiczenie 2	Chodzenie bez smyczy	20 punktów
Ćwiczenie 3	Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”	15 punktów
Ćwiczenie 4	Aportowanie na płaskim terenie	10 punktów
Ćwiczenie 5	Skok przez przeszkodę	10 punktów
Ćwiczenie 6	Warowanie przy odwracaniu uwagi	15 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Zezwala się na użycie komendy „Siad” dla pozycji zasadniczej.

1. Chodzenie na smyczy:

30 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”:

b) Wykonanie: Przewodnik udaje się z przypiętym do smyczy psem do sędziego, przyjmuje pozycję zasadniczą i przedstawia się. Z postawy zasadniczej pies na komendę dla „Marsz przy nodze” podąża za przewodnikiem po jego lewej stronie uważnie i radośnie, z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Smycz nie powinna być napięta. Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim psem 30 kroków bez zatrzymywania się. Po wykonaniu zwrotu w tył należy zaprezentować co najmniej jeden zwrot w prawo i jeden w lewo. Podczas, kiedy przewodnik idzie z psem na pierwszej prostej, padają dwa strzały (kaliber 6 mm) w odstępie czasowym 5 sekund i odległości wynoszącej co najmniej 15 kroków od psa. Pies powinien wykazać obojętność wobec strzałów. Na polecenie sędziego przewodnik wchodzi z psem do grupy poruszających się co najmniej 4 osób. Musi on zatrzymać się w grupie jeden raz. Przewodnik opuszcza grupę, zajmuje pozycję zasadniczą i odpina psa.

c) Ocena: Wyprzedzanie, odsuwanie się psa na bok, pozostawanie z tyłu, dodatkowe komendy, pomoc ciałem, brak koncentracji i/lub przygnębienie psa powodują obniżenie oceny.

2. Chodzenie bez smyczy:

20 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Z postawy zasadniczej pies na komendę dla „Marsz przy nodze” podąża za przewodnikiem po jego lewej stronie uważnie i radośnie, z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim swobodnie podążającym psem 30 kroków bez zatrzymywania się. Po wykonaniu zwrotu w tył należy zaprezentować co najmniej jeden zwrot w prawo i jeden w lewo. Pod koniec ćwiczenia przewodnik zatrzymuje się, zajmuje pozycję zasadniczą i przypina psa.

c) Ocena: Wyprzedzanie, odsuwanie się psa na bok, pozostawanie z tyłu, powolne i ociągające siadanie, dodatkowe komendy, pomoc ciałem, brak koncentracji i/lub przygnębienie psa powodują obniżenie oceny.

3. Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”: 15 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Marsz przy nodze”, „Warowanie”, „Przychodzenie do mnie” i „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej z podążającym bez smyczy psem. Po 10-15 krokach na komendę „Waruj” pies powinien natychmiast zawarować a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 15 krokach w linii prostej przewodnik staje i natychmiast odwraca się do leżącego spokojnie psa. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa wydając komendę „Do mnie” i/lub wołając psa po imieniu. Pies powinien radośnie, szybko i bezpośrednio przybiec siadając blisko i prosto przed przewodnikiem. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Pies zostaje przypięty do smyczy.

c) Ocena: Błędy w przebiegu ćwiczenia, powolne warowanie, niespokojne leżenie, powolne przychodzenie do przewodnika, pozycja przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies po wydaniu komendy do „Waruj” siedzi lub stoi, odejmuje się 7 punktów.

4. Aportowanie: 10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Aportowanie”, „Oddawanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: W pozycji zasadniczej przewodnik odpina psa. Przewodnik rzuca należący do niego przedmiot na odległość co najmniej 5 kroków. Komendę do „aportowania” można wydać dopiero wtedy, kiedy przedmiot już nieruchomo leży. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komendy do aportowania pobiec szybko i bezpośrednio do przedmiotu, podnieść go natychmiast i przynieść szybko i prosto do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać przedmiot w pysku, dopóki przewodnik mu go nie odbierze wydając z ok. 3 sekundową zwłoką komendę „Oddaj”. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał. Pod koniec ćwiczenia przewodnik przypina psa.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, powolny bieg do przedmiotu, błędy w podejmowaniu przedmiotu, powolny powrót, upuszczenie przedmiotu, zabawa lub miętoszenie przedmiotu, postawa przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Pomoc przewodnika bez zmiany stanowiska także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje stanowisko, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje oceną „niedostateczną”. Jeśli pies nie aportuje, ćwiczenie zostaje ocenione na 0 punktów.

5. Skok przez przeszkodę: 10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Przychodzenie do mnie”, „Skok powrotny” „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą i odpina psa ze smyczy. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komendy do skoku swobodnie przeskoczyć przez przeszkodę a po wydaniu komend do przyjścia „do mnie” i do skoku powrotnego ponownie przeskoczyć płotek i natychmiast usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem.

Na komendę do pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Przewodnik przy wydawaniu komendy do skoku może towarzyszyć psu na odległość dwóch kroków. Pod koniec ćwiczenia psa należy przypiąć do smyczy.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, przeskok z ociąganiem się, błędy w siadaniu i zakończeniu, pomoc przewodnika odpowiednio obniżają ocenę. Muśnięcie przez psa przeszkody powoduje odjęcie do 1 punktu za każdy skok natomiast oparcie się na przeszkodzie do 2 punktów.

6. Warowanie psa przy odwracaniu uwagi:

15 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Na początku części „B” innego psa przewodnik udaje się ze swoim psem na miejsce wskazane przez sędziego i tam w pozycji zasadniczej odpina go ze smyczy. Następnie za pomocą komendy „Waruj” każe mu warować nie zostawiając przy nim smyczy oraz żadnego innego przedmiotu. Następnie przewodnik nie oglądając się za siebie oddala się od psa na odległość co najmniej 20 kroków w obrębie terenu egzaminu i pozostaje w zasięgu jego wzroku stojąc spokojnie odwrócony plecami do psa. Pies powinien leżeć spokojnie bez komendy przewodnika, podczas kiedy inny pies wykonuje ćwiczenia 1 do 3. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do swojego psa stając po jego prawej stronie. Na kolejny znak sędziego pies powinien na komendę „Siad” przyjąć szybko i prosto pozycję zasadniczą. Psa należy przypiąć do smyczy.

c) Ocena: Niespokojne zachowanie przewodnika a także inne ukryte sposoby pomocnicze, niespokojne leżenie psa lub zbyt wczesne powstanie/siad psa przy powrocie do psa oznaczają odjęcie punktów. Jeżeli pies stoi lub siedzi, ale pozostaje na miejscu, przyznaje się ocenę częściową. Jeżeli pies przed ukończeniem ćwiczenia nr 3 wykonywanego przez drugiego psa oddali się z miejsca, w którym został, na odległość większą niż 3 metry, ćwiczenie należy ocenić na 0 punktów.

IPO-VO Część „C” Obrona

Ćwiczenie 1	Osaczenie i oszczekiwanie	15 punktów
Ćwiczenie 2	Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki	30 punktów
Ćwiczenie 3	Atak na przewodnika i jego psa	50 punktów
Ćwiczenie 4	Eskortowanie do sędziego	5 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Jeśli wyraźnie nie podano inaczej, obowiązują zasady wyszczególnione w Części Ogólnej regulaminu IPO 2012.

Nie przyznaje się oceny TSB. Pozorant posługuje się pałką grożąc psu, ale go nie uderzając. Komendę „Puść” wolno dać we wszystkich ćwiczeniach obrończych tylko jeden raz. Zasady oceny puszczania zostały przedstawione w poniższej tabeli:

	Wytyczne FCI 2012	Strona 44 z 126
---	--------------------------	------------------------

Puszczanie z ociąganiem	Pierwsza dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Pierwsza dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Druga dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Druga dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Pies nie puszcza po drugiej dodatkowej komendzie lub innych działaniach
0,5 – 3,0	3,0	3,5 – 6,0	6,0	6,5 – 9,0	Dyskwalifikacja

1. Osaczenie i oszczekiwanie:

15 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia „Rewirowanie”

b) Wykonanie: Pozorant znajduje się w kryjówce w odległości ok. 20 kroków do przewodnika i psa, nie widoczny dla psa. Na polecenie sędziego przewodnik odpina psa ze smyczy i wysyła go w kierunku kryjówki wydając komendę do „rewirowania” i/lub znak ręką. Pies musi aktywnie i uważnie osaczyć pozoranta nieprzerwanie go oszczekując. Pies nie może ani wskakiwać na pozoranta ani też go chwytać. Na polecenie sędziego przewodnik idzie natychmiast do psa i przytrzymuje go za obrożę.

c) Ocena: Ograniczenia w nieprzerwanym, stanowczym oszczekiwaniu i napierającym osaczaniu odpowiednio obniżają ocenę. Przy atakowaniu pozoranta np. przy uderzaniu, wskakiwaniu itp. należy odjąć do 3 punktów. Przy silnym chwyceniu odejmuje się do 12 punktów. Jeśli pies nie pozostanie przy pozorancie, ta część ćwiczenia otrzymuje ocenę niedostateczną. Jeśli pies nie zainteresuje się pozorantem, część „C” zostaje przerwana.

2. Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki:

30 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Puszczanie”, „Obrona”

b) Wykonanie: Podczas kiedy przewodnik trzyma psa za obrożę, pozorant wychodzi z kryjówki i próbuje uciekać. Na polecenie sędziego przewodnik puszcza psa wydając komendę do obrony. Pies powinien samodzielnie i skutecznie udaremnić próbę ucieczki poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Na znak sędziego pozorant nieruchomieje. Pies powinien go natychmiast puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po nich (jedna dozwolona i dwie dodatkowe komendy) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na polecenie sędziego przewodnik idzie natychmiast do psa i przytrzymuje go za obrożę.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: szybka i energiczna reakcja z silnym chwyceniem i skutecznym udaremieniem ucieczki, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, uważne pilnowanie blisko pozoranta. Jeśli pies na dystansie ok. 20 kroków nie udaremni ucieczki poprzez chwycenie i przytrzymanie, ćwiczenie zostaje przerwane.

3. Atak na przewodnika i jego psa:**50 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Obrona”, „Puszczenie”, „Pozycja zasadnicza”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Pies jest trzymany za obrozę, przewodnik nie powinien go przy tym pobudzać. Na polecenie sędziego pozorant odchodzi normalnym krokiem od przewodnika i psa. Po ok. 20 krokach odwraca się do przewodnika i czołowo atakuje przewodnika i jego psa wydając przepędzające okrzyki i wykonując grożące ruchy. Przewodnik puszcza psa z komendą do obrony. Pies musi bez wahania odeprzeć atak poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Przewodnikowi nie wolno opuścić miejsca, w którym stał. Na znak sędziego pozorant przerywa atak. Po zaprzestaniu ataku pies powinien natychmiast puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę „puść” w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po nich (jedna dozwolona i dwie dodatkowe komendy) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na polecenie przewodnik idzie natychmiast normalnym krokiem prostą drogą do psa i przywołuje go komendą do postawy zasadniczej. Przewodnik przypina psa do smyczy.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: energiczna obrona z silnym chwytem, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies w fazie pilnowania opuści pozoranta lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, ćwiczenie oceniane jest jako niedostateczne.

4. Eskortowanie do sędziego:**5 punktów**

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Następuje teraz odprowadzenie pozoranta z boku do sędziego na dystansie ok. 10 kroków. Dozwolona jest komenda dla: „Marsz przy nodze”. Pies powinien iść pomiędzy pozorantem a przewodnikiem. Pies powinien podczas drogi uważnie obserwować pozoranta. Nie może on jednak przy tym molestować pozoranta, wskakiwać na niego lub go chwytać. Grupa zatrzymuje się przed sędzią i zgłasza zakończenie ćwiczeń w części „C”.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: uważna obserwacja pozoranta, marsz ściśle przy nodze na luźnej smyczy.

IPO 1

dzieli się na:

Część A	100 punktów
Część B	100 punktów
Część C	100 punktów
razem	300 punktów

Warunki dopuszczenia do egzaminu:

W dniu egzaminu pies powinien osiągnąć wymagany wiek. Nie wolno robić żadnych wyjątków. Warunkiem udziału w egzaminie jest wcześniej zdany egzamin BH/VT według przepisów organizacji krajowej.

IPO 1 Część „A” Praca węchowa:

Ślad własny, co najmniej 300 kroków, 3 ramiona, 2 załamania (ok. 90 stopni), 2 przedmioty należące do przewodnika, wiek śladu: co najmniej 20 minut, czas pracy 15 minut.

Utrzymanie śladu	79 punktów
Przedmioty	21 punktów (11 + 10)
Razem	100 punktów

Jeśli pies nie znalazł żadnych przedmiotów, można przyznać jedynie ocenę „dostateczną”.

Postanowienia ogólne:

Sędzia lub osoba odpowiedzialna za ślady określa ich przebieg dostosowując go do dostępnego terenu śladów. Ślady należy układać w różnorodny sposób. Nie może mieć miejsca sytuacja, że np. na każdym śladzie poszczególne załamania i przedmioty są położone w takiej samej odległości lub takich samych odstępach. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

Kolejność układania śladów jest losowana w obecności sędziego.

Podłoże odpowiednie do układania śladów:

Podłożem odpowiednim do układania śladów są wszystkie grunty naturalne takie, jak łąka, pole, grunty leśne. Należy unikać śladów widocznych. We wszystkich stopniach egzaminu istnieje możliwość zmiany terenu w dostosowaniu do istniejącego terenu śladów.

Układanie śladów:

Do obowiązków sędziego lub osoby odpowiedzialnej za ślady należy:

- Rozplanowanie przebiegu śladów
- Poinstruowanie osób układających ślady
- Nadzór nad układaniem śladów

Przebieg poszczególnych śladów należy dopasować do istniejącego terenu.

Podczas układania śladów należy przestrzegać tego, aby układać je idąc naturalnym krokiem. Nie dopuszcza się na całym terenie śladów stosowania środków pomocniczych przez układającego ślady poprzez nienaturalny rodzaj chodu w obrębie ramion, załamania lub przedmiotów.

Przewodnik (= układający ślady) powinien przed wyłożeniem śladów pokazać przedmioty sędziemu lub osobie nadzorującej układanie śladów. Można używać wyłącznie przedmiotów dobrze przesiąkniętych zapachem przewodnika (przez co najmniej 30 minut). Przewodnik (= układający ślady) pozostaje chwilę na początku śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku. Ramiona tworzy się idąc normalnym krokiem bez szurania nogami lub zatrzymywania się. Odstęp pomiędzy poszczególnymi ramionami musi wynosić co najmniej 30 kroków. Załamania należy tworzyć idąc także normalnym krokiem uważając przy tym na to, aby umożliwić psu kontynuację poszukiwań na następnym ramionach.

Pozostawianie przedmiotów:

Pierwszy przedmiot zostawia się po co najmniej 100 krokach, nie w odległości 20 kroków przed lub 20 krokach za załamaniem, na 1 lub 2 ramieniu. Drugi przedmiot zostawia się na końcu śladu. Przedmioty należy zostawiać na śladzie z marszu. Po zostawieniu ostatniego przedmiotu osoba układająca ślady idzie jeszcze kilka kroków w linii prostej.

Przedmioty na ślad:

Można używać wyłącznie przedmiotów dobrze przesiąkniętych (przez co najmniej 30 minut) zapachem układającego ślady (= przewodnika). W obrębie jednej ścieżki śladu należy używać różnych przedmiotów (materiał: np. skóra, tekstylia, drewno). Przedmioty muszą mieć długość ok. 10 cm, szerokość od 2 – 3 cm, grubość 0,5 – 1 cm. Optycznie nie mogą one różnić się znacznie od podłoża.

Na imprezach ponadregionalnych przedmioty na egzaminach IPO 2 i 3 oraz FH należy opatrzyć numerami. Numery przedmiotów muszą być zgodne z numeracją śladu.

Sędzia, układający ślady i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

Komendy:

- a) Jedna komenda dla ćwiczenia „Szukanie”

Komenda „Szukaj” jest dozwolona na początku śladu oraz przy kontynuacji szukania po znalezieniu pierwszego przedmiotu lub po błędnym wskazaniu.

Wypracowanie ścieżki śladu oraz ocena pracy:

- b) Wykonanie:

Przewodnik przygotowuje swojego psa do tropienia. Pies może pracować bez linki lub na linie o długości 10 metrów. Linka może być prowadzona na grzbiecie, z boku lub pomiędzy przednimi lub tylnymi kończynami psa. Może być ona przypięta albo bezpośrednio do nie zaciskowej obroży lub do kółka szelek (dozwolone są szelki piersiowe lub szelki Böttgera bez dodatkowych rzemieni). Po wywołaniu przewodnik ze swoim psem melduje się u sędziego w pozycji zasadniczej i podaje, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Przed pracą na śladzie, przy starcie oraz podczas całej pracy nie wolno stosować jakiegokolwiek przymusu.

Linka musi mieć długość przynajmniej 10 metrów. Sprawdzenie długości linki, obroży i szelek przez sędziego może mieć miejsce tylko przed rozpoczęciem egzaminu. Nie dopuszcza się stosowania smyczy automatycznych.

Początek śladu:

Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Dopuszcza się, aby pies na krótko usiadł przed miejscem początku śladu (w odległości ok. 2 metrów).

Psa należy doprowadzić do podstawy śladu (także przy ponownym starcie po znalezieniu przedmiotów). Należy umożliwić przewodnikowi pewną swobodę ruchów na linie. Pies musi u podstawy śladu intensywnie podejmować trop, spokojnie i nisko węsząc. Powinno to odbyć się bez pomocy przewodnika (oprócz komendy „Szukaj”). Przy starcie nie jest określony czas podjęcia tropu. Ważniejsze jest to, aby sędzia widział na podstawie zachowania psa na początku pierwszego ramienia intensywność podejmowania przez niego tropu.

Po trzeciej nieudanej próbie podjęcia tropu w bezpośrednim obrębie podstawy śladu pracę należy przerwać.

Następnie nisko węsząc pies powinien intensywnie i w równym tempie podążać za śladem. Przewodnik podąża za psem w odległości 10 metrów na końcu linki. Kiedy pies pracuje bez linki należy także zachować odstęp 10 metrów. Linka może swobodnie zwisać, kiedy przewodnik trzyma ją w ręce, jednak wymagany dystans od psa nie może zostać skrócony. Dotknięcie ziemi nie jest błędem.

Sprawność szukania:

Pies powinien intensywnie, wytrwale i w możliwie równomiernym tempie podążać za śladem (niezależnie od terenu, stopnia trudności). Przewodnik nie musi koniecznie podążać na ścieżce śladu. Ciągłe bądź powolne szukanie nie stanowi kryterium przy ocenie, o ile ślad jest wypracowywany równomiernie i przekonywująco.

Załamania:

Pies powinien pewnie wypracowywać załamania. Upewnianie się psa, bez opuszczania ścieżki śladu nie jest błędem. Krążenie na załamaniu liczy się jako błąd. Po przejściu załamania powinien szukać dalej w tym samym tempie. W obrębie załamania przewodnik powinien w miarę możliwości zachować wymagany odstęp.

Wskazanie lub podjęcie przedmiotów:

Po znalezieniu przedmiotu pies musi bez komendy przewodnika podjąć przedmiot lub go przekonywująco wskazać. Może on przy podejmowaniu przedmiotu stać, usiąść a także podejść do przewodnika. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe. Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej (także na zmianę).

Położenie się trochę ukośnie w stosunku do przedmiotu nie jest błędem. Położenie się z boku przy przedmiocie lub silne skręcenie w kierunku przewodnika jest błędem. Przedmioty, które zostały znalezione z dużą pomocą przewodnika, nie liczą się do punktacji. Ma to miejsce np. wtedy, kiedy pies nie wskazuje przedmiotu i poprzez działania przewodnika za pomocą linki lub komendy ma utrudnione dalsze poszukiwania.

Po wskazaniu przedmiotu lub jego podjęciu przewodnik odkłada linkę i udaje się do psa. Poprzez podniesienie przedmiotu pokazuje on, że pies go znalazł. Podejmowanie przedmiotu i jego wskazywanie jest błędem.

Wszelkie wychodzenie do przodu z przedmiotem lub podejmowanie go w pozycji leżącej jest błędem. Podczas przynoszenia przedmiotu przewodnik nie może wychodzić naprzeciw psu.

Przy podejściu przewodnika do odbioru przedmiotu lub jego podniesieniu powinien on ustawić się obok psa.

Pies aż do wznowienia pracy powinien spokojnie pozostawać w pozycji do wskazania lub podjęcia przedmiotu. Z tej pozycji przewodnik chwytą linkę krótko za obrozą/szelkami i wydając komendę „Szukaj” kontynuuje ze swoim psem pracę na śladzie.

Opuszczenie śladu:

Kiedy przewodnik nie pozwala psu na opuszczenie ścieżki śladu, sędzia poleca przewodnikowi iść za psem. Polecenie musi zostać wypełnione. Pracę na śladzie należy przerwać najpóźniej wtedy, kiedy pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki (ponad 10 metrów u psa szukającego bez smyczy) lub przewodnik nie wykona polecenia sędziego do podążania za psem.

Pochwała psa:

Okazjonalne chwalenie psa na śladzie (nie należy do tego komenda „Szukaj”) jest dozwolone tylko na egzaminie IPO VO i IPO 1 i nie wolno w tym przypadku stosować go na załamaniach. Przy przedmiotach można psa krótko pochwalić. Krótka pochwała przy przedmiocie może mieć miejsce przed lub po pokazaniu przedmiotu.

Odmeldowanie się:

Po zakończeniu pracy należy pokazać sędziemu znalezione przedmioty. Zabawa lub karmienie psa po wskazaniu ostatniego przedmiotu jest niedozwolone przed odmeldowaniem się i ogłoszeniem przez sędziego zebranej ilości punktów. Odmeldowanie psa powinno odbyć się w postawie zasadniczej.

Ocena:

Ocena części „A” zaczyna się wraz z początkiem pracy prezentowanego psa.

Od psa oczekuje się przekonującej, intensywnej i wytrwałej pracy węchowej a także odpowiedniego poziomu wyszkolenia.

Przewodnik powinien umieć wczuć się w zadanie lub razem je przeżywać. Musi on prawidłowo interpretować reakcje swojego psa i skoncentrować się na pracy a wydarzenia w najbliższym otoczeniu nie mogą odwracać jego uwagi.

Sędzia powinien nie tylko widzieć psa lub przewodnika, lecz także brać pod uwagę stan terenu, pogodę, ewentualne ślady zwodnicze oraz czynnik czasowy. Sędzia musi opierać swoją ocenę na całości wszystkich czynników mających na to wpływ.

- Sprawność szukania (np. tempo szukania na ramionach, przed i po załamaniu, przed i po przedmiotach).
- Poziom wyszkolenia psa (np. gorączkowy start, przygnębione zachowanie, uniki).
- Nie dopuszczalna pomoc ze strony przewodnika.
- Trudności przy wypracowywaniu ścieżki śladu przez:
 - warunki podłoża (porosty, piasek, zmiana terenu, nawóz)
 - wiatr
 - szlaki dzikiej zwierzyny
 - pogoda (upał, zimno, deszcz, śnieg)
 - zmiana pogody

Ocena powinna nastąpić z uwzględnieniem tych kryteriów.

Po zameldowaniu się przewodnika na śladzie z gotowym do szukania psem, sędzia musi zająć taką pozycję lub śledzić pracę na śladzie, aby móc obserwować rozwój wypadków i czynniki na nie wpływające, słyszeć ewentualnie komendy i widzieć działania przewodnika.

Należy wybrać taki odstęp od pracującego psa, aby mu nie utrudniać szukania i nie deprymować przewodnika. Sędzia powinien mieć pod kontrolą całą pracę na śladzie.

Musi on ocenić, z jakim zapalem, z jaką pewnością lub niepewnością lub powierzchownością pies przystępuje do swojej pracy.

Ciągłe bądź powolne szukanie nie stanowi kryterium przy ocenie wtedy, kiedy ślad jest wypracowywany intensywnie, równomiernie i przekonująco a pies przy tym pokazuje pozytywne zachowanie przy szukaniu.

Upewnianie się psa bez opuszczania śladu nie jest błędem. Niepewne szukanie, wypróżnianie się, krążenie na załamaniach, stałe zachęcanie psa, oddziaływanie linką lub pomoc słowna w obrębie śladu lub przy przedmiotach, nieprawidłowe podejmowanie lub wskazywanie przedmiotów oraz chybione wskazywanie obniżają ocenę (obniżenie oceny do 4 punktów).

Bardzo niepewne szukanie, podejmowanie śladów z nie dostateczną intensywnością, gwałtowne podejmowanie śladów, wypróżnianie się, łapanie myszy itp. powodują odjęcie do 8 punktów.

Jeśli pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki, praca zostaje przerwana. Jeśli pies opuszcza ślad i zostanie przy tym powstrzymany przez przewodnika, sędzia wydaje polecenie, by przewodnik podążał za psem. Jeśli nie wypełni polecenia, praca zostaje przez sędziego przerwana.

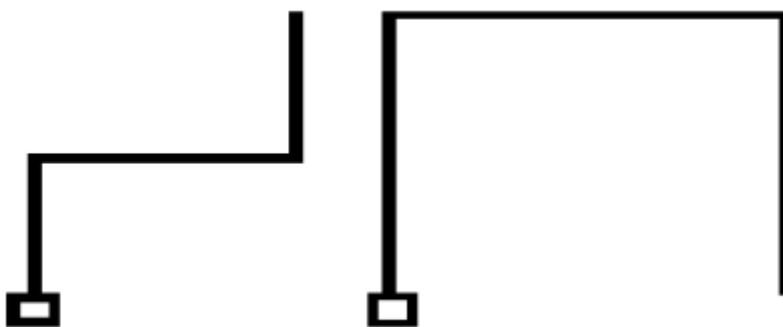
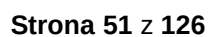
Jeśli w ciągu maksymalnego czasu wypracowania śladu (stopień 1 i 2 = 15 minut a stopień 3 = 20 minut od startu psa u podstawy śladu) pies nie dotrze do końca ścieżki śladu, sędzia przerywa pracę. Oceniane są osiągnięcia psa do chwili przzerwania pracy.

Jest błędem, kiedy pies pokazuje dwie możliwości zachowania się przy przedmiocie: podejmowanie przedmiotów oraz ich wskazywanie. Oceniane są tylko te przedmioty, które są odnajdywane zgodnie z wcześniejszą deklaracją przewodnika.

Podejmowanie lub błędne wskazywanie przedmiotów, chybione wskazywanie powodują obniżenie oceny do 4 punktów, jeśli pies ponownie przystępuje do startu. Jeśli przewodnik wyda komendę do dalszego szukania na końcu linki, bez wcześniejszego podejścia do psa, obowiązkowo odejmuje się 2 punkty.

Za przedmioty, które nie zostały wskazane lub podjęte, nie przyznaje się punktów. Jeśli pies znajdzie przedmiot nie pozostawiony przez układającego ślad, za część „A” można przyznać maksymalnie ocenę dostateczną.

Jeśli pies podczas pracy na śladzie przy pojawieniu się dzikiej zwierzyny pokieruje się instynktem łowieckim, przewodnik może spróbować za pomocą komendy „Waruj” przywołać go do posłuszeństwa. Na polecenie sędziego należy kontynuować pracę. Jeśli to się nie uda, egzamin trzeba zakończyć (dyskwalifikacja z powodu nieposłuszeństwa).

	Wytyczne FCI 2012	Strona 52 z 126
---	--------------------------	------------------------

IPO 1 Część „B” Posłuszeństwo:

Ćwiczenie 1	Chodzenie bez smyczy	20 punktów
Ćwiczenie 2	Siad z marszu	10 punktów
Ćwiczenie 3	Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”	10 punktów
Ćwiczenie 4	Aportowanie na płaskim terenie	10 punktów
Ćwiczenie 5	Aportowanie przez przeszkodę	15 punktów
Ćwiczenie 6	Aportowanie przez przeszkodę ukośną	15 punktów
Ćwiczenie 7	Wysyłanie naprzód z warowaniem	10 punktów
Ćwiczenie 8	Warowanie przy odwracaniu uwagi	10 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Na egzaminie IPO 1 przewodnik podchodzi z przypiętym do smyczy psem i melduje się w pozycji zasadniczej u sędziego. Następnie pies zostaje odpięty ze smyczy.

Właśnie na egzaminie z posłuszeństwa należy zwrócić uwagę na to, aby nie prezentować psów, którym odebrano wiarę we własne siły i u których nie widać zewnętrznie żadnej radości z wykonywanej pracy.

Podczas wszystkich ćwiczeń wymaga się radosnej pracy połączonej z konieczną uwagą skierowaną na przewodnika. Przy całej radości z pracy należy także zwrócić uwagę na prawidłowe wykonywanie ćwiczeń i powinno to znaleźć oczywiste odzwierciedlenie w przyznawanej ocenie. Jeśli przewodnik zapomniał o wykonaniu jakiegoś ćwiczenia, sędzia poleca mu je wykonać. W tym wypadku nie odejmuje się punktów. Opuszczenie ćwiczeń częściowych ma wpływ na ocenę.

Najpóźniej przed rozpoczęciem egzaminu posłuszeństwa sędzia powinien sprawdzić pod względem prawidłowości osprzęt opisany w regulaminie IPO. Osprzęt powinien odpowiadać wymaganiom regulaminu IPO.

Pistolet stosowany podczas ćwiczeń „Chodzenie bez smyczy” i „Warowanie przy odwracaniu uwagi” powinien mieć kaliber 6 mm.

Każde z ćwiczeń rozpoczyna się na znak sędziego. Wszystkie pozostałe elementy takie jak zwroty, zatrzymanie, zmiana rodzaju kroku itd. wykonywane są bez instrukcji sędziego.

Komendy związane z regulaminem są z reguły normalnie mówionymi, krótkimi, składającymi się z jednego słowa rozkazami. Mogą one występować w każdym języku, ale dla jednej czynności muszą być zawsze takie same. Jeśli pies po trzykrotnie wydanej komendzie nie wykona ćwiczenia lub jego części, ćwiczenie należy przerwać bez wydania oceny. Przy przywołaniu psa można zamiast komendy „Do mnie” użyć imienia psa. Imię psa w połączeniu z inną komendą liczy się jako komenda podwójna.

Początek ćwiczenia:

Sędzia daje znak do rozpoczęcia ćwiczenia.

Pozycja zasadnicza:

Pozycję zasadniczą należy przyjąć wtedy, kiedy drugi przewodnik prowadzący swojego psa do miejsca warowania przyjął pozycję zasadniczą do ćwiczenia „Warowanie z odwróceniem uwagi”. Od tych pozycji zasadniczych dla każdego psa rozpoczyna się ocena.

Każde ćwiczenie zaczyna się i kończy w pozycji zasadniczej. W pozycji zasadniczej przewodnik utrzymuje pozycję sportową. Podczas wszystkich ćwiczeń pozycja w rozkroku jest niedozwolona.

W pozycji zasadniczej, która jest dozwolona w marszu naprzód tylko raz, pies siedzi ściśle, prosto i spokojnie po lewej stronie swojego przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Przed rozpoczęciem ćwiczenia pozycję zasadniczą można przyjąć tylko raz. Krótka pochwała psa dozwolona jest po zakończeniu każdego z ćwiczeń i tylko w pozycji zasadniczej. Następnie przewodnik może przyjąć pozycję zasadniczą na nowo. Zawsze należy zachować wyraźny odstęp czasowy pomiędzy pochwałą a rozpoczęciem kolejnego ćwiczenia (ok. 3 sekund).

Od pozycji zasadniczej rozpoczyna się ćwiczenie. Przewodnik musi wykonać co najmniej 10 ale najwyżej 15 kroków, zanim padnie komenda do przeprowadzenia ćwiczenia. Pomiędzy częściami ćwiczenia „Siad przed przewodnikiem” i „Koniec” a także przy podchodzeniu do siedzącego, stojącego, leżącego psa należy zachować wyraźne przerwy przed wydaniem dalszej komendy (ok. 3 sekund). Przy powrocie do psa przewodnik może do niego podchodzić z przodu lub z tyłu. Błędy w pozycji zasadniczej lub na początku ćwiczenia powinny mieć wpływ na ocenę poszczególnych ćwiczeń.

Chodzenie na smyczy należy także pokazać na ewentualnych przejściach pomiędzy ćwiczeniami. Rozluźnianie psa lub zabawa są niedozwolone.

Przewodnik wykonuje zwrot w tył w lewą stronę. Pies podczas zwrotu w tył albo obchodzi przewodnika albo robi zwrot w tył w miejscu. Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Po wykonaniu zwrotu pies przyjmuje pozycję zasadniczą.

Nieruchoma przeszkoda ma wysokość 100 cm i szerokość 150 cm. Przeszkoda ukośna składa się z dwóch połączonych w części górnej ścian do wspinania się o szerokości 150 cm i wysokości 191 cm. Przy podłożu stoją one w takiej odległości od siebie, że wysokość pionowa wynosi 180 cm. Cała powierzchnia ścian ukośnej musi być wyłożona materiałem antypoślizgowym. Na ścianach w ich górnej części należy umieścić po 3 listwy 24/48 mm do wdrapywania się. Wszystkie psy biorące udział w jednym egzaminie muszą przeskoczyć takie same przeszkody.

Przy ćwiczeniach z aportowaniem dozwolone są wyłącznie drewniane koziołki. Wszyscy uczestnicy mogą używać wyłącznie koziołków przygotowanych przez organizatorów imprezy. Przy ćwiczeniach z aportowania nie należy wcześniej dawać koziołka psu do pyska.

Podział ćwiczeń:

Ćwiczenia dwuczęściowe takie, jak „Siadanie z marszu”, Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem do mnie”, „Stawanie z kroku normalnego”, „Stawanie z marszu” mogą zostać podzielone, aby otrzymać zróżnicowaną ilość punktów. Podział wygląda następująco:

a) „Pozycja zasadnicza, początek ćwiczenia, wykonanie” = 5 punktów

b) „Dalsze zachowanie aż do zakończenia ćwiczenia” = 5 punktów

Przy ocenie każdego ćwiczenia należy uważnie obserwować zachowanie psa, od pozycji zasadniczej do końca ćwiczenia.

Dodatkowe komendy:

Jeśli pies po trzeciej komendzie nie wykona ćwiczenia, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną (= 0 punktów). Jeśli pies wykona część ćwiczenia po trzeciej komendzie, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Przy przywoływaniu psa można zamiast komendy „Do mnie” użyć imienia psa. Imię psa w połączeniu z każdą komendą liczy się jednak jako komenda podwójna.

Obniżenie oceny: 1 dodatkowa komenda: ocena dostateczna za część ćwiczenia
2 dodatkowa komenda: ocena niedostateczna za część ćwiczenia

Przykłady: 5 punktów za ćwiczenie:
1 dodatkowa komenda: ocena dostateczna z 5 punktów = - 1,5 p.
2 dodatkowa komenda: ocena niedostateczna z 5 punktów = - 2,5 p.

Pomiędzy częściami ćwiczenia „Siadanie przed przewodnikiem” i „Koniec” (przy przychodzeniu do nogi) a także przy podchodzeniu do siedzącego, stojącego lub warującego psa należy przed wydaniem kolejnej komendy zachować wyraźną przerwę ok. 3 sekund.

Kiedy prowadzony do miejsca warowania pies dotrze do tego miejsca i tam zajmie pozycję zasadniczą, przewodnik, który zaczyna ćwiczenie chodzenia bez smyczy, także musi być w pozycji zasadniczej.

1. Chodzenie bez smyczy: 20 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

Przewodnik może użyć komendy tylko przy starcie oraz zmianie rodzaju kroku.

b) Wykonanie: Przewodnik udaje się z przypiętym do smyczy psem do sędziego, każe psu usiąść i przedstawia się. Po odpięciu smyczy sędziego przewodnik udaje się ze swobodnie podążającym psem do pozycji początkowej. Na kolejne polecenie sędziego przewodnik rozpoczyna ćwiczenie. Z prostej postawy zasadniczej pies na komendę „Marsz przy nodze” podąża za przewodnikiem po jego lewej stronie uważnie i radośnie, z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Przy zatrzymaniu się pies powinien samodzielnie, szybko i prosto usiąść. Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim psem 50 kroków bez zatrzymywania się, po wykonaniu zwrotu w tył i dalszych 10 do 15 krokach musi zaprezentować bieg oraz krok powolny (każdy po co najmniej 10 kroków). Przejście z biegu do kroku powolnego należy wykonać bez kroków pośrednich. Różne rodzaje kroków muszą się wyraźnie różnić w swoim tempie. Idąc normalnym krokiem należy wykonać co najmniej dwa zwroty w prawo, jeden w lewo i dwa w tył a także zatrzymanie się po drugim zwrocie w tył. Przewodnik powinien wykonać zwrot w tył w lewą stronę (obracając się w miejscu o 180 stopni) (należy postępować zgodnie ze szkicem). Są przy tym możliwe dwa warianty:

- Pies przy zwrocie obchodzi przewodnika dookoła
- Pies wykonuje zwrot w lewą stronę obracając się w miejscu o 180 stopni

Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Zatrzymanie należy zaprezentować zgodnie ze szkicem przynajmniej jeden raz z normalnego kroku po drugim zwrocie w tył.

Pies powinien cały czas pozostawać po lewej stronie przewodnika z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Nie może on wybiegać naprzód, biec z tyłu lub bokiem. Zwrot w tył przewodnik wykonuje w lewą stronę. Podczas, kiedy przewodnik idzie z psem na pierwszej prostej, padają dwa strzały (kaliber 6 mm) w odstępie czasowym 5 sekund i odległości wynoszącej co najmniej 15 kroków od psa. Pies powinien wykazać obojętność wobec strzałów. Jeśli pies boi się strzałów, następuje dyskwalifikacja wraz z odjęciem wszystkich dotychczas uzyskanych punktów. Pod koniec ćwiczenia na polecenie sędziego przewodnik wchodzi z psem do poruszającej się grupy co najmniej 4 osób. Przewodnik musi wraz z psem obejść jedną osobę z prawej i jedną z lewej strony i musi też zatrzymać się w grupie przynajmniej jeden raz. Na znak sędziego przewodnik z psem opuszcza grupę i zajmuje pozycję zasadniczą.

Zasadnicza pozycja końcowa jest jednocześnie początkową pozycją zasadniczą dla następnego ćwiczenia.

c) Ocena: Wyprzedzanie, odsuwanie się psa na bok, pozostawanie z tyłu, powolne i ociągające siadanie, dodatkowe komendy, pomoc ciałem, brak koncentracji we wszystkich rodzajach kroku i zwrotach i/lub przynęcenie psa powodują obniżenie oceny.

2. Siad z marszu:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Marsz przy nodze” i „Siadanie”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej ze swobodnie podążającym psem. Na początku ćwiczenia pies powinien podążać za przewodnikiem uważnie, radośnie, szybko i skoncentrowanie. Musi on przy tym pozostawać w prostej pozycji przy kolanie przewodnika. Po 10-15 krokach na komendę „Siad” pies powinien natychmiast usiąść w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 15 krokach przewodnik staje i natychmiast odwraca się do siedzącego spokojnie i uważnie psa. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i ustawia się po jego prawej stronie. Przewodnik może podchodzić do psa od przodu lub obchodząc go z tyłu.

c) Ocena: Błędy w początkowej pozycji zasadniczej, przy rozpoczęciu ćwiczenia, powolne siadanie, niespokojne i nieuważne siedzenie obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies zamiast siedzieć kładzie się lub stoi, odejmuje się 5 punktów. Dodatkowo należy także brać pod uwagę inne błędne zachowania.

3. Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Marsz przy nodze”, „Przychodzenie do mnie” i „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej z psem podążającym bez smyczy. Na początku ćwiczenia pies powinien podążać z przewodnikiem uważnie, radośnie, szybko i skoncentrowanie. Musi on przy tym pozostawać w prostej pozycji przy kolanie przewodnika. Po 10-15 krokach na komendę „Waruj” pies powinien natychmiast zawarować w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 30 krokach w linii prostej przewodnik staje i natychmiast odwraca się do spokojnie i uważnie leżącego psa. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa wydając komendę do przyścia lub wołając psa po imieniu. Pies powinien radośnie, szybko i bezpośrednio przybiec siadając blisko i prosto przed przewodnikiem. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana.

c) Ocena: Błędy w przebiegu ćwiczenia, powolne warowanie, niespokojne leżenie, powolne przychodzenie do przewodnika lub spowolnienie przy podbieganiu, pozycja przewodnika w rozkroku,

błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies po wydaniu komendy „Waruj” siedzi lub stoi, odejmuje się za to 5 punktów.

4. Aportowanie na płaskim terenie:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Aportowanie”, „Oddawanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 650 g) na odległość około 10 metrów. Komendę do aportowania można wydać dopiero wtedy, kiedy koziółek już nieruchomo leży. Przewodnikowi nie wolno wykonać zmiany w jego pozycji zasadniczej. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komendy aportowania pobiec szybko i bezpośrednio do koziółka, podnieść go natychmiast i przynieść szybko i bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, powolny bieg do koziółka, błędy w podejmowaniu, powolny powrót, upuszczenie koziółka, zabawa lub miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę „niedostateczną”. Jeśli pies nie aportuje, ćwiczenie zostaje ocenione na 0 punktów.

5. Aportowanie przez przeszkodę (100 cm):

15 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Aportowanie”, „Oddawanie” i „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą. Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 650 g) przez przeszkodę o wys. 100 cm. Komendę do skoku można wydać dopiero wtedy, kiedy koziółek już nieruchomo leży. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komend do skoku i aportowania (komendę do aportowania należy wydać podczas skoku) przeskoczyć swobodnie przez przeszkodę, szybko i bezpośrednio podbiec do koziółka, natychmiast go chwycić, ponownie swobodnie przeskoczyć przez przeszkodę i przynieść szybko koziółka bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, wolny, słaby skok i bieg do koziółka, błędy w chwytaniu, powolny, słaby skok powrotny, upuszczenie koziółka, zabawa i miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy w siadaniu i zakończeniu odpowiednio obniżają ocenę. Muśnięcie przez psa przeszkody powoduje odjęcie do 1 punktu za skok a oparcie się na przeszkodzie do 2 punktów.

Podział punktacji za aportowanie przez przeszkodę:

Skok	Aportowanie	Skok powrotny
5 punktów	5 punktów	5 punktów

Ocena częściowa ćwiczenia jest możliwa tylko wtedy, kiedy z trzech części (skok – aportowanie – skok powrotny) pies wykona co najmniej jeden skok oraz **ćwiczenie częściowe „Aportowanie”**.

Skoki i aport bezbłędne = 15 punktów

Skok lub skok powrotny niewykonany,
koziółek przyniesiony bezbłędnie = 10 punktów

Skok i skok powrotny bezbłędny,
koziółek nie przyniesiony = 0 punktów

Jeśli koziółek leży bardzo oddalony lub jest słabo widoczny dla psa, przewodnik po pytaniu skierowanym do sędziego lub na jego polecenie może ponownie rzucić koziółka bez odjęcia punktów. Pies musi przy tym siedzieć. Jeśli podąży za przewodnikiem wokół przeszkody, ćwiczenie ocenia się na 0 punktów. Jeśli pies opuści pozycję zasadniczą, ale pozostanie przed przeszkodą, obniża się ocenę o jeden stopień.

Pomoc przewodnika bez zmiany miejsca postoju także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną. Jeśli podczas skoku pies przewróci przeszkodę, ćwiczenie należy powtórzyć, przy czym za pierwszy skok odejmuje się 4 punkty. Jeśli pies nie odda koziółka po trzeciej komendzie, **należy go zdyskwalifikować**, ponieważ nie można już kontynuować części B.

6. Aportowanie przez przeszkodę ukośną (180 cm):

15 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Aportowanie”, „Oddawanie” i „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą ukośną. Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 650 g) przez przeszkodę ukośną. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komend do skoku i aportowania (komendę do aportowania należy wydać podczas skoku) wspiąć się przez przeszkodę, szybko i bezpośrednio podbiec do koziółka, natychmiast go chwycić, ponownie swobodnie wspiąć się przez przeszkodę i przynieść szybko koziółka bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, wolny, słaby skok i bieg do koziółka, błędy w chwytaniu, powolny, słaby skok powrotny, upuszczenie koziółka, zabawa i miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy w siadaniu i zakończeniu odpowiednio obniżają ocenę.

Podział punktacji za aportowanie przez przeszkodę ukośną:

Skok	Aportowanie	Skok powrotny
5 punktów	5 punktów	5 punktów

Ocena częściowa ćwiczenia jest możliwa tylko wtedy, kiedy z trzech części (skok – aportowanie – skok powrotny) pies wykona co najmniej jeden skok oraz **ćwiczenie częściowe „Aportowanie”**.

Skoki i aport bezbłędne = 15 punktów

Skok lub skok powrotny niewykonany,
koziółek przyniesiony bezbłędnie = 10 punktów

Skok i skok powrotny bezbłędny,
koziołek nie przyniesiony = 0 punktów

Jeśli koziołek leży bardzo oddalony lub jest słabo widoczny dla psa, przewodnik po pytaniu skierowanym do sędziego lub na jego polecenie może ponownie rzucić koziołka bez odjęcia punktów. Pies musi przy tym siedzieć.

Pomoc przewodnika bez zmiany miejsca postoju także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Jeśli pies nie odda koziołka po trzeciej komendzie, **należy go zdyskwalifikować**, ponieważ nie można już kontynuować części B.

7. Wysyłanie naprzód z warowaniem:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Naprzód”, „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik idzie z psem podążającym bez smyczy we wskazanym mu kierunku. Po 10-15 krokach daje mu komendę „Naprzód” wraz z jednoczesnym podniesieniem ręki. Przewodnik zatrzymuje się. Pies powinien celowo, w prostej linii i szybkim krokiem oddalić się na odległość przynajmniej 30 kroków we wskazanym mu kierunku. Na znak sędziego przewodnik wydaje komendę do warowania, po której pies powinien natychmiast położyć się. Przewodnik może trzymać uniesioną we wskazywanym kierunku rękę tak długo, dopóki pies nie położy się. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i staje po jego prawej stronie. Po ok. 3 sekundach na znak sędziego pies po komendzie „Siad” siada szybko i prosto w pozycji zasadniczej.

c) Ocena: Błędy w przebiegu ćwiczenia, przewodnik biegnie wraz z psem, zbyt wolny bieg naprzód, znaczne zbaczanie z drogi, zbyt krótka odległość, ociągające się lub zbyt wczesne warowanie, niespokojne leżenie lub zbyt wczesne powstanie/siad przy powrocie przewodnika obniżają odpowiednio ocenę. Dodatkowa pomoc np. przy wydawaniu komendy „Naprzód” lub „Waruj” także mają wpływ na ocenę.

Po osiągnięciu przez psa wymaganej odległości sędzia poleca wydać komendę do warowania. Jeśli pies nie zatrzyma się, ćwiczenie otrzymuje 0 punktów.

Dodatkowa komenda do położenia się: – 1,5 p

Druga dodatkowa komenda do położenia się: – 2,5 p

Pies zatrzymał się, ale nie chce się położyć po drugiej dodatkowej komendzie: – 3,5 p

Pozostałe błędy w zachowaniu dodatkowo obniżają ocenę. Jeśli pies oddalił się z miejsca warowania lub wrócił do przewodnika, całe ćwiczenie ocenia się na 0 punktów.

8. Warowanie psa przy odwracaniu uwagi:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Na początku części „B” innego psa przewodnik każe psu z pozycji zasadniczej warować wydając komendę „Waruj” w miejscu wskazanym przez sędziego nie zostawiając przy nim smyczy oraz żadnego innego przedmiotu. Następnie przewodnik nie oglądając się za siebie oddala się od psa na odległość co najmniej 30 kroków w obrębie terenu egzaminu i pozostaje w zasięgu jego wzroku stojąc spokojnie odwrócony plecami do psa. Pies powinien leżeć spokojnie bez komendy przewodnika, podczas kiedy inny pies wykonuje ćwiczenia 1 do 6. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do swojego psa stając po jego prawej stronie. Na kolejny znak sędziego po ok. 3 sekundach pies powinien na komendę „Siad” przyjąć szybko i prosto pozycję zasadniczą.

c) Ocena: Niespokojne zachowanie przewodnika a także inne ukryte sposoby pomocnicze, niespokojne leżenie psa lub zbyt wczesne powstanie/siad psa przy powrocie do psa oznaczają odjęcie punktów. Jeżeli pies stoi lub siedzi, ale pozostaje na miejscu, przyznaje się ocenę częściową. Jeżeli pies przed ćwiczeniem 3 oddali się z miejsca warowania na odległość większą niż 3 metry, ćwiczenie należy ocenić na 0 punktów. Jeśli pies opuści po zakończeniu ćwiczenia 3 miejsce warowania, otrzymuje ocenę częściową. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw przewodnika przy jego powrocie do psa, odejmuje się do 3 punktów.

IPO 1 Część „C” Obrona:

Ćwiczenie 1	Rewirowanie za pozorantem	5 punktów
Ćwiczenie 2	Osaczenie i oszczekiwanie	10 punktów
Ćwiczenie 3	Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki	20 punktów
Ćwiczenie 4	Obrona po ataku pilnowanego pozoranta	35 punktów
Ćwiczenie 5	Atak na psa z ruchu	30 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Wzdłuż płyty boiska ustawia się stopniowo 6 kryjówek, po 3 kryjówki po każdej stronie (zob. szkic). Wymagane oznakowania muszą być dobrze widoczne dla przewodnika, sędziego i pozoranta.

Pozoranci / Odzież ochronna:

Pozorant powinien mieć ubranie ochronne, rękaw ochronny i pałkę. Rękaw ochronny musi posiadać zgrubienie do gryzienia. Ubranie powinno być uszyte z juty w kolorze naturalnym. Jeśli istnieje konieczność, aby pozorant miał psa na oku, nie musi on koniecznie w fazie pilnowania stać bez ruchu. Nie może jednak przyjmować grożącej pozycji ani wykonywać żadnych obronnych ruchów. Musi on chronić ciało za pomocą rękawa. Sposób, w jaki przewodnik odbiera pozorantowi pałkę, pozostaje do decyzji przewodnika. Podczas egzaminów na wszystkich stopniach można pracować z jednym pozorantem. Jednak od siedmiu psów na jednym stopniu należy zatrudnić dwóch pozorantów. Dla wszystkich przewodników w obrębie jednego stopnia egzaminu należy obsadzać tego samego/tych samych pozorantów. Jednorazowa zmiana pozoranta jest dopuszczalna tylko w sytuacji, kiedy pozorant podczas imprezy sam jest także przewodnikiem.

Zameldowanie się:

- Przewodnik melduje się u sędziego ze swoim przypiętym do smyczy psem w pozycji zasadniczej.
- Następnie przyjmuje on początkową pozycję zasadniczą do ćwiczenia „Rewirowanie za pozorantem”. Pies zostaje w tym miejscu odpięty ze smyczy.
- Z pozycji zasadniczej na znak sędziego pies jest wysyłany do rewirowania.

Uwaga:

Jeśli przewodnik nie potrafi wraz z psem zameldować się prawidłowo, to znaczy nie ma psa pod swoją kontrolą a ten np. biegnie do kryjówki lub ucieka z placu, zezwala się przewodnikowi na wydanie 3 komend do przywołania psa.

Jeśli pies nie przyjdzie po trzeciej komendzie, część „C” zostaje zakończona z uzasadnieniem „Dyskwalifikacja z powodu nieposłuszeństwa”.

Psy, które nie są pod kontrolą przewodnika, które po ćwiczeniach z obrony nie puszczają lub puszczają po czynnej interwencji przewodnika, które chwytają za inne części ciała zamiast za przewidziany do tego rękaw, muszą zostać zdyskwalifikowane. Nie ma oceny ‘TSB’.

Oznakowania:

Wymagane w IPO oznakowania muszą być dobrze widoczne dla przewodnika, sędziego i pozoranta.

Należy oznakować:

- stanowisko przewodnika do wywołania z kryjówki
- stanowisko pozoranta do ucieczki i koniec punktu ucieczki
- pozycję warowania psa
- stanowisko dla przewodnika do ćwiczenia „Atak na psa z ruchu”

W przypadku psów, które zawiodą przy ćwiczeniu z obrony lub pozwalają się odpędzić, należy przerwać część „C”. Nie przyznaje się oceny. Ocena „TSB” ma miejsce.

Komenda „Puść” jest dozwolona przy wszystkich ćwiczeniach z obrony tylko jeden raz. Punktacja za puszczanie została przedstawiona w poniższej tabeli:

Puszczanie z ociąganiem	Pierwsza dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Pierwsza dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Druga dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Druga dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Pies nie puszcza po drugiej dodatkowej komendzie lub innych działaniach
0,5 – 3,0	3,0	3,5 – 6,0	6,0	6,5 – 9,0	Dyskwalifikacja

1. Rewirowanie za pozorantem:**5 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Rewirowanie”, „Przychodzenie do mnie” (Komendę dla przychodzenia „do mnie” można także połączyć z imieniem psa).

b) Wykonanie: Pozorant znajduje się, niewidoczny dla psa, w ostatniej kryjówce. Przewodnik wraz z przypiętym do smyczy psem pomiędzy czwartą a piątą kryjówką przyjmuje pozycję zasadniczą i odpina psa. Na polecenie sędziego rozpoczyna się część „C”. Na krótką komendę do rewirowania i znaki prawą lub lewą ręką, które mogą zostać powtórzone, pies musi szybko opuścić przewodnika i celowo podbiec do piątej kryjówki oraz blisko niej uważnie ją obieć dookoła.

Po obszukaniu przez psa kryjówki, przewodnik przywołuje go komendą do siebie i kieruje go z ruchu za pomocą ponownej komendy do kryjówki pozoranta. Przewodnik porusza się normalnym krokiem na umownej linii środkowej, której nie może opuścić podczas rewirowania. Pies powinien znajdować się zawsze przed przewodnikiem. Po tym, jak pies dotarł do kryjówki pozoranta, przewodnik musi stanąć i nie może już wydawać komend i ani dawać znaków.

c) Ocena: Ograniczenia w możliwości kierowania psem, w sprawnym i celowym podbieganiu a także uważnemu okrążaniu kryjówek z bliska obniżają ocenę.

Błędne są między innymi:

- nie zajmowanie spokojnej i uważnej pozycji zasadniczej na początku ćwiczenia
- dodatkowe komendy lub gesty
- nie utrzymanie linii środkowej
- nie zachowanie normalnego kroku
- rewirowanie o szerokim zasięgu
- samodzielne rewirowanie bez reagowania na komendy przewodnika
- kryjówki nie są okrążane lub okrążane nieuważnie
- pies powinien pozwolić na lepsze prowadzenie i kierowaniem nim

Jeśli pies po trzykrotnej nieudanej akcji nie znajdzie przy ostatniej kryjówce pozoranta, ćwiczenia z obrony należy zakończyć. Jeśli podczas przebiegu ćwiczenia przewodnik po wydaniu komendy sprowadzi psa do pozycji zasadniczej, ćwiczenia z obrony także zostają zakończone („Przerwanie” bez wpisywania liczby punktów, wszystkie inne zdobyte podczas zawodów punkty pozostają zachowane). Nie ma oceny „TSB”.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 61 z 126
---	--------------------------	------------------------

2. Osaczenie i oszczekiwanie:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przychodzenie do mnie”, „Pozycja zasadnicza” lub „Do nogi” Komenda dla ćwiczenia „Przychodzenie do mnie” i dla ćwiczenia „Pozycja zasadnicza” lub „Do nogi” musi być wydana jako łączny rozkaz.

b) Wykonanie: Pies musi aktywnie i uważnie osaczyć pozoranta nieprzerwanie go oszczekując. Pies nie może ani wskakiwać na pozoranta ani też go chwytać. Po czasie ok. 20 sekund oszczekiwania przewodnik na znak sędziego podchodzi do kryjówki na odległość do 5 kroków. Na polecenie sędziego przewodnik odwołuje psa do pozycji zasadniczej. Alternatywnie przewodnik może przywołać psa z kryjówki komendą „Do nogi” i doprowadzić do oznakowanego miejsca przywołania. Obydwie możliwości podlegają takiej samej ocenie.

Przewodnik po zezwoleniu sędziego wzywa pozoranta do opuszczenia kryjówki i ustawienia się w wyznaczonym dla niego miejscu ucieczki. Pies powinien przy tym siedzieć spokojnie i uważnie w prawidłowej pozycji zasadniczej.

c) Ocena: Ograniczenia w nieprzerwanym, stanowczym oszczekiwaniu i napierającym osaczaniu do momentu wydania komendy bez interwencji sędziego lub nadchodzącego przewodnika odpowiednio obniżają ocenę. Za nieustające oszczekiwanie przyznaje się 5 punktów. Jeśli pies słabo oszczekuje odejmuje się 2 punkty. Jeśli pies nie oszczekuje pozoranta, ale przy nim pozostaje, aktywnie i uważnie go pilnując, odejmuje się 5 punktów. Przy atakach na pozoranta np. przy uderzaniu, wskakiwaniu itp. należy odjąć do 2 punktów. Przy silnym chwyceniu odejmuje się do 9 punktów.

Jeśli pies chwyci w kryjówce i nie puści samodzielnie, przewodnik otrzymuje polecenie, aby podesść do kryjówki do oznakowanego miejsca w odległości 5 kroków. Jest dozwolone, aby odwołać psa jedną komendą do przyścia „Do mnie” i zajęcia pozycji zasadniczej, które powinny zostać wydane jako łączny rozkaz (nie komendą „Puść”). Jeśli pies nie przyjdzie, para zostaje zdyskwalifikowana. Jeśli pies przyjdzie, należy odjąć 9 punktów. Przy celowym chwytaniu za inne części (nie uderzaniu) pies zostaje zdyskwalifikowany.

Jeśli pies opuści pozoranta, zanim przewodnik otrzyma polecenie sędziego do opuszczenia linii środkowej, można psa jeszcze raz wysłać do pozoranta.

Jeśli pies pozostanie przy pozorancie, można kontynuować część „C”. Za osaczanie i oszczekiwanie odejmuje się jednak 9 punktów. Jeśli pies nie pozwala na dalszy udział w egzaminie lub ponownie opuści pozoranta, część „C” zostaje przerwana. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw przewodnika podczas jego podchodzenia do kryjówki, lub, jeśli pies podeszł do przewodnika przed zawołaniem, część ćwiczenia otrzymuje ocenę niedostateczną.

Obniżenie oceny za oszczekiwanie:

Za nieustające oszczekiwanie przyznaje się 5 punktów. Słabe oszczekiwanie (bez wyrazu, nie energiczne) z przerwami powodują obniżenie oceny do 2 punktów. Jeśli pies uważnie osacza bez oszczekiwania, następuje obowiązkowe obniżenie oceny o 5 punktów za oszczekiwanie.

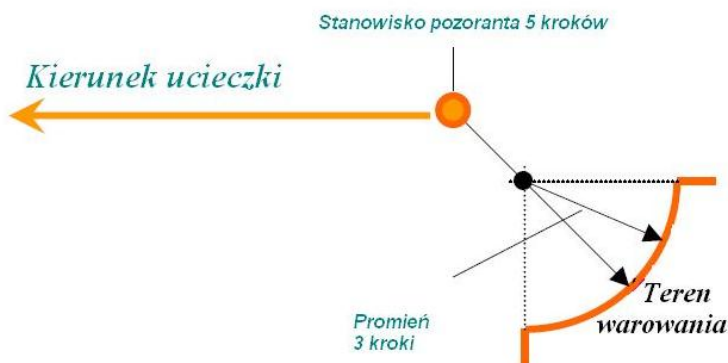
3. Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki:

20 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „ Marsz przy nodze”, „Warowanie”, „Obrona”, „Puszczanie”

b) Wykonanie: Na polecenie sędziego przewodnik wzywa pozoranta do wyjścia z kryjówki. Pozorant udaje się normalnym krokiem do oznakowanego punktu wyjścia dla próby ucieczki. Na polecenie sędziego przewodnik ze swobodnie podążającym psem udaje się do oznakowanej pozycji warowania. Pies powinien podążać radośnie, uważnie i skoncentrowanie oraz wykonać ćwiczenie w pozycji przy kolanach przewodnika prosto i szybko. Przed komendą „Waruj” pies powinien siedzieć w prostej, spokojnej i uważnej pozycji zasadniczej. Powinien on zareagować na komendę „Waruj” bezpośrednio i szybko oraz zachowywać się w tej pozycji spokojnie, pewnie i uważnie wobec przewodnika.

Odległość pomiędzy pozorantem a psem wynosi 5 kroków. Przewodnik pozostawia pilnującego psa w pozycji warowania i udaje się do kryjówki. Ma kontakt wzrokowy z psem, pozorantem i sędzią.

Na polecenie sędziego pozorant podejmuje próbę ucieczki. Na jednoczesną jedną komendę do obrony wydaną przez przewodnika pies rozpoczyna udaremnianie próby ucieczki pozoranta. Bez wahania musi on skutecznie udaremnić próbę ucieczki z dużą przewagą i poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Na znak sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien go **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: duża przewaga, szybka i energiczna reakcja oraz podejście z silnym chwyceniem i skutecznym udaremnieniem ucieczki, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies pozostanie w pozycji leżącej lub na dystansie ok. 20 kroków nie udaremni ucieczki poprzez chwycenie i przytrzymanie, część „C” zostaje przerwana.

Jeśli pies ruszy do akcji bez komendy przewodnika, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies opuści pozoranta lub przewodnik wyda komendę, aby przy nim pozostał, część „C” zostaje przerwana.

4. Obrona po ataku pilnowanego pozoranta:

35 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Puszczanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Podczas pilnowania po ok. 5 sekundach pozorant podejmuje na znak sędziego atak na psa. Pies powinien skutecznie bronić się bez pomocy przewodnika poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Pozorant powinien atakować psa grożąc mu uderzeniem i prowokując go. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na aktywność psa i jego stabilność. Przeprowadza się dwa testy za pomocą pałki. Pies może przy tym chwycić pozoranta jedynie za rękaw ochronny. Dopuszczalne są wyłącznie uderzenia na ramiona oraz w okolicy kłębów. Podczas fazy wytrzymałości pies musi być twardy a podczas całego ćwiczenia z obrony powinien on zaprezentować pełny, energiczny i przede wszystkim stały chwyt. Na polecenie

sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi nie odbiera się pałki.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: szybkie i silne chwycenie pozoranta, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta. Jeśli pies ustąpi wobec ataków pozoranta, odejdzie od rękawa i da się usunąć, część „C” zostaje przerwana. Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuwważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta nieuwważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

5. Atak na psa z marszu:

30 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Siadanie”, „Obrona”, „Puszczenie”, „Pozycja zasadnicza”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Przewodnik zostaje skierowany ze swoim psem do oznakowanego miejsca na linii środkowej na wysokości pierwszej kryjówki. Pies powinien podążać swobodnie za przewodnikiem, będąc przy tym uważnym, radosnym i w pełni skoncentrowanym. Podąża on przy tym prosto przy kolanie przewodnika. Na wysokości pierwszej kryjówki przewodnik zatrzymuje się i odwraca. Za pomocą komendy „Siad” sprowadza on psa do pozycji zasadniczej. Przewodnik może siedzącego prosto, spokojnie i uważnie w pozycji zasadniczej psa przytrzymać za obrozę, nie może jednak na niego oddziaływać. Na polecenie sędziego pozorant z pałką wychodzi z kryjówki i biegnie do linii środkowej. Na wysokości linii środkowej pozorant odwraca się do przewodnika i nie przerywając biegu czołowo atakuje przewodnika z psem wydając przepędzające okrzyki oraz silnie grożące gesty. Jak tylko pozorant zbliży się do przewodnika i psa na odległość 40 do 30 kroków, przewodnik na polecenie sędziego puszcza psa z komendą do obrony. Na jedną komendę przewodnika do obrony pies musi bez wahania z dużą przewagą odeprzeć skutecznie atak pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Przewodnikowi nie wolno opuścić miejsca, w którym stał.

Podczas fazy wytrzymałości pies musi być twardy a podczas całego ćwiczenia z obrony powinien zaprezentować pełny, energiczny i przede wszystkim stały chwyt. Na polecenie sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi odbiera się pałkę.

Następuje teraz odprowadzenie pozoranta do sędziego na dystansie ok. 20 kroków. Dozwolona jest komenda dla ćwiczenia „Marsz przy nodze”. Pies powinien iść pomiędzy pozorantem a przewodnikiem. Pies powinien podczas drogi uważnie obserwować pozoranta. Nie może jednak przy

tym molestować pozoranta, wskakiwać na niego lub go chwytać. Grupa zatrzymuje się przed sędzią, przewodnik przekazuje sędziemu pałkę i melduje zakończenie części „C”.

Po odmeldowaniu się u sędziego na jego polecenie przewodnik oddala się ze swobodnie podążającym psem o 5 kroków od stojącego pozoranta, zajmuje pozycję zasadniczą, przypina psa do smyczy i prowadzi go do miejsca omówienia ćwiczeń. Pozorant opuszcza na znak sędziego miejsce ćwiczeń.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: energiczna obrona z silnym chwytem, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

IPO 2

dzieli się na:

Część A	100 punktów
Część B	100 punktów
Część C	100 punktów
razem	300 punktów

IPO 2 Część „A” Praca wężowa:

Ślad obcy, co najmniej 400 kroków, 3 ramiona, 2 załamania (ok. 90°), 2 przedmioty, wiek śladu: co najmniej 30 minut, czas pracy 15 minut.

Utrzymanie śladu	79 punktów
Przedmioty	21 punktów (11 + 10)
Razem	100 punktów

Jeśli pies nie znalazł żadnych przedmiotów, można przyznać jedynie ocenę „dostateczną”.

Postanowienia ogólne:

Sędzia lub osoba odpowiedzialna za ślady określa ich przebieg dostosowując go do dostępnego terenu śladów. Ślady należy układać w różnorodny sposób. Nie może mieć miejsca sytuacja, że np. na każdym śladzie poszczególne załamania i przedmioty są położone w takiej samej odległości lub takich samych odstępach. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

Kolejność uczestników jest losowana w obecności sędziego po ułożeniu śladów.

Podłoże odpowiednie do układania śladów:

Podłożem odpowiednim do układania śladów są wszystkie grunty naturalne takie, jak łąka, pole, grunty leśne. Należy unikać śladów widocznych. We wszystkich stopniach egzaminu istnieje możliwość zmiany terenu w dostosowaniu do istniejącego terenu śladów.

Układanie śladów:

Do obowiązków sędziego lub osoby odpowiedzialnej za ślady, która także musi być sędzią, należy:

- Rozplanowanie przebiegu śladów
- Poinstruowanie osób układających ślady
- Nadzór nad układaniem śladów

Przebieg poszczególnych śladów należy dopasować do istniejącego terenu.

Podczas układania śladów należy przestrzegać tego, aby układać je idąc naturalnym krokiem. Nie dopuszcza się na całym terenie śladów stosowania środków pomocniczych przez układającego ślady poprzez nienaturalny rodzaj chodu w obrębie ramion, załamania lub przedmiotów. Szczególnie osoby układające ślady (od stopnia 2) muszą mieć doświadczenie w ich układaniu.

Układający ślady powinien przed ich wyłożeniem pokazać przedmioty sędziemu lub osobie nadzorującej układanie śladów. Układający ślady pozostaje chwilę na początku śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku. Załamania tworzy się idąc także normalnym krokiem. Szuranie nogami lub zatrzymywanie się jest niedozwolone. Ramiona należy układać idąc normalnym krokiem, bez szurania i zatrzymywania się. Odstęp pomiędzy poszczególnymi ramionami musi wynosić co najmniej 30 kroków.

Załamania (ok. 90 stopni) należy tworzyć idąc także normalnym krokiem uważając przy tym na to, aby umożliwić psu kontynuację poszukiwań na następnym ramionach. Nie wolno przerywać ścieżki śladu. Pies nie może być obecny przy układaniu śladów.

Pozostawianie przedmiotów:

Pierwszy przedmiot zostawia się po co najmniej 100 krokach, nie w odległości 20 kroków przed lub 20 krokach za załamaniem, na 1 lub 2 ramieniu. Drugi przedmiot zostawia się na końcu śladu. Przedmioty należy zostawiać na śladzie z marszu. Po zostawieniu ostatniego przedmiotu osoba układająca ślady idzie jeszcze kilka kroków w linii prostej.

Przedmioty na ślad:

Można używać wyłącznie przedmiotów dobrze przesiąkniętych (przez co najmniej 30 minut) zapachem układającego ślady. W obrębie jednej ścieżki śladu należy używać różnych przedmiotów (materiał: np. skóra, tekstylia, drewno). Przedmioty muszą mieć długość ok. 10 cm, szerokość od 2 – 3 cm, grubość 0,5 – 1 cm. Optycznie nie mogą one różnić się znacznie od podłoża.

Na imprezach ponadregionalnych przedmioty na egzaminach IPO 2 i 3 oraz FH należy opatrzyć numerami. Numery przedmiotów muszą być zgodne z numeracją śladu.

Sędzia, układający ślady i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

Komendy:

- a) Jedna komenda dla ćwiczenia „Szukanie”

Komenda „Szukaj” jest dozwolona na początku śladu oraz przy kontynuacji szukania po znalezieniu pierwszego przedmiotu lub po błędnym wskazaniu.

Wypracowanie ścieżki śladu oraz ocena pracy:

- b) Wykonanie:

Przewodnik przygotowuje swojego psa do tropienia. Pies może pracować bez linki lub na linie o długości 10 metrów. Linka może być prowadzona na grzbiecie, z boku lub pomiędzy przednimi lub tylnymi kończynami psa. Może być ona przypięta albo bezpośrednio do nie zaciskowej obroży lub do kółka szelek (dozwolone są szelki piersiowe lub szelki Böttgera bez dodatkowych rzemieni). Po wywołaniu przewodnik ze swoim psem melduje się u sędziego w pozycji zasadniczej i podaje, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Przed pracą na śladzie, przy starcie oraz podczas całej pracy nie wolno stosować jakiegokolwiek przymusu.

Linka musi mieć długość przynajmniej 10 metrów. Sprawdzenie długości linki, obroży i szelek przez sędziego może mieć miejsce tylko przed rozpoczęciem egzaminu. Nie dopuszcza się stosowania smyczy automatycznych.

Początek śladu:

Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Dopuszcza się, aby pies na krótko usiadł przed miejscem początku śladu (w odległości ok. 2 metrów).

Psa należy doprowadzić do podstawy śladu (także przy ponownym starcie po znalezieniu przedmiotów). Należy umożliwić przewodnikowi pewną swobodę ruchów na linie. Pies musi u podstawy śladu intensywnie podejmować trop, spokojnie i nisko węsząc. Powinno to odbyć się bez pomocy przewodnika (oprócz komendy „Szukaj”). Przy starcie nie jest określony czas podjęcia tropu. Ważniejsze jest to, aby sędzia widział na podstawie zachowania psa na początku pierwszego ramienia intensywność podejmowania przez niego tropu.

Po trzeciej nieudanej próbie podjęcia tropu w bezpośrednim obrębie podstawy śladu pracę należy przerwać.

Następnie nisko węsząc pies powinien intensywnie i w równym tempie podążać za śladem. Przewodnik podąża za psem w odległości 10 metrów na końcu linki. Kiedy pies pracuje bez linki należy także zachować odstęp 10 metrów. Linka może swobodnie zwisać, kiedy przewodnik trzyma ją w ręce, jednak wymagany dystans od psa nie może zostać skrócony. Dotknięcie ziemi nie jest błędem.

Sprawność szukania:

Pies powinien intensywnie, wytrwale i w możliwie równomiernym tempie podążać za śladem (niezależnie od terenu, stopnia trudności). Przewodnik nie musi koniecznie podążać na ścieżce śladu. Ciągłe bądź powolne szukanie nie stanowi kryterium przy ocenie, o ile ślad jest wypracowywany równomiernie i przekonywująco.

Załamania:

Pies powinien pewnie wypracowywać załamania. Upewnianie się psa, bez opuszczania ścieżki śladu nie jest błędem. Krążenie na załamaniu liczy się jako błąd. Po przejściu załamania powinien szukać dalej w tym samym tempie. W obrębie załamania przewodnik powinien w miarę możliwości zachować wymagany odstęp.

Wskazanie lub podjęcie przedmiotów:

Po znalezieniu przedmiotu pies musi bez komendy przewodnika podjąć przedmiot lub go przekonywująco wskazać. Może on przy podejmowaniu przedmiotu stać, usiąść a także podejść do przewodnika, który w takim wypadku musi stanąć. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe. Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej (także na zmianę).

Położenie się trochę ukośnie w stosunku do przedmiotu nie jest błędem. Położenie się z boku przy przedmiocie lub silne skrócenie w kierunku przewodnika jest błędem. Przedmioty, które zostały znalezione z dużą pomocą przewodnika, nie liczą się do punktacji. Ma to miejsce np. wtedy, kiedy pies nie wskazuje przedmiotu i poprzez działania przewodnika za pomocą linki lub komendy ma utrudnione dalsze poszukiwania.

Po wskazaniu przedmiotu lub jego podjęciu przewodnik odkłada linkę i udaje się do psa. Poprzez podniesienie przedmiotu pokazuje on, że pies go znalazł. Podejmowanie przedmiotu i jego wskazywanie jest błędem.

Wszelkie wychodzenie do przodu z przedmiotem lub podejmowanie go w pozycji leżącej jest błędem. Podczas przynoszenia przedmiotu przewodnik nie może wychodzić naprzeciw psu.

Przy podejściu przewodnika do odbioru przedmiotu lub jego podniesieniu powinien on ustawić się obok psa.

Pies aż do wznowienia pracy powinien spokojnie pozostawać w pozycji do wskazania lub podjęcia przedmiotu. Z tej pozycji przewodnik chwytą krótko linkę i kontynuuje ze swoim psem pracę na śladzie.

Opuszczenie śladu:

Kiedy przewodnik nie pozwala psu na opuszczenie ścieżki śladu, sędzia poleca przewodnikowi iść za psem. Polecenie musi zostać wypełnione. Pracę na śladzie należy przerwać najpóźniej wtedy, kiedy pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki (ponad 10 metrów u psa szukającego bez smyczy) lub przewodnik nie wykona polecenia sędziego do podążania za psem.

Pochwała psa:

Okazjonalne chwalenie psa na śladzie (nie należy do tego komenda „Szukaj”) jest dozwolone tylko na egzaminie IPO VO i IPO 1 i nie wolno w tym przypadku stosować go na załamaniach. Przy przedmiotach można psa krótko pochwalić. Krótka pochwała przy przedmiocie może mieć miejsce przed lub po pokazaniu przedmiotu.

Odmeldowanie się:

Po zakończeniu pracy należy pokazać sędziemu znalezione przedmioty. Zabawa lub karmienie psa po wskazaniu ostatniego przedmiotu jest niedozwolone przed odmeldowaniem się i ogłoszeniem przez sędziego zebranej ilości punktów. Odmeldowanie psa powinno odbyć się w postawie zasadniczej.

Ocena:

Ocena części „A” zaczyna się wraz z początkiem pracy prezentowanego psa.

Od psa oczekuje się przekonującej, intensywnej i wytrwałej pracy węchowej a także odpowiedniego poziomu wyszkolenia.

Przewodnik powinien umieć wczuć się w zadanie lub razem je przeżywać. Musi on prawidłowo interpretować reakcje swojego psa i skoncentrować się na pracy a wydarzenia w najbliższym otoczeniu nie mogą odwracać jego uwagi.

Sędzia powinien nie tylko widzieć psa lub przewodnika, lecz także brać pod uwagę stan terenu, pogodę, ewentualne ślady zwodnicze oraz czynnik czasowy. Sędzia musi opierać swoją ocenę na całości wszystkich czynników mających na to wpływ.

- Sprawność szukania (np. tempo szukania na ramionach, przed i po załamaniu, przed i po przedmiotach).
- Poziom wyszkolenia psa (np. gorączkowy start, przygnębione zachowanie, uniki).
- Nie dopuszczalna pomoc ze strony przewodnika.
- Trudności przy wypracowywaniu ścieżki śladu przez:
 - warunki podłoża (porosty, piasek, zmiana terenu, nawóz)
 - wiatr
 - szlaki dzikiej zwierzyny
 - pogoda (upał, zimno, deszcz, śnieg)
 - zmiana pogody

Ocena powinna nastąpić z uwzględnieniem tych kryteriów.

Po zameldowaniu się przewodnika na śladzie z gotowym do szukania psem, sędzia musi zająć taką pozycję lub śledzić pracę na śladzie, aby móc obserwować rozwój wypadków i czynniki na nie wpływające, słyszeć ewentualnie komendy i widzieć działania przewodnika.

Należy wybrać taki odstęp od pracującego psa, aby mu nie utrudniać szukania i nie deprymować przewodnika. Sędzia powinien mieć pod kontrolą całą pracę na śladzie.

Musi on ocenić, z jakim zapalem, z jaką pewnością lub niepewnością lub powierzchownością pies przystępuje do swojej pracy.

Ciągłe bądź powolne szukanie nie stanowi kryterium przy ocenie wtedy, kiedy ślad jest wypracowywany intensywnie, równomiernie i przekonująco a pies przy tym pokazuje pozytywne zachowanie przy szukaniu.

Upewnianie się psa bez opuszczania śladu nie jest błędem. Niepewne szukanie, wypróżnianie się, krążenie na załamaniach, stałe zachęcanie psa, oddziaływanie linką lub pomoc słowna w obrębie śladu lub przy przedmiotach, nieprawidłowe podejmowanie lub wskazywanie przedmiotów oraz chybione wskazywanie obniżają ocenę (obniżenie oceny do 4 punktów).

Bardzo niepewne szukanie, podejmowanie śladów z nie dostateczną intensywnością, gwałtowne podejmowanie śladów, wypróżnianie się, łapanie myszy itp. powodują odjęcie do 8 punktów.

Jeśli pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki, praca zostaje przerwana. Jeśli pies opuszcza ślad i zostanie przy tym powstrzymany przez przewodnika, sędzia wydaje polecenie, by przewodnik podążył za psem. Jeśli nie wypełni polecenia, praca zostaje przez sędziego przerwana.

Jeśli w ciągu maksymalnego czasu wypracowania śladu (stopień 1 i 2 = 15 minut a stopień 3 = 20 minut od startu psa u podstawy śladu) pies nie dotrze do końca ścieżki śladu, sędzia przerywa pracę. Oceniane są osiągnięcia psa do chwili przerwania pracy.

Jest błędem, kiedy pies pokazuje dwie możliwości zachowania się przy przedmiocie: podejmowanie przedmiotów oraz ich wskazywanie. Oceniane są tylko te przedmioty, które są odnajdywane zgodnie z wcześniejszą deklaracją przewodnika.

Podejmowanie lub błędne wskazywanie przedmiotów, chybione wskazywanie powodują obniżenie oceny do 4 punktów, jeśli pies ponownie przystępuje do startu. Jeśli przewodnik wyda komendę do dalszego szukania na końcu linki, bez wcześniejszego podejścia do psa, obowiązkowo odejmuje się 2 punkty.

Za przedmioty, które nie zostały wskazane lub podjęte, nie przyznaje się punktów. Jeśli pies znajdzie jakiś przedmiot nie pozostawiony przez układającego ślad, za część „A” można przyznać maksymalnie ocenę dostateczną.

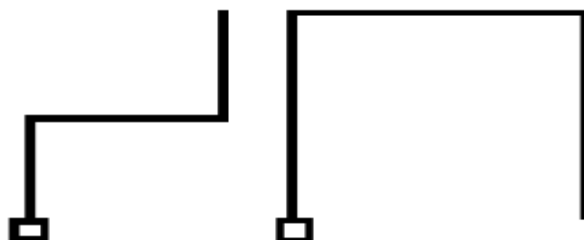
Jeśli pies podczas pracy na śladzie przy pojawieniu się dzikiej zwierzyny pokieruje się instynktem łowieckim, przewodnik może spróbować za pomocą komendy „Waruj” przywołać go do posłuszeństwa. Na polecenie sędziego należy kontynuować pracę. Jeśli to się nie uda, egzamin trzeba zakończyć (dyskwalifikacja z powodu nieposłuszeństwa).

Przerwanie/Dyskwalifikacja

Zachowanie	Konsekwencje
Pies startuje 3 x bezskutecznie w obrębie podstawy śladu	Przerwanie
➤ Wszystkie stopnie: pies opuszcza ślad na odległość większą niż długość linki lub przewodnik nie wykonuje polecenia sędziego do podążania za psem ➤ Pies nie osiąga końca śladu w wyznaczonym czasie Stopień 2 = 15 minut od startu	Przerwanie ; ocenia się dotychczasowe osiągnięcia sprawnościowe
➤ Pies podejmuje przedmiot, ale nie chce go już oddać ➤ Pies biegnie za dziką zwierzyną i nie można go doprowadzić do dalszego udziału w egzaminie	DYSKWALIFIKACJA z powodu nieposłuszeństwa

Rodzaje ścieżek śladu

Przedstawione przykładowo poniżej ścieżki śladu mogą służyć jako wzór w układaniu śladów:

IPO 1 i 2

	Wytyczne FCI 2012	Strona 71 z 126
---	--------------------------	------------------------

IPO 2 Część „B” Posłuszeństwo:

Ćwiczenie 1	Chodzenie bez smyczy	10 punktów
Ćwiczenie 2	Siad z marszu	10 punktów
Ćwiczenie 3	Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”	10 punktów
Ćwiczenie 4	Stój z marszu	10 punktów
Ćwiczenie 5	Aportowanie na płaskim terenie	10 punktów
Ćwiczenie 6	Aportowanie przez przeszkodę	15 punktów
Ćwiczenie 7	Aportowanie przez przeszkodę ukośną	15 punktów
Ćwiczenie 8	Wysyłanie naprzód z warowaniem	10 punktów
Ćwiczenie 9	Warowanie przy odwracaniu uwagi	10 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Na egzaminie IPO 2 przewodnik podchodzi z odpiętym ze smyczy psem i melduje się w pozycji zasadniczej u sędziego.

Właśnie na egzaminie z posłuszeństwa należy zwrócić uwagę na to, aby nie prezentować psów, którym odebrano wiarę we własne siły i u których nie widać zewnętrznie żadnej radości z wykonywanej pracy.

Podczas wszystkich ćwiczeń wymaga się radosnej pracy połączonej z konieczną uwagą skierowaną na przewodnika. Przy całej radości z pracy należy także zwrócić uwagę na prawidłowe wykonywanie ćwiczeń i powinno to znaleźć oczywiste odzwierciedlenie w przyznawanej ocenie. Jeśli przewodnik zapomniał o wykonaniu jakiegoś ćwiczenia, sędzia poleca mu je wykonać. W tym wypadku nie odejmuje się punktów. Opuszczenie ćwiczeń częściowych ma wpływ na ocenę.

Najpóźniej przed rozpoczęciem egzaminu posłuszeństwa sędzia powinien sprawdzić pod względem prawidłowości osprzęt opisany w regulaminie IPO. Osprzęt powinien odpowiadać wymaganiom regulaminu IPO.

Pistolet stosowany podczas ćwiczeń „Chodzenie bez smyczy” i „Warowanie przy odwracaniu uwagi” powinien mieć kaliber 6 mm.

Każde z ćwiczeń rozpoczyna się na znak sędziego. Wszystkie pozostałe elementy takie jak zwroty, zatrzymanie, zmiana rodzaju kroku itd. wykonywane są bez instrukcji sędziego.

Komendy związane z regulaminem są z reguły normalnie mówionymi, krótkimi, składającymi się z jednego słowa rozkazami. Mogą one występować w każdym języku, ale dla jednej czynności muszą być zawsze takie same. Jeśli pies po trzykrotnie wydanej komendzie nie wykona ćwiczenia lub jego części, ćwiczenie należy przerwać bez wydania oceny. Przy przywołaniu psa można zamiast komendy „Do mnie” użyć imienia psa. Imię psa w połączeniu z inną komendą liczy się jako komenda podwójna.

Początek ćwiczenia:

Sędzia daje znak do rozpoczęcia ćwiczenia.

Pozycja zasadnicza:

Pozycję zasadniczą należy przyjąć wtedy, kiedy drugi przewodnik prowadzący swojego psa do miejsca warowania przyjął pozycję zasadniczą do ćwiczenia „Warowanie z odwróceniem uwagi”. Od tych pozycji zasadniczych dla każdego psa rozpoczyna się ocena.

Każde ćwiczenie zaczyna się i kończy w pozycji zasadniczej. W pozycji zasadniczej przewodnik utrzymuje pozycję sportową. Podczas wszystkich ćwiczeń pozycja w rozkroku jest niedozwolona.

W pozycji zasadniczej, która jest dozwolona w marszu naprzód tylko raz, pies siedzi ściśle, prosto i spokojnie po lewej stronie swojego przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Przed rozpoczęciem ćwiczenia pozycję zasadniczą można przyjąć tylko raz. Krótka pochwała psa dozwolona jest po zakończeniu każdego z ćwiczeń i tylko w pozycji zasadniczej. Następnie przewodnik może przyjąć pozycję zasadniczą na nowo. Zawsze należy zachować wyraźny odstęp czasowy pomiędzy pochwałą a rozpoczęciem kolejnego ćwiczenia (ok. 3 sekund).

Od pozycji zasadniczej rozpoczyna się ćwiczenie. Przewodnik musi wykonać co najmniej 10 ale najwyżej 15 kroków, zanim padnie komenda do przeprowadzenia ćwiczenia. Pomiędzy częściami ćwiczenia „Siad przed przewodnikiem” i „Koniec” a także przy podchodzeniu do siedzącego, stojącego, leżącego psa należy zachować wyraźne przerwy przed wydaniem dalszej komendy (ok. 3 sekund). Przy powrocie do psa przewodnik może do niego podchodzić z przodu lub z tyłu. Błędy w pozycji zasadniczej lub na początku ćwiczenia powinny mieć wpływ na ocenę poszczególnych ćwiczeń.

Chodzenie na smyczy należy także pokazać na ewentualnych przejściach pomiędzy ćwiczeniami. Rozluźnianie psa lub zabawa są niedozwolone.

Przewodnik wykonuje zwrot w tył w lewą stronę. Pies podczas zwrotu w tył albo obchodzi przewodnika albo robi zwrot w tył w miejscu. Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Po wykonaniu zwrotu pies przyjmuje pozycję zasadniczą.

Nieruchoma przeszkoda ma wysokość 100 cm i szerokość 150 cm. Przeszkoda ukośna składa się z dwóch połączonych w części górnej ścian do wspinania się o szerokości 150 cm i wysokości 191 cm. Przy podłożu stoją one w takiej odległości od siebie, że wysokość pionowa wynosi 180 cm. Cała powierzchnia ścian ukośnej musi być wyłożona materiałem antypoślizgowym. Na ścianach w ich górnej części należy umieścić po 3 listwy 24/48 mm do wdrapywania się. Wszystkie psy biorące udział w jednym egzaminie muszą przeskoczyć takie same przeszkody.

Przy ćwiczeniach z aportowaniem dozwolone są wyłącznie drewniane koziołki, przy czym należy przestrzegać wymaganej wagi (płaski teren – 1000 g, przeszkoda i przeszkoda ukośna – 650 g). Wszyscy uczestnicy mogą używać wyłącznie koziołków przygotowanych przez organizatorów imprezy. Przy ćwiczeniach z aportowania nie należy wcześniej dawać koziołka psu do pyska.

Kiedy prowadzony do miejsca warowania pies dotrze do tego miejsca i tam zajmie pozycję zasadniczą, przewodnik, który zaczyna ćwiczenie chodzenia bez smyczy, także musi być w pozycji zasadniczej.

Podział ćwiczeń:

Ćwiczenia dwuczęściowe takie, jak „Siadanie z marszu”, Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem do mnie”, „Stawanie z kroku normalnego”, „Stawanie z marszu” mogą zostać podzielone, aby otrzymać zróżnicowaną ilość punktów. Podział wygląda następująco:

a) „Pozycja zasadnicza, początek ćwiczenia, wykonanie” = 5 punktów

b) „Dalsze zachowanie aż do zakończenia ćwiczenia” = 5 punktów

Przy ocenie każdego ćwiczenia należy uważnie obserwować zachowanie psa, od pozycji zasadniczej do końca ćwiczenia.

Dodatkowe komendy:

Jeśli pies po trzeciej komendzie nie wykona ćwiczenia, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną (= 0 punktów). Jeśli pies wykona część ćwiczenia po trzeciej komendzie, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Przy przywoływaniu psa można zamiast komendy „Do mnie” użyć imienia psa. Imię psa w połączeniu z każdą komendą liczy się jednak jako komenda podwójna.

Obniżenie oceny: 1 dodatkowa komenda: ocena dostateczna za część ćwiczenia
2 dodatkowa komenda: ocena niedostateczna za część ćwiczenia

Przykłady: 5 punktów za ćwiczenie:
1 dodatkowa komenda: ocena dostateczna z 5 punktów = - 1,5 p.
2 dodatkowa komenda: ocena niedostateczna z 5 punktów = - 2,5 p.

Pomiędzy częściami ćwiczenia „Siadanie przed przewodnikiem” i „Koniec” (przy przychodzeniu do nogi) a także przy podchodzeniu do siedzącego, stojącego lub warującego psa należy przed wydaniem kolejnej komendy zachować wyraźną przerwę ok. 3 sekund.

Kiedy prowadzony do miejsca warowania pies dotrze do tego miejsca i tam zajmie pozycję zasadniczą, przewodnik, który zaczyna ćwiczenie chodzenia bez smyczy, także musi być w pozycji zasadniczej.

1. Chodzenie bez smyczy:**10 punktów**

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

Przewodnik może użyć komendy tylko przy starcie oraz zmianie rodzaju kroku.

b) Wykonanie: Przewodnik udaje się z odpiętym ze smyczy psem do sędziego, każe psu usiąść i przedstawia się. Z prostej postawy zasadniczej pies na komendę „Marsz przy nodze” podąża za przewodnikiem po jego lewej stronie uważnie, radośnie i prosto z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Przy zatrzymaniu się pies powinien samodzielnie, szybko i prosto usiąść. Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim psem 50 kroków bez zatrzymywania się, po wykonaniu zwrotu w tył i dalszych 10 do 15 krokach musi zaprezentować bieg oraz krok powolny (każdy po co najmniej 10 kroków).

Przejście z biegu do kroku powolnego należy wykonać bez kroków pośrednich. Różne rodzaje kroków muszą się wyraźnie różnić w swoim tempie. Idąc normalnym krokiem należy wykonać co najmniej dwa zwroty w prawo, jeden w lewo i dwa w tył a także zatrzymanie się po drugim zwrocie w tył. Przewodnik powinien wykonać zwrot w tył w lewą stronę (obracając się w miejscu o 180 stopni) (należy postępować zgodnie ze szkicem).

Są przy tym możliwe dwa warianty:

- Pies przy zwrocie obchodzi przewodnika dookoła
- Pies wykonuje zwrot w lewą stronę obracając się w miejscu o 180 stopni

Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Zatrzymanie należy zaprezentować zgodnie ze szkicem przynajmniej jeden raz z normalnego kroku po drugim zwrocie w tył.

Pies powinien cały czas pozostawać po lewej stronie przewodnika z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Nie może on wybiegać naprzód, biec z tyłu lub bokiem. Zwrot w tył przewodnik wykonuje w lewą stronę.

Podczas, kiedy przewodnik idzie z psem na pierwszej prostej, padają dwa strzały (kaliber 6 mm) w odstępie czasowym 5 sekund i odległości wynoszącej co najmniej 15 kroków od psa. Pies powinien wykazać obojętność wobec strzałów. Jeśli pies boi się strzałów, następuje dyskwalifikacja wraz z odjęciem wszystkich dotychczas uzyskanych punktów. Pod koniec ćwiczenia na polecenie sędziego przewodnik wchodzi z psem do poruszającej się grupy co najmniej 4 osób. Przewodnik musi wraz z psem obejść jedną osobę z prawej i jedną z lewej strony i musi też zatrzymać się w grupie przynajmniej jeden raz. Sędzia może zażądać powtórzenia ćwiczenia. Przewodnik z psem opuszcza grupę i zajmuje końcową pozycję zasadniczą. Zasadnicza pozycja końcowa jest jednocześnie początkową pozycją zasadniczą dla następnego ćwiczenia.

c) Ocena: Wyprzedzanie, odsuwanie się psa na bok, pozostawanie z tyłu, powolne i ociągające siadanie, dodatkowe komendy, pomoc ciałem, brak koncentracji we wszystkich rodzajach kroku i zwrotach i/lub przygnębienie psa powodują obniżenie oceny.

2. Siad z marszu:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczenia „Marsz przy nodze” i „Siadanie”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej ze swobodnie podążającym psem. Na początku ćwiczenia pies powinien podążać za przewodnikiem uważnie, radośnie, szybko i skoncentrowanie. Musi on przy tym pozostawać w prostej pozycji przy kolanie przewodnika. Po 10-15 krokach na komendę „Siad” pies powinien natychmiast usiąść w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 15 krokach przewodnik staje i natychmiast odwraca się do siedzącego spokojnie i uważnie psa. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i ustawia się po jego prawej stronie. Przewodnik może podchodzić do psa od przodu lub obchodząc go z tyłu.

c) Ocena: Błędy w początkowej pozycji zasadniczej, przy rozpoczęciu ćwiczenia, powolne siadanie, niespokojne i nieuważne siedzenie obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies zamiast siedzieć kładzie się lub stoi, odejmuje się 5 punktów. Dodatkowo należy także brać pod uwagę inne błędne zachowania.

3. Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Marsz przy nodze”, „Warowanie”, „Przychodzenie do mnie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej z psem podążającym bez smyczy. Po 10-15 krokach na komendę „Waruj” pies powinien natychmiast zawarować w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 30 krokach w linii prostej przewodnik staje i natychmiast odwraca się do spokojnie i uważnie leżącego psa. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa wydając komendę do przyjścia lub

wołając psa po imieniu. Pies powinien radośnie, szybko i bezpośrednio przybiec siadając blisko i prosto przed przewodnikiem. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana.

c) Ocena: Błędy na początku ćwiczenia, powolne warowanie, niespokojne leżenie, powolne przychodzenie do przewodnika lub spowolnienie przy podbieganiu, pozycja przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies po wydaniu komendy „Waruj” siedzi lub stoi, odejmuje się za to 5 punktów.

4. Stawanie z marszu:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Marsz przy nodze”, „Stawanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik idzie prosto ze swobodnie podążającym psem. Po 10 – 15 krokach pies powinien natychmiast zatrzymać się na komendę „Stój” w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 15 krokach przewodnik staje i natychmiast odwraca się do spokojnie i uważnie stojącego psa. Na polecenie sędziego przewodnik wraca do psa i ustawia się po jego prawej stronie. Po ok. 3 sekundach na polecenie sędziego i po komendzie przewodnika „Siad” pies powinien usiąść szybko i prosto.

c) Ocena: Błędy na początku ćwiczenia, spóźnione reakcje na komendy, niespokojne stanie, nieuważne stanie, niespokojne zachowanie przy powrocie przewodnika, powolne siadanie na zakończenie obniżają ocenę. Jeśli pies po wydaniu komendy „Stój” siedzi lub leży, odejmuje się za to 5 punktów.

5. Aportowanie na płaskim terenie:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Aportowanie”, „Oddawanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 1000 g) na odległość około 10 metrów. Komendę do aportowania można wydać dopiero wtedy, kiedy koziółek już nieruchomo leży. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komendy aportowania pobiec szybko i bezpośrednio do koziółka, podnieść go natychmiast i przynieść szybko i bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”.

Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, powolny bieg do koziółka, błędy w podejmowaniu, powolny powrót, upuszczenie koziółka, zabawa lub miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Za krótki rzut koziółkiem i pomoc ze strony przewodnika bez zmiany jego stanowiska, także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną. Jeśli pies nie aportuje, ćwiczenie zostaje ocenione na 0 punktów.

6. Aportowanie przez przeszkodę (100 cm):**15 punktów**

- a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Aportowanie”, „Oddawanie” i „Pozycja zasadnicza”
- b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą. Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziołka (waga 650 g) przez przeszkodę o wys. 100 cm. Komendę do skoku można wydać dopiero wtedy, kiedy koziołek już nieruchomo leży. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komend do skoku i aportowania (komendę do aportowania należy wydać podczas skoku) przeskoczyć swobodnie przez przeszkodę, szybko i bezpośrednio podbiec do koziołka, natychmiast go chwycić, ponownie swobodnie przeskoczyć przez przeszkodę i przynieść szybko koziołka bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziołka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziołka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.
- c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, wolny, słaby skok i bieg do koziołka, błędy w chwytaniu, powolny, słaby skok powrotny, upuszczenie koziołka, zabawa i miętoszenie koziołka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy w siadaniu i zakończeniu odpowiednio obniżają ocenę. Muśnięcie przez psa przeszkody powoduje odjęcie do 1 punktu za skok a oparcie się na przeszkodzie do 2 punktów.

Podział punktacji za aportowanie przez przeszkodę:

Skok	Aportowanie	Skok powrotny
5 punktów	5 punktów	5 punktów

Ocena częściowa ćwiczenia jest możliwa tylko wtedy, kiedy z trzech części (skok – aportowanie – skok powrotny) pies pokaże co najmniej jeden skok oraz **ćwiczenie częściowe „Aportowanie”**.

Skoki i aport bezbłędne = 15 punktów

Skok lub skok powrotny niewykonany,
koziołek przyniesiony bezbłędnie = 10 punktów

Skok i skok powrotny bezbłędny,
koziołek nie przyniesiony = 0 punktów

Jeśli koziołek leży bardzo oddalony lub jest słabo widoczny dla psa, przewodnik po pytaniu skierowanym do sędziego lub na jego polecenie może ponownie rzucić koziołka bez odjęcia punktów. Pies musi przy tym siedzieć. Jeśli podaży za przewodnikiem wokół przeszkody, ćwiczenie ocenia się na 0 punktów. Jeśli pies opuści pozycję zasadniczą, ale pozostanie przed przeszkodą, obniża się ocenę o jeden stopień.

Pomoc przewodnika bez zmiany miejsca postoju także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Jeśli podczas skoku pies przewróci przeszkodę, ćwiczenie należy powtórzyć, przy czym za pierwszy skok odejmuje się 4 punkty. Jeśli pies nie odda koziołka po trzeciej komendzie, **należy go zdyskwalifikować**, ponieważ nie można już kontynuować części B.

7. Aportowanie przez przeszkodę ukośną (180 cm):**15 punktów**

- a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Aportowanie”, „Oddawanie” i „Pozycja zasadnicza”
- b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą ukośną. Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 650 g) przez przeszkodę ukośną. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komend do skoku i aportowania (komendę do aportowania należy wydać podczas skoku) wspiąć się przez przeszkodę, szybko i bezpośrednio podbiec do koziółka, natychmiast go chwycić, ponownie wspiąć się przez przeszkodę i przynieść szybko koziółka bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.
- c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, wolny, słaby skok i bieg do koziółka, błędy w chwytaniu, powolny, słaby skok powrotny, upuszczenie koziółka, zabawa i miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy w siadaniu i zakończeniu odpowiednio obniżają ocenę.

Podział punktacji za aportowanie przez przeszkodę ukośną:

Skok	Aportowanie	Skok powrotny
5 punktów	5 punktów	5 punktów

Ocena częściowa ćwiczenia jest możliwa tylko wtedy, kiedy z trzech części (skok – aportowanie – skok powrotny) pies pokaże co najmniej jeden skok oraz **ćwiczenie częściowe „Aportowanie”**.

Skoki i aport bezbłędne = 15 punktów

Skok lub skok powrotny niewykonany,
koziółek przyniesiony bezbłędnie = 10 punktów

Skok i skok powrotny bezbłędny,
koziółek nie przyniesiony = 0 punktów

Jeśli koziółek leży bardzo oddalony lub jest słabo widoczny dla psa, przewodnik po pytaniu skierowanym do sędziego lub na jego polecenie może ponownie rzucić koziółka bez odjęcia punktów. Pies musi przy tym siedzieć.

Pomoc przewodnika bez zmiany miejsca postoju także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Jeśli pies nie odda koziółka po trzeciej komendzie, **należy go zdyskwalifikować**, ponieważ nie można już kontynuować części B.

8. Wysyłanie naprzód z warowaniem:**10 punktów**

- a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Naprzód”, „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik idzie z psem podążającym bez smyczy we wskazanym mu kierunku. Po 10-15 krokach daje mu komendę „Naprzód” wraz z jednoczesnym podniesieniem ręki. Przewodnik zatrzymuje się. Pies powinien celowo, w prostej linii i szybkim krokiem oddalić się na odległość przynajmniej 30 kroków we wskazanym mu kierunku.

Na znak sędziego przewodnik wydaje komendę do warowania, po której pies powinien natychmiast położyć się. Przewodnik może trzymać uniesioną rękę tak długo, dopóki pies nie położy się. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i staje po jego prawej stronie.

Po ok. 3 sekundach na znak sędziego pies po komendzie „Siad” siada szybko i prosto w pozycji zasadniczej.

c) Ocena: Błędy na początku ćwiczenia, przewodnik biegnie wraz z psem, zbyt wolny bieg naprzód, znaczne zbaczanie z drogi, zbyt krótka odległość, ociągające się lub zbyt wczesne warowanie, niespokojne leżenie lub zbyt wczesne powstanie/siad przy powrocie przewodnika obniżają odpowiednio ocenę. Dodatkowa pomoc np. przy wydawaniu komendy „Naprzód” lub „Waruj” także mają wpływ na ocenę.

Po osiągnięciu przez psa wymaganej odległości sędzia poleca wydać komendę do warowania. Jeśli pies nie zatrzyma się, ćwiczenie otrzymuje 0 punktów.

Dodatkowa komenda do położenia się: – 1,5 p.

Druga dodatkowa komenda do położenia się: – 2,5 p.

Pies zatrzymał się, ale nie chce się położyć po drugiej dodatkowej komendzie: – 3,5 p.

Pozostałe błędy w zachowaniu dodatkowo obniżają ocenę. Jeśli pies oddali się z miejsca warowania lub wróci do przewodnika, całe ćwiczenie ocenia się na 0 punktów.

9. Warowanie psa przy odwracaniu uwagi:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Na początku części „B” innego psa przewodnik każe psu z pozycji zasadniczej warować wydając komendę „Waruj” w miejscu wskazanym przez sędziego nie zostawiając przy nim smyczy oraz żadnego innego przedmiotu. Następnie przewodnik nie oglądając się za siebie oddala się od psa na odległość co najmniej 30 kroków w obrębie terenu egzaminu i pozostaje w zasięgu jego wzroku stojąc spokojnie odwrócony plecami do psa. Pies powinien leżeć spokojnie bez komendy przewodnika, podczas kiedy inny pies wykonuje ćwiczenia 1 do 7. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do swojego psa stając po jego prawej stronie. Na kolejny znak sędziego po ok. 3 sekundach pies powinien na komendę „Siad” przyjąć szybko i prosto pozycję zasadniczą.

c) Ocena: Niespokojne zachowanie przewodnika a także inne ukryte sposoby pomocnicze, niespokojne leżenie psa lub zbyt wczesne powstanie/siad psa przy powrocie do psa oznaczają odjęcie punktów. Jeżeli pies stoi lub siedzi, ale pozostaje na miejscu, przyznaje się ocenę częściową. Jeżeli pies przed zakończeniem ćwiczenia 4 innego psa oddali się z miejsca warowania na odległość większą niż 3 metry, ćwiczenie należy ocenić na 0 punktów. Jeśli pies opuści po zakończeniu ćwiczenia 4 miejsce warowania, otrzymuje ocenę częściową. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw przewodnika przy jego powrocie do psa, odejmuje się do 3 punktów.

IPO 2 Część „C” Obrona:

Ćwiczenie 1	Rewirowanie za pozorantem	5 punktów
Ćwiczenie 2	Osaczenie i oszczekiwanie	10 punktów
Ćwiczenie 3	Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki	10 punktów
Ćwiczenie 4	Obrona po ataku pilnowanego pozoranta	20 punktów
Ćwiczenie 5	Eskortowanie pozoranta z tyłu	5 punktów
Ćwiczenie 6	Napad na psa podczas eskortowania	30 punktów
Ćwiczenie 7	Atak na psa z ruchu	20 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Wzdłuż płyty boiska jest ustawionych stopniowo 6 kryjówek, 3 kryjówki po każdej stronie (zob. szkic). Wymagane oznakowania muszą być dobrze widoczne dla przewodnika, sędziego i pozoranta.

Pozoranci / Odzież ochronna:

Pozorant powinien mieć ubranie ochronne, rękaw ochronny i pałkę. Rękaw ochronny musi posiadać zgrubienie do gryzienia. Ubranie powinno być uszyte z juty w kolorze naturalnym. Jeśli istnieje konieczność, aby pozorant miał psa na oku, nie musi on koniecznie w fazie pilnowania stać bez ruchu. Nie może jednak przyjmować grożącej pozycji ani wykonywać żadnych obronnych ruchów. Musi on chronić ciało za pomocą rękawa. Sposób, w jaki przewodnik odbiera pozorantowi pałkę, pozostaje do decyzji przewodnika.

Podczas egzaminów na wszystkich stopniach można pracować z jednym pozorantem. Jednak od siedmiu psów na jednym stopniu należy zatrudnić dwóch pozorantów. Dla wszystkich przewodników w obrębie jednego stopnia egzaminu należy obsadzać tego samego/tych samych pozorantów.

Jednorazowa zmiana pozoranta jest dopuszczalna tylko w sytuacji, kiedy pozorant podczas imprezy sam jest także przewodnikiem.

Zameldowanie się:

- Przewodnik melduje się u sędziego ze swoim odpiętym ze smyczy psem w pozycji zasadniczej.
- Następnie przyjmuje on początkową pozycję zasadniczą do ćwiczenia „Rewirowanie za pozorantem”.
- Z pozycji zasadniczej na znak sędziego pies jest wysyłany do rewirowania.

Uwaga:

Jeśli przewodnik nie potrafi wraz z psem zameldować się prawidłowo, to znaczy nie ma psa pod swoją kontrolą a ten np. biegnie do kryjówki lub ucieka z placu, zezwala się przewodnikowi na wydanie 3 komend do przywołania psa. Jeśli pies nie przyjdzie po trzeciej komendzie, część „C” zostaje zakończona z uzasadnieniem „Dyskwalifikacja z powodu nieposłuszeństwa”.

Psy, które nie są pod kontrolą przewodnika, które po ćwiczeniach z obrony nie puszczają lub puszczają po czynnej interwencji przewodnika, które chwytają za inne części ciała zamiast za przewidziany do tego rękaw, muszą zostać dyskwalifikowane. Nie ma oceny ‘TSB’.

Oznakowania:

Wymagane w IPO oznakowania muszą być dobrze widoczne dla przewodnika, sędziego i pozoranta.

Należy oznakować:

- stanowisko przewodnika do wywołania z kryjówki
- stanowisko pozoranta do ucieczki i koniec punktu ucieczki
- pozycję warowania psa
- stanowisko dla przewodnika do ćwiczenia „Atak na psa z ruchu”

W przypadku psów, które zawiodą przy ćwiczeniu z obrony lub pozwalają się odpędzić, należy przerwać część „C”. Nie przyznaje się oceny. Ocena „TSB” ma miejsce.

Komenda „Puść” jest dozwolona przy wszystkich ćwiczeniach z obrony tylko jeden raz.

Punktacja za puszczanie została przedstawiona w poniższej tabeli:

Puszczanie z ociąganiem	Pierwsza dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Pierwsza dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Druga dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Druga dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Pies nie puszcza po drugiej dodatkowej komendzie lub innych działaniach
0,5 – 3,0	3,0	3,5 – 6,0	6,0	6,5 – 9,0	Dyskwalifikacja

1. Rewirowanie za pozorantem:**5 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Rewirowanie”, „Przychodzenie do mnie”

(Komendę dla przychodzenia „do mnie” można także połączyć z imieniem psa).

b) Wykonanie: Pozorant znajduje się, niewidoczny dla psa, w ostatniej kryjówce. Przewodnik wraz z odpiętym ze smyczy psem przyjmuje pozycję pomiędzy drugą i trzecią kryjówką. Na polecenie sędziego rozpoczyna się część „C”.

Na krótką komendę do rewirowania i znaki prawą lub lewą ręką, które mogą zostać powtórzone, pies musi szybko opuścić przewodnika i celowo podbiec do wskazanej kryjówki oraz blisko niej uważnie ją obieć dookoła. Po obszukaniu przez psa kryjówki przewodnik przywołuje go komendą do siebie i kieruje go z ruchu za pomocą ponownej komendy do rewirowania do następnej kryjówki.

Przewodnik porusza się normalnym krokiem na linii środkowej, której nie może opuścić podczas rewirowania. Pies powinien znajdować się zawsze przed przewodnikiem. Po tym, jak pies dotarł do kryjówki pozoranta, przewodnik musi stanąć i nie może już wydawać komend i ani dawać znaków.

c) Ocena: Ograniczenia w możliwości kierowania psem, w sprawnym i celowym podbieganiu a także uważnemu okrążaniu kryjówek z bliska obniżają ocenę.

Błędne są między innymi:

- nie zajmowanie spokojnej i uważnej pozycji zasadniczej na początku ćwiczenia
- dodatkowe komendy lub gesty
- nie utrzymanie linii środkowej
- nie zachowanie normalnego kroku
- rewirowanie o szerokim zasięgu
- samodzielne rewirowanie bez reagowania na komendy przewodnika
- kryjówki nie są okrążane lub okrążane nieuważnie
- pies powinien pozwolić na lepsze prowadzenie i kierowaniem nim

Jeśli pies po trzykrotnej nieudanej akcji nie znajdzie przy ostatniej kryjówce pozoranta, ćwiczenia z obrony należy zakończyć. Jeśli podczas przebiegu ćwiczenia przewodnik po wydaniu komendy

sprowadzi psa do pozycji zasadniczej, ćwiczenia z obrony także zostają zakończone („Przerwanie” bez wpisywania liczby punktów, wszystkie inne zdobyte podczas zawodów punkty pozostają zachowane). Nie ma oceny „TSB”.

2. Osaczenie i oszczekiwanie:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przychodzenie do mnie”, „Pozycja zasadnicza”

Komendy dla ćwiczenia „Przychodzenie do mnie” i dla ćwiczenia „Pozycja zasadnicza” muszą być wydane jako łączny rozkaz.

b) Wykonanie: Pies musi aktywnie i uważnie osaczyć pozoranta nieprzerwanie go oszczekując. Pies nie może ani wskakiwać na pozoranta ani też go chwytać. Po czasie ok. 20 sekund oszczekiwania przewodnik na znak sędziego podchodzi do kryjówki na odległość do 5 kroków. Na polecenie sędziego przewodnik odwołuje psa do pozycji zasadniczej.

Przewodnik po zezwoleniu sędziego wzywa pozoranta do opuszczenia kryjówki i ustawienia się w wyznaczonym dla niego miejscu ucieczki. Pies powinien przy tym siedzieć spokojnie i uważnie w prawidłowej pozycji zasadniczej.

c) Ocena: Ograniczenia w nieprzerwanym, stanowczym oszczekiwaniu i napierającym osaczaniu do momentu wydania komendy bez interwencji sędziego lub nadchodzącego przewodnika odpowiednio obniżają ocenę. Za nieustające oszczekiwanie przyznaje się 5 punktów. Jeśli pies słabo oszczekuje odejmuje się 2 punkty. Jeśli pies nie oszczekuje pozoranta, ale przy nim pozostaje, aktywnie i uważnie go pilnując, odejmuje się 5 punktów. Przy molestowaniu pozoranta np. przy uderzaniu, wskakiwaniu itp. należy odjąć do 2 punktów. Przy silnym chwyceniu odejmuje się do 9 punktów.

Jeśli pies chwyci w kryjówce i nie puści samodzielnie, przewodnik otrzymuje polecenie, aby podesść do kryjówki na 5 kroków do oznakowanego miejsca. Jest dozwolone, aby odwołać psa jedną komendą do przyjścia „Do mnie” i zajęcia pozycji zasadniczej, które powinny zostać wydane jako łączny rozkaz (nie komendą „Puść”). Jeśli pies nie przyjdzie, para zostaje zdyskwalifikowana. Jeśli pies przyjdzie, należy odjąć 9 punktów. Przy celowym chwyceniu za inne części (nie uderzaniu) pies zostaje zdyskwalifikowany.

Jeśli pies opuści pozoranta, zanim przewodnik otrzyma polecenie sędziego do opuszczenia linii środkowej, można psa jeszcze raz wysłać do pozoranta. Jeśli pies pozostanie przy pozorancie, można kontynuować część „C”. Za osaczenie i oszczekiwanie odejmuje się jednak najwyższą ilość punktów. Jeśli pies nie pozwala na dalszy udział w egzaminie lub ponownie opuści pozoranta, część „C” zostaje przerwana. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw przewodnika podczas jego podchodzenia do kryjówki, lub, jeśli pies podesjdzie do przewodnika przed zawołaniem, za część ćwiczenia zostaje przyznana ocena niedostateczna.

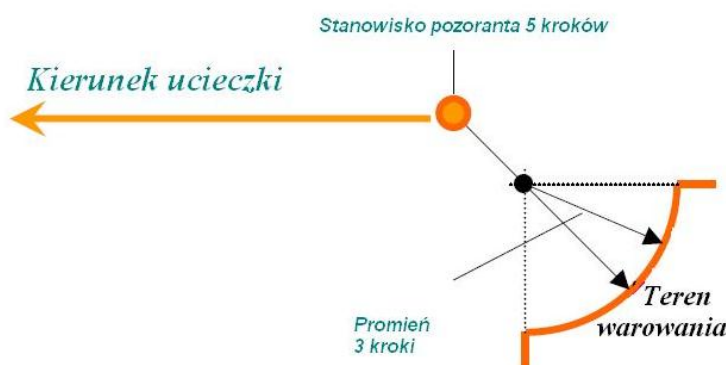
Obniżenie oceny za oszczekiwanie:

Za nieustające oszczekiwanie przyznaje się 5 punktów. Słabe oszczekiwanie (bez wyrazu, nie energiczne) z przerwami powodują obniżenie oceny do 2 punktów. Jeśli pies uważnie osacza bez oszczekiwania, następuje obowiązkowe obniżenie oceny o 5 punktów za oszczekiwanie.

3. Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „ Marsz przy nodze”, „Warowanie”, „Obrona”, „Puszczanie”

b) Wykonanie: Na polecenie sędziego przewodnik wzywa pozoranta do wyjścia z kryjówki. Pozorant udaje się normalnym krokiem do oznakowanego punktu wyjścia dla próby ucieczki. Na polecenie sędziego przewodnik ze swobodnie podążającym psem udaje się do oznakowanej pozycji warowania. Pies powinien podążać radośnie, uważnie i skoncentrowanie oraz wykonać ćwiczenie w pozycji przy kolanie przewodnika prosto i szybko. Przed komendą „Waruj” pies powinien siedzieć w prostej, spokojnej i uważnej pozycji zasadniczej. Powinien on zareagować na komendę „Waruj” bezpośrednio i szybko oraz zachowywać się w tej pozycji spokojnie, pewnie i uważnie wobec przewodnika. Odległość pomiędzy pozorantem a psem wynosi 5 kroków. Przewodnik pozostawia pilnującego psa w pozycji warowania i udaje się do kryjówki. Ma kontakt wzrokowy z psem, pozorantem i sędzią.

Na polecenie sędziego pozorant podejmuje próbę ucieczki. Na jednoczesną jedną komendę do obrony wydaną przez przewodnika pies rozpoczyna udaremnianie próby ucieczki pozoranta. Bez wahania musi on skutecznie udaremnąć próbę ucieczki z dużą przewagą i poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Na znak sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien go **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: duża przewaga, szybkość i energiczna reakcja oraz podejście z silnym chwyceniem i skutecznym udaremnieniem ucieczki, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies pozostanie w pozycji leżącej lub na dystansie ok. 20 kroków nie udaremni ucieczki poprzez chwycenie i przytrzymanie, część „C” zostaje przerwana.

Jeśli pies ruszy do akcji bez komendy przewodnika, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień.

Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies opuści pozoranta a przewodnik wyda komendę, aby przy nim pozostał, część „C” zostaje przerwana.

4. Obrona po ataku pilnowanego pozoranta:

20 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Puszczanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Podczas pilnowania po ok. 5 sekundach pozorant podejmuje na znak sędziego atak na psa. Pies powinien skutecznie bronić się bez pomocy przewodnika poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Pozorant powinien prowokować psa grożąc mu uderzeniem i naprzykrzając się. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na aktywność psa i jego stabilność. Przeprowadza się dwa testy za pomocą pałki. Dopuszczalne są wyłącznie uderzenia na ramiona oraz w okolicy kłębów. Podczas fazy wytrzymałości musi być twardy a podczas całego ćwiczenia z obrony powinien on zaprezentować pełny, energiczny i przede wszystkim stały chwyt. Na polecenie sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi nie odbiera się pałki.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: szybkie i silne chwycenie pozoranta, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta. Jeśli pies ustąpi wobec ataków pozoranta, odejdzie od rękawa i da się odpędzić, część „C” zostaje przerwana.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

5. Eskortowanie pozoranta z tyłu:

5 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Po zakończeniu ćwiczenia 4 następuje powrotne eskortowanie pozoranta na dystansie ok. 30 kroków. Przebieg eskortowania określa sędzia. Przewodnik wzywa pozoranta do pójścia przodem i idzie ze swobodnie podążającym przy nodze, uważnie obserwującym pozoranta psem w odległości 5 kroków za pozorantem. Odstęp 5 kroków należy utrzymać podczas całego eskortowania pozoranta.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: uważne obserwowanie pozoranta, ścisły marsz przy nodze, zachowanie odstępu 5 kroków.

6. Napad na psa podczas eskortowania:**30 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Puszczenie”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Podczas eskortowania sędzia wydaje polecenie do napadu na psa bez zatrzymywania się. Bez pomocy przewodnika i bez wahania pies musi obronić się poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Kiedy pies chwycił pozoranta, przewodnik powinien zatrzymać się na swoim chwilowym stanowisku. Na znak sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi odbiera się pałkę.

Następuje teraz odprowadzenie pozoranta z boku do sędziego na dystansie ok. 20 kroków. Dozwolona jest komenda dla ćwiczenia „Marsz przy nodze”. Pies powinien iść pomiędzy pozorantem a przewodnikiem. Pies powinien podczas drogi uważnie obserwować pozoranta. Nie może jednak przy tym atakować pozoranta, wskakiwać na niego lub go chwytać. Grupa zatrzymuje się przed sędzią, przewodnik przekazuje sędziemu pałkę i melduje zakończenie części „C”.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: szybkie i silne chwycenie, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

7. Atak na psa z marszu:**20 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Siadanie”, „Obrona”, „Puszczenie”, „Pozycja zasadnicza”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Przewodnik zostaje skierowany ze swoim psem do oznakowanego miejsca na linii środkowej na wysokości pierwszej kryjówki. Pies powinien podążać swobodnie za przewodnikiem, będąc przy tym uważnym, radosnym i w pełni skoncentrowanym. Podąża on przy tym prosto przy kolanie przewodnika. Na wysokości pierwszej kryjówki przewodnik zatrzymuje się i odwraca. Za pomocą komendy „Siad” sprowadza on psa do pozycji zasadniczej. Przewodnik może siedzącego prosto, spokojnie i uważnie w pozycji zasadniczej psa przytrzymać za obrożę, nie może jednak na niego oddziaływać. Na polecenie sędziego pozorant z pałką wychodzi z kryjówki i biegnie do linii środkowej. Na wysokości linii środkowej pozorant odwraca się do przewodnika i nie przerywając biegu czołowo atakuje z przodu przewodnika z psem wydając przepędzające okrzyki oraz silnie głośnie

gesty. Jak tylko pozorant zbliży się do przewodnika i psa na odległość 50 do 40 kroków, przewodnik na polecenie sędziego puszcza psa z komendą do obrony. Na jedną komendę przewodnika do obrony pies musi bez wahania z dużą przewagą odeprzeć skutecznie atak pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Przewodnikowi nie wolno opuścić miejsca, w którym stał.

W fazie wytrzymałości pies musi być twardy a podczas całego ćwiczenia z obrony powinien zaprezentować pełny, energiczny i przede wszystkim stały chwyt. Na polecenie sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi odbiera się pałkę.

Następuje teraz odprowadzenie pozoranta do sędziego na dystansie ok. 20 kroków. Dozwolona jest komenda dla ćwiczenia „Marsz przy nodze”. Pies powinien iść po prawej stronie pozoranta, pomiędzy nim a przewodnikiem. Pies powinien podczas drogi uważnie obserwować pozoranta. Nie może jednak przy tym atakować pozoranta, wskakiwać na niego lub go chwycić. Grupa zatrzymuje się przed sędzią, przewodnik przekazuje sędziemu pałkę i melduje zakończenie części „C”. Po odmeldowaniu się u sędziego na jego polecenie przewodnik oddala się ze swobodnie podążającym psem o 5 kroków od stojącego pozoranta, zajmuje pozycję zasadniczą, przypina psa do smyczy i prowadzi go do miejsca omówienia ćwiczeń. Pozorant opuszcza na znak sędziego miejsce ćwiczeń.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: energiczna obrona z silnym chwytem, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

IPO 3

dzieli się na:

Część A	100 punktów
Część B	100 punktów
Część C	100 punktów
razem	300 punktów

IPO 3 Część „A” Praca wężowa:

Ślad obcy, co najmniej 600 kroków, 5 ramion, 4 załamania (ok. 90°), 3 przedmioty, wiek śladu: co najmniej 60 minut, czas pracy 20 minut.

Utrzymanie śladu	79 punktów
Przedmioty	21 punktów (7 + 7 + 7)
Razem	100 punktów

Jeśli pies nie znalazł żadnych przedmiotów, można przyznać jedynie ocenę „dostateczną”.

Postanowienia ogólne:

Sędzia lub osoba odpowiedzialna za ślady określa ich przebieg dostosowując go do dostępnego terenu śladów. Ślady należy układać w różnorodny sposób. Nie może mieć miejsca sytuacja, że np. na każdym śladzie poszczególne załamania i przedmioty są położone w takiej samej odległości lub takich samych odstępach. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

Sędzia i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

Kolejność uczestników jest losowana w obecności sędziego po ułożeniu śladów.

Podłoże odpowiednie do układania śladów:

Podłożem odpowiednim do układania śladów są wszystkie grunty naturalne takie, jak łąka, pole, grunty leśne. Należy unikać śladów widocznych. We wszystkich stopniach egzaminu istnieje możliwość zmiany terenu w dostosowaniu do istniejącego terenu śladów.

Układanie śladów:

Do obowiązków sędziego lub osoby odpowiedzialnej za ślady należy:

- Rozplanowanie przebiegu śladów
- Poinstruowanie osób układających ślady
- Nadzór nad układaniem śladów

Przebieg poszczególnych śladów należy dopasować do istniejącego terenu.

Podczas układania śladów należy przestrzegać tego, aby układać je idąc naturalnym krokiem. Nie dopuszcza się na całym terenie śladów stosowania środków pomocniczych przez układającego ślady poprzez nienaturalny rodzaj chodu w obrębie ramion, załamań lub przedmiotów.

Szczególnie osoby układające ślady muszą mieć doświadczenie w ich układaniu.

Układający ślady powinien przed ich wyłożeniem pokazać przedmioty sędziemu lub osobie nadzorującej układanie śladów. Układający ślady pozostaje chwilę na początku śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku. Załamania tworzy się idąc także normalnym krokiem. Szuranie nogami lub zatrzymywanie się jest niedozwolone. Ramiona należy układać idąc normalnym krokiem, bez szurania i zatrzymywania się. Odstęp pomiędzy poszczególnymi ramionami musi wynosić co najmniej 30 kroków.

Załamania (ok. 90°) należy tworzyć idąc także normalnym krokiem uważając przy tym na to, aby umożliwić psu kontynuację poszukiwań na następnym ramionach (zob. szkic). Nie wolno przerywać ścieżki śladu.

Pies nie może być obecny przy układaniu śladów.

Pozostawianie przedmiotów:

Pierwszy przedmiot zostawia się po co najmniej 100 krokach na 1 lub 2 ramieniu, nie w odległości 20 kroków przed lub 20 krokach za załamaniem. Drugi przedmiot zostawia się zgodnie z instrukcją sędziego a trzeci na końcu śladu. Przedmioty należy zostawiać na śladzie z marszu. Po zostawieniu ostatniego przedmiotu osoba układająca ślady idzie jeszcze kilka kroków w linii prostej.

Przedmioty na ślad:

Można używać wyłącznie przedmiotów dobrze przesiąkniętych (przez co najmniej 30 minut) zapachem układającego ślady. W obrębie jednej ścieżki śladu należy używać różnych przedmiotów (materiał: np. skóra, tekstylia, drewno). Przedmioty muszą mieć długość ok. 10 cm, szerokość od 2 – 3 cm, grubość 0,5 – 1 cm. Optycznie nie mogą one różnić się znacznie od podłoża.

Na imprezach ponadregionalnych przedmioty na egzaminach IPO 2 i 3 oraz FH należy opatrzyć numerami. Numery przedmiotów muszą być zgodne z numeracją śladu.

Sędzia, układający ślady i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

Komendy:

a) Jedna komenda dla ćwiczenia „Szukanie”

Komenda „Szukaj” jest dozwolona na początku śladu oraz przy kontynuacji szukania po znalezieniu pierwszego przedmiotu lub po błędnym wskazaniu.

Wypracowanie ścieżki śladu oraz ocena pracy:

b) Wykonanie: Przewodnik przygotowuje swojego psa do tropienia. Pies może pracować bez linki lub na linie o długości 10 metrów. Linka może być prowadzona na grzbiecie, z boku lub pomiędzy przednimi lub tylnymi kończynami psa. Może być ona przypięta albo bezpośrednio do nie zaciskowej obroży lub do kółka szelek (dozwolone są szelki piersiowe lub szelki Böttgera bez dodatkowych rzemieni). Po wywołaniu przewodnik ze swoim psem melduje się u sędziego w pozycji zasadniczej i podaje, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Przed pracą na śladzie, przy starcie oraz podczas całej pracy nie wolno stosować jakiegokolwiek przymusu.

Linka musi mieć długość przynajmniej 10 metrów. Sprawdzenie długości linki, obroży i szelek przez sędziego może mieć miejsce tylko przed rozpoczęciem egzaminu. Nie dopuszcza się stosowania smyczy automatycznych.

Początek śladu:

Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Dopuszcza się, aby pies na krótko usiadł przed miejscem początku śladu (w odległości ok. 2 metrów).

Psa należy doprowadzić do podstawy śladu (także przy ponownym starcie po znalezieniu przedmiotów). Należy umożliwić przewodnikowi pewną swobodę ruchów na linie. Pies musi u podstawy śladu intensywnie podejmować trop, spokojnie i nisko węsząc. Powinno to odbyć się bez pomocy przewodnika (oprócz komendy „Szukaj”). Przy starcie nie jest określony czas podjęcia tropu. Ważniejsze jest to, aby sędzia widział na podstawie zachowania psa na początku pierwszego ramienia intensywność podejmowania przez niego tropu.

Po trzeciej nieudanej próbie podjęcia tropu w bezpośrednim obrębie podstawy śladu pracę należy przerwać.

Następnie nisko węsząc pies powinien intensywnie i w równym tempie podążać za śladem. Przewodnik podąża za psem w odległości 10 metrów na końcu linki. Kiedy pies pracuje bez linki należy także zachować odstęp 10 metrów. Linka może swobodnie zwisać, kiedy przewodnik trzyma ją w ręce, jednak wymagany dystans od psa nie może zostać skrócony. Dotknięcie ziemi nie jest błędem.

Sprawność szukania:

Pies powinien intensywnie, wytrwale i w możliwie równomiernym tempie podążać za śladem (zależnie od terenu i stopnia trudności). Przewodnik nie musi koniecznie podążać na ścieżce śladu. Ciągłe bądź powolne szukanie nie stanowi kryterium przy ocenie, o ile ślad jest wypracowywany równomiernie i przekonywująco.

Załamania:

Pies powinien pewnie wypracowywać załamania. Upewnianie się psa, bez opuszczania ścieżki śladu nie jest błędem. Krążenie na załamaniu liczy się jako błąd. Po przejściu załamania powinien szukać dalej w tym samym tempie. W obrębie załamania przewodnik powinien w miarę możliwości zachować wymagany odstęp.

Wskazanie lub podjęcie przedmiotów:

Po znalezieniu przedmiotu pies musi bez komendy przewodnika podjąć przedmiot lub go przekonywująco wskazać. Może on przy podejmowaniu przedmiotu stać, usiąść a także podejść do przewodnika, który w takim wypadku musi stanąć. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe. Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej (także na zmianę).

Położenie się trochę ukośnie w stosunku do przedmiotu nie jest błędem. Położenie się z boku przy przedmiocie lub silne skrócenie w kierunku przewodnika jest błędem. Przedmioty, które zostały znalezione z dużą pomocą przewodnika, nie liczą się do punktacji. Ma to miejsce np. wtedy, kiedy pies nie wskazuje przedmiotu i poprzez działania przewodnika za pomocą linki lub komendy ma utrudnione dalsze poszukiwania.

Po wskazaniu przedmiotu lub jego podjęciu przewodnik odkłada linkę i udaje się do psa. Poprzez podniesienie przedmiotu pokazuje on, że pies go znalazł. Podejmowanie przedmiotu i jego wskazywanie jest błędem.

Wszelkie wychodzenie do przodu z przedmiotem lub podejmowanie go w pozycji leżącej jest błędem. Podczas przynoszenia przedmiotu przewodnik nie może wychodzić naprzeciw psu. Przy podejściu przewodnika do odbioru przedmiotu lub jego podniesieniu powinien on ustawić się obok psa. Pies aż do wznowienia pracy powinien spokojnie pozostawać w pozycji do wskazania lub podjęcia

przedmiotu. Z tej pozycji przewodnik chwytą krótko linkę i kontynuuje ze swoim psem pracę na śladzie.

Opuszczenie śladu:

Kiedy przewodnik nie pozwala psu na opuszczenie ścieżki śladu, sędzia poleca przewodnikowi iść za psem. Polecenie musi zostać wypełnione. Pracę na śladzie należy przerwać najpóźniej wtedy, kiedy pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki (ponad 10 metrów u psa szukającego bez smyczy) lub przewodnik nie wykona polecenia sędziego do podążania za psem.

Pochwała psa:

Okazjonalne chwalenie psa na śladzie (nie należy do tego komenda „Szukaj”) jest dozwolone tylko na egzaminie IPO VO i IPO 1. W pozostałych przypadkach można psa krótko pochwalić wyłącznie przy przedmiotach. Krótka pochwała przy przedmiocie może mieć miejsce przed lub po pokazaniu przedmiotu.

Odmeldowanie się:

Po zakończeniu pracy należy pokazać sędziemu znalezione przedmioty. Zabawa lub karmienie psa po wskazaniu ostatniego przedmiotu jest niedozwolone przed odmeldowaniem się i ogłoszeniem przez sędziego zebranej ilości punktów. Odmeldowanie psa powinno odbyć się w postawie zasadniczej.

Ocena:

Ocena części „A” zaczyna się wraz z początkiem pracy prezentowanego psa.

Od psa oczekuje się przekonywującej, intensywnej i wytrwałej pracy węchowej a także odpowiedniego poziomu wyszkolenia.

Przewodnik powinien umieć wczuć się w zadanie lub razem je przeżywać. Musi on prawidłowo interpretować reakcje swojego psa i skoncentrować się na pracy a wydarzenia w najbliższym otoczeniu nie mogą odwracać jego uwagi.

Sędzia powinien nie tylko widzieć psa lub przewodnika, lecz także brać pod uwagę stan terenu, pogodę, ewentualne ślady zwodnicze oraz czynnik czasowy. Sędzia musi opierać swoją ocenę na całości wszystkich czynników mających na to wpływ.

- Sprawność szukania (np. tempo szukania na ramionach, przed i po załamaniu, przed i po przedmiotach).
- Poziom wyszkolenia psa (np. gorączkowy start, przygnębione zachowanie, uniki).
- Nie dopuszczalna pomoc ze strony przewodnika.
- Trudności przy wypracowywaniu ścieżki śladu przez:
 - warunki podłoża (porosty, piasek, zmiana terenu, nawóz)
 - wiatr
 - szlaki dzikiej zwierzyny
 - pogoda (upał, zimno, deszcz, śnieg)
 - zmiana pogody

Ocena powinna nastąpić z uwzględnieniem tych kryteriów.

Po zameldowaniu się przewodnika na śladzie z gotowym do szukania psem, sędzia musi zająć taką pozycję lub śledzić pracę na śladzie, aby móc obserwować rozwój wypadków i czynniki na nie wpływające, słyszeć ewentualnie komendy i widzieć działania przewodnika.

Należy wybrać taki odstęp od pracującego psa, aby mu nie utrudniać szukania i nie deprymować przewodnika. Sędzia powinien mieć pod kontrolą całą pracę na śladzie.

Musi on ocenić, z jakim zapalem, z jaką pewnością lub niepewnością lub powierzchownością pies przystępuje do swojej pracy.

Ciągłe bądź powolne szukanie nie stanowi kryterium przy ocenie wtedy, kiedy ślad jest wypracowywany intensywnie, równomiernie i przekonująco a pies przy tym pokazuje pozytywne zachowanie przy szukaniu.

Upewnianie się psa bez opuszczania śladu nie jest błędem. Niepewne szukanie, wypróżnianie się, krążenie na załamaniach, stałe zachęcanie psa, oddziaływanie linką lub pomoc słowna w obrębie śladu lub przy przedmiotach, nieprawidłowe podejmowanie lub wskazywanie przedmiotów oraz chybione wskazywanie obniżają ocenę (obniżenie oceny do 4 punktów).

Bardzo niepewne szukanie, podejmowanie śladów z nie dostateczną intensywnością, gwałtowne podejmowanie śladów, wypróżnianie się, łapanie myszy itp. powodują odjęcie do 8 punktów.

Jeśli pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki, praca zostaje przerwana. Jeśli pies opuszcza ślad i zostanie przy tym powstrzymany przez przewodnika, sędzia wydaje polecenie, by przewodnik podążył za psem. Jeśli nie wypełni polecenia, praca zostaje przez sędziego przerwana.

Jeśli w ciągu maksymalnego czasu wypracowania śladu (stopień 1 i 2 = 15 minut a stopień 3 = 20 minut od startu psa u podstawy śladu) pies nie dotrze do końca ścieżki śladu, sędzia przerywa pracę. Oceniane są osiągnięcia psa do chwili przerwania pracy.

Jest błędem, kiedy pies pokazuje dwie możliwości zachowania się przy przedmiocie: podejmowanie przedmiotów oraz ich wskazywanie. Oceniane są tylko te przedmioty, które są odnajdywane zgodnie z wcześniejszą deklaracją przewodnika.

Podejmowanie lub błędne wskazywanie przedmiotów, chybione wskazywanie powodują obniżenie oceny (do 4 punktów, jeśli pies ponownie przystępuje do startu). Jeśli przewodnik wyda komendę do dalszego szukania na końcu linki, bez wcześniejszego podejścia do psa, obowiązkowo odejmuje się 2 punkty.

Za przedmioty, które nie zostały znalezione, nie przyznaje się punktów. Jeśli pies znajdzie przedmiot nie pozostawiony przez układającego ślad, za część „A” można przyznać maksymalnie ocenę dostateczną.

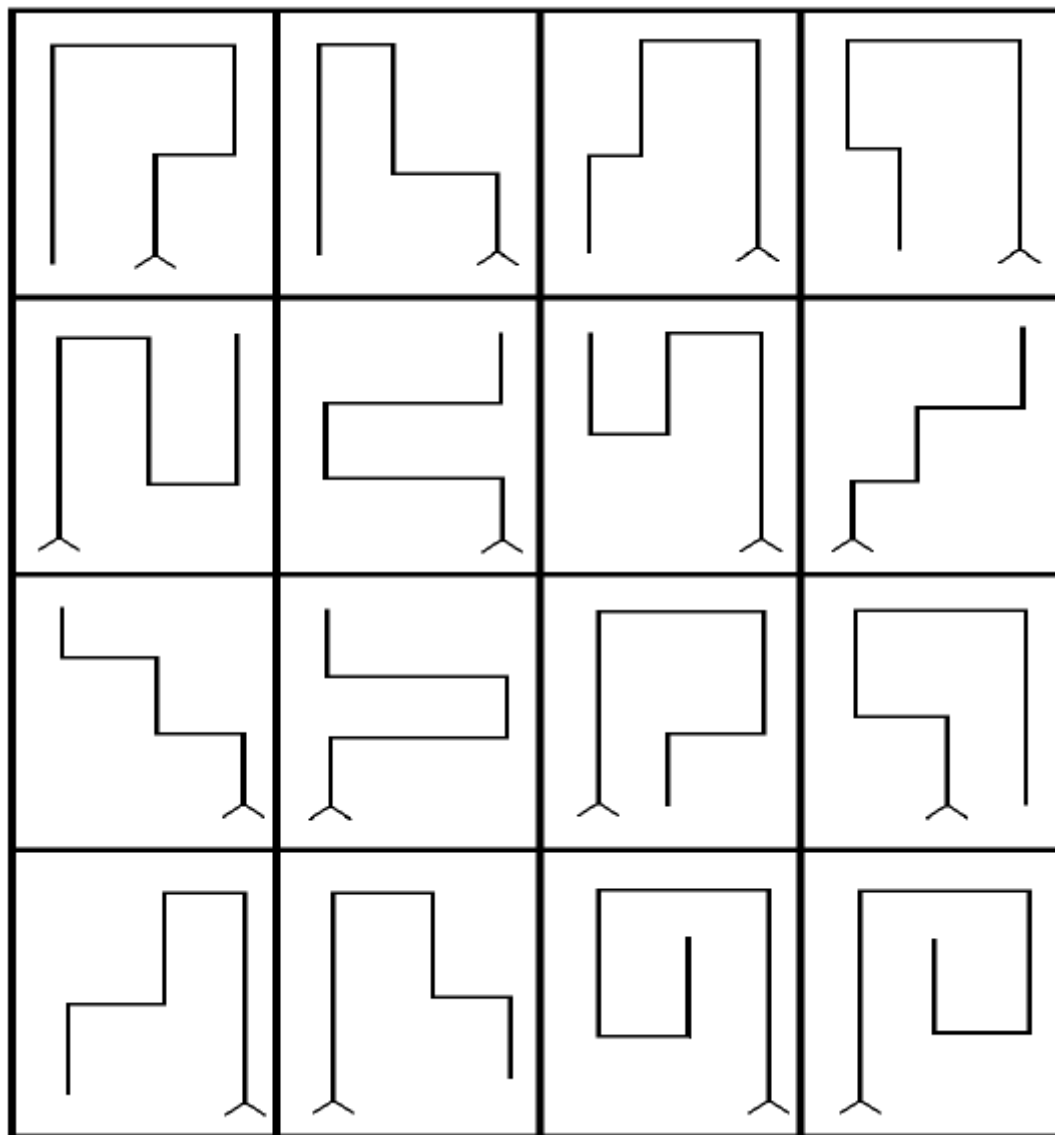
Jeśli pies podczas pracy na śladzie przy pojawieniu się dzikiej zwierzyny pokieruje się instynktem łowieckim, przewodnik może spróbować za pomocą komendy „Waruj” przywołać go do posłuszeństwa. Na polecenie sędziego należy kontynuować pracę. Jeśli to się nie uda, egzamin trzeba zakończyć (ocena: dyskwalifikacja z powodu nieposłuszeństwa).

Przerwanie/Dyskwalifikacja

Zachowanie	Konsekwencje
Pies startuje 3 x bezskutecznie w obrębie podstawy śladu	Przerwanie
➤ Wszystkie stopnie: pies opuszcza ślad na odległość większą niż długość linki lub przewodnik nie wykonuje polecenia sędziego do podążania za psem ➤ Pies nie osiąga końca śladu w wyznaczonym czasie Stopień 3 = 20 minut od startu	Przerwanie; ocenia się dotychczasowe osiągnięcia sprawnościowe
➤ Pies podejmuje przedmiot, ale nie chce go już oddać ➤ Pies biegnie za dziką zwierzyną i nie można go doprowadzić do dalszego udziału w egzaminie	DYSKWALIFIKACJA z powodu nieposłuszeństwa

Rodzaje ścieżek śladu:

Przedstawione przykładowo poniżej ścieżki śladu mogą służyć jako wzór w układaniu śladów:

IPO 3

IPO 3 Część „B” Posłuszeństwo:

Ćwiczenie 1	Chodzenie bez smyczy	10 punktów
Ćwiczenie 2	Siadanie z marszu	10 punktów
Ćwiczenie 3	Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”	10 punktów
Ćwiczenie 4	Stawanie z biegu	10 punktów
Ćwiczenie 5	Aportowanie na płaskim terenie	10 punktów
Ćwiczenie 6	Aportowanie przez przeszkodę	15 punktów
Ćwiczenie 7	Aportowanie przez przeszkodę ukośną	15 punktów
Ćwiczenie 8	Wysyłanie naprzód z warowaniem	10 punktów
Ćwiczenie 9	Warowanie przy odwracaniu uwagi	10 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Na egzaminie IPO 3 przewodnik podchodzi z odpiętym ze smyczy psem i melduje się w pozycji zasadniczej u sędziego.

Właśnie na egzaminie z posłuszeństwa należy zwrócić uwagę na to, aby nie prezentować psów, którym odebrano wiarę we własne siły i u których nie widać zewnętrznie żadnej radości z wykonywanej pracy.

Podczas wszystkich ćwiczeń wymaga się radosnej pracy połączonej z konieczną uwagą skierowaną na przewodnika. Przy całej radości z pracy należy także zwrócić uwagę na prawidłowe wykonywanie ćwiczeń i powinno to znaleźć oczywiste odzwierciedlenie w przyznawanej ocenie. Jeśli przewodnik zapomniał o wykonaniu jakiegoś ćwiczenia, sędzia poleca mu je wykonać. W tym wypadku nie odejmuje się punktów. Opuszczenie ćwiczeń częściowych ma wpływ na ocenę.

Najpóźniej przed rozpoczęciem egzaminu posłuszeństwa sędzia powinien sprawdzić pod względem prawidłowości osprzęt opisany w regulaminie IPO. Osprzęt powinien odpowiadać wymaganiom regulaminu IPO.

Pistolet stosowany podczas ćwiczeń „Chodzenie bez smyczy” i „Warowanie przy odwracaniu uwagi” powinien mieć kaliber 6 mm.

Każde z ćwiczeń rozpoczyna się na znak sędziego. Wszystkie pozostałe elementy takie jak zwroty, zatrzymanie, zmiana rodzaju kroku itd. wykonywane są bez instrukcji sędziego.

Komendy związane z regulaminem są z reguły normalnie mówionymi, krótkimi, składającymi się z jednego słowa rozkazami. Mogą one występować w każdym języku, ale dla jednej czynności muszą być zawsze takie same. Jeśli pies po trzykrotnie wydanej komendzie nie wykona ćwiczenia lub jego części, ćwiczenie należy przerwać bez wydania oceny. Przy przywołaniu psa można zamiast komendy „Do mnie” użyć imienia psa. Imię psa w połączeniu z inną komendą liczy się jako komenda podwójna.

Początek ćwiczenia:

Sędzia daje znak do rozpoczęcia ćwiczenia.

Pozycja zasadnicza:

Pozycję zasadniczą należy przyjąć wtedy, kiedy drugi przewodnik prowadzący swojego psa do miejsca warowania przyjął pozycję zasadniczą do ćwiczenia „Warowanie z odwróceniem uwagi”. Od tych pozycji zasadniczych dla każdego psa rozpoczyna się ocena.

Każde ćwiczenie zaczyna się i kończy w pozycji zasadniczej. W pozycji zasadniczej przewodnik utrzymuje pozycję sportową. Podczas wszystkich ćwiczeń pozycja w rozkroku jest niedozwolona.

W pozycji zasadniczej, która jest dozwolona w marszu naprzód tylko raz, pies siedzi ściśle, prosto i spokojnie po lewej stronie swojego przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Każde ćwiczenie zaczyna się i kończy w pozycji zasadniczej. Każde ćwiczenie zaczyna się i kończy w pozycji zasadniczej. Przed rozpoczęciem ćwiczenia pozycję zasadniczą można przyjąć tylko raz. Krótka pochwała psa dozwolona jest po zakończeniu każdego z ćwiczeń i tylko w pozycji zasadniczej. Następnie przewodnik może przyjąć pozycję zasadniczą na nowo. Zawsze należy zachować wyraźny odstęp czasowy pomiędzy pochwałą a rozpoczęciem kolejnego ćwiczenia (ok. 3 sekund).

Od pozycji zasadniczej rozpoczyna się ćwiczenie. Przewodnik musi wykonać co najmniej 10 ale najwyżej 15 kroków, zanim padnie komenda do przeprowadzenia ćwiczenia. Pomiędzy częściami ćwiczenia „Siad przed przewodnikiem” i „Koniec” a także przy podchodzeniu do siedzącego, stojącego, leżącego psa należy zachować wyraźne przerwy przed wydaniem dalszej komendy (ok. 3 sekund). Przy powrocie do psa przewodnik może do niego podchodzić z przodu lub z tyłu. Błędy w pozycji zasadniczej lub na początku ćwiczenia powinny mieć wpływ na ocenę poszczególnych ćwiczeń.

Chodzenie na smyczy należy także pokazać na ewentualnych przejściach pomiędzy ćwiczeniami. Rozluźnianie psa lub zabawa są niedozwolone.

Przewodnik wykonuje zwrot w tył w lewą stronę. Pies podczas zwrotu w tył albo obchodzi przewodnika albo robi zwrot w tył w miejscu. Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Po wykonaniu zwrotu pies przyjmuje pozycję zasadniczą.

Nieruchoma przeszkoda ma wysokość 100 cm i szerokość 150 cm. Przeszkoda ukośna składa się z dwóch połączonych w części górnej ścian do wspinania się o szerokości 150 cm i wysokości 191 cm. Przy podłożu stoją one w takiej odległości od siebie, że wysokość pionowa wynosi 180 cm. Cała powierzchnia ścian ukośnej musi być wyłożona materiałem antypoślizgowym. Na ścianach w ich górnej części należy umieścić po 3 listwy 24/48 mm do wdrapywania się. Wszystkie psy biorące udział w jednym egzaminie muszą przeskoczyć takie same przeszkody.

Przy ćwiczeniach z aportowaniem dozwolone są wyłącznie drewniane koziołki, przy czym należy przestrzegać wymaganej wagi (teren płaski – 2000 g, przeszkoda i przeszkoda ukośna – 650 g). Wszyscy uczestnicy mogą używać wyłącznie koziołków przygotowanych przez organizatorów imprezy. Przy ćwiczeniach z aportowania nie należy wcześniej dawać koziołka psu do pyska.

Kiedy prowadzony do miejsca warowania pies dotrze do tego miejsca i tam zajmie pozycję zasadniczą, przewodnik, który zaczyna ćwiczenie chodzenia bez smyczy, także musi być w pozycji zasadniczej.

Podział ćwiczeń:

Ćwiczenia dwuczęściowe takie, jak „Siadanie z marszu”, Warowanie w połączeniu z przychodzeniem do mnie”, „Stawanie z kroku normalnego”, „Stawanie z marszu” mogą zostać podzielone, aby otrzymać zróżnicowaną ilość punktów.

Podział wygląda następująco:

a) „Pozycja zasadnicza, początek ćwiczenia, wykonanie” = 5 punktów

b) „Dalsze zachowanie aż do zakończenia ćwiczenia” = 5 punktów

Przy ocenie każdego ćwiczenia należy uważnie obserwować zachowanie psa, od pozycji zasadniczej do końca ćwiczenia.

Dodatkowe komendy:

Jeśli pies po trzeciej komendzie nie wykona ćwiczenia, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną (= 0 punktów). Jeśli pies wykona część ćwiczenia po trzeciej komendzie, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Przy przywoływaniu psa można zamiast komendy „Do mnie” użyć imienia psa. Imię psa w połączeniu z każdą komendą liczy się jednak jako komenda podwójna.

Obniżenie oceny: 1 dodatkowa komenda: ocena dostateczna za część ćwiczenia
2 dodatkowa komenda: ocena niedostateczna za część ćwiczenia

Przykłady: 5 punktów za ćwiczenie:
1 dodatkowa komenda: ocena dostateczna z 5 punktów = - 1,5 p.
2 dodatkowa komenda: ocena niedostateczna z 5 punktów = - 2,5 p.

Pomiędzy częściami ćwiczenia „Siadanie przed przewodnikiem” i „Koniec” (przy przychodzeniu do nogi) a także przy podchodzeniu do siedzącego, stojącego lub warującego psa należy przed wydaniem kolejnej komendy zachować wyraźną przerwę ok. 3 sekund.

Kiedy prowadzony do miejsca warowania pies dotrze do tego miejsca i tam zajmie pozycję zasadniczą, przewodnik, który zaczyna ćwiczenie chodzenia bez smyczy, także musi być w pozycji zasadniczej.

1. Chodzenie bez smyczy:

10 punktów

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

Przewodnik może użyć komendy tylko przy starcie oraz zmianie rodzaju kroku.

b) Wykonanie: Przewodnik udaje się z odpiętym ze smyczy psem do sędziego, każe psu usiąść i przedstawia się. Z prostej postawy zasadniczej pies na komendę „Marsz przy nodze” podąża za przewodnikiem po jego lewej stronie uważnie, radośnie i prosto z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Przy zatrzymaniu się pies powinien samodzielnie, szybko i prosto usiąść.

Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim psem 50 kroków bez zatrzymywania się, po wykonaniu zwrotu w tył i dalszych 10 do 15 krokach musi zaprezentować bieg oraz krok powolny (każdy co najmniej po 10 kroków). Przejście z biegu do kroku powolnego należy wykonać bez kroków pośrednich. Różne rodzaje kroków muszą się wyraźnie różnić w swoim tempie. Idąc normalnym krokiem należy wykonać co najmniej dwa zwroty w prawo, jeden w lewo i dwa w tył a także zatrzymanie się po drugim zwrocie w tył. Przewodnik powinien wykonać zwrot w tył w lewą stronę (obracając się w miejscu o 180 stopni) (należy postępować zgodnie ze szkicem).

Są przy tym możliwe dwa warianty:

- Pies przy zwrocie obchodzi przewodnika dookoła
- Pies wykonuje zwrot w lewą stronę obracając się w miejscu o 180 stopni

Sposób wykonania zwrotu w tył musi być w obrębie jednego egzaminu zawsze taki sam.

Zatrzymanie się należy zaprezentować zgodnie ze szkicem przynajmniej jeden raz z normalnego kroku po drugim zwrocie w tył.

Pies powinien cały czas pozostawać po lewej stronie przewodnika z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Nie może on wybiegać naprzód, biec z tyłu lub bokiem. Zwrot w tył przewodnik wykonuje w lewą stronę. Zatrzymanie się należy zaprezentować przynajmniej jeden raz z normalnego kroku. Podczas, kiedy przewodnik idzie z psem na pierwszej prostej, padają dwa strzały (kaliber 6 mm) w odstępie czasowym 5 sekund i odległości wynoszącej co najmniej 15 kroków od psa. Pies powinien wykazać obojętność wobec strzałów. Jeśli pies boi się strzałów, następuje dyskwalifikacja wraz z odjęciem wszystkich dotychczas uzyskanych punktów. Pod koniec ćwiczenia na polecenie sędziego przewodnik wchodzi z psem do poruszającej się grupy co najmniej 4 osób. Przewodnik musi wraz z psem obejść jedną osobę z prawej i jedną z lewej strony i musi też zatrzymać się w grupie przynajmniej jeden raz. Sędzia może zażądać powtórzenia ćwiczenia. Przewodnik z psem opuszcza grupę i zajmuje końcową pozycję zasadniczą. Zasadnicza pozycja końcowa jest jednocześnie początkową pozycją zasadniczą dla następnego ćwiczenia.

c) Ocena (dotyczy wszystkich rodzajów chodzenia): Wyprzedzanie, odsuwanie się psa na bok, pozostawanie z tyłu, powolne i ociągające siadanie, dodatkowe komendy, pomoc ciałem, brak koncentracji we wszystkich rodzajach kroku i zwrotach i/lub przygnębienie psa powodują obniżenie oceny.

2. Siad z marszu:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczenia „Marsz przy nodze” i „Siadanie”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej ze swobodnie podążającym psem. Na początku ćwiczenia pies powinien podążać za przewodnikiem uważnie, radośnie, szybko i skoncentrowanie. Musi on przy tym pozostawać w prostej pozycji przy kolanie przewodnika. Po 10-15 krokach na komendę „Siad” pies powinien natychmiast usiąść w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 15 krokach przewodnik staje i natychmiast odwraca się do siedzącego spokojnie i uważnie psa. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i ustawia się po jego prawej stronie. Przewodnik może podchodzić do psa od przodu lub obchodząc go z tyłu.

c) Ocena: Błędy w początkowej pozycji zasadniczej, przy rozpoczęciu ćwiczenia, powolne siadanie, niespokojne i nieuważne siedzenie obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies zamiast siedzieć kładzie się lub stoi, odejmuje się 5 punktów. Dodatkowo należy także brać pod uwagę inne błędne zachowania.

3. Warowanie z marszu w połączeniu z przychodzeniem „do mnie”:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Marsz przy nodze”, „Warowanie”, „Przychodzenie do mnie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Wychodząc z pozycji zasadniczej przewodnik idzie w linii prostej z psem podążającym bez smyczy. Po 10-15 normalnych krokach przewodnik przechodzi do kolejnych 10 – 15 kroków w biegu. Następnie na komendę „Waruj” pies powinien natychmiast zawarować w kierunku marszu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 30 krokach w linii prostej przewodnik staje i natychmiast odwraca się do spokojnie i uważnie leżącego psa. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa wydając komendę do przyścia lub wołając psa po imieniu. Pies powinien radośnie, szybko i bezpośrednio przybiec siadając blisko i prosto przed przewodnikiem. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 97 z 126
---	--------------------------	------------------------

c) Ocena: Błędy na początku ćwiczenia, powolne warowanie, niespokojne leżenie, nieuważne leżenie, powolne przychodzenie do przewodnika lub spowolnienie przy podchodzeniu, pozycja przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Jeśli pies po wydaniu komendy „Waruj” siedzi lub stoi, odejmuje się za to 5 punktów.

4. Stawanie z biegu:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Marsz przy nodze”, „Stawanie”, „Przychodzenie do mnie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik biegnie prosto ze swobodnie podążającym psem. Po 10 – 15 krokach pies powinien natychmiast zatrzymać się na komendę „Stój” w kierunku biegu a przewodnik przy tym nie przerywa marszu, nie zmienia kroku i nie ogląda się za siebie. Po dalszych 30 krokach przewodnik staje i natychmiast odwraca się do spokojnie i uważnie do stojącego psa. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje swojego psa za pomocą komendy lub wołając go po imieniu. Pies przybiega do przewodnika radośnie, szybko i bezpośrednio i staje blisko przed przewodnikiem. Na komendę przewodnika do przyjęcia pozycji zasadniczej pies powinien szybko i prosto usiąść obok swojego przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana.

c) Ocena: Błędy na początku ćwiczenia, spóźnione reakcje na komendy, niespokojne stanie, nieuważne stanie, opóźnione reakcje, powolne podchodzenie lub spowolnienie przy podchodzeniu, postawa przewodnika w rozkroku, błędy podczas siadania przed przewodnikiem lub na zakończenie obniżają ocenę. Jeśli pies po wydaniu komendy „Stój” siedzi lub leży, odejmuje się za to 5 punktów.

5. Aportowanie na płaskim terenie:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „Aportowanie”, „Oddawanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 2000 g) na odległość około 10 metrów. Komendę do aportowania można wydać dopiero wtedy, kiedy koziółek już nieruchomo leży. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komendy aportowania pobiec szybko i bezpośrednio do koziółka, podnieść go natychmiast i przynieść szybko i bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, powolny bieg do koziółka, błędy w podejmowaniu, powolny powrót, upuszczenie koziółka, zabawa lub miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy przy siadaniu i zakończeniu obniżają odpowiednio ocenę. Za krótki rzut koziółkiem i pomoc ze strony przewodnika bez zmiany jego stanowiska, także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną. Jeśli pies nie aportuje, ćwiczenie zostaje ocenione na 0 punktów.

6. Aportowanie przez przeszkodę (100 cm):**15 punktów**

- a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Aportowanie”, „Oddawanie” i „Pozycja zasadnicza”
- b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą. Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziołka (waga 650 g) przez przeszkodę o wys. 100 cm. Komendę do skoku można wydać dopiero wtedy, kiedy koziołek już nieruchomo leży. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komend do skoku i aportowania (komendę do aportowania należy wydać podczas skoku) przeskoczyć swobodnie przez przeszkodę, szybko i bezpośrednio podbiec do koziołka, natychmiast go chwycić, ponownie swobodnie przeskoczyć przez przeszkodę i przynieść szybko koziołka bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziołka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziołka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.
- c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, wolny, słaby skok i bieg do koziołka, błędy w chwytaniu, powolny, słaby skok powrotny, upuszczenie koziołka, zabawa i miętoszenie koziołka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy w siadaniu i zakończeniu odpowiednio obniżają ocenę. Muśnięcie przez psa przeszkody powoduje odjęcie do 1 punktu za skok a oparcie się na przeszkodzie do 2 punktów.

Podział punktacji za aportowanie przez przeszkodę:

Skok	Aportowanie	Skok powrotny
5 punktów	5 punktów	5 punktów

Ocena częściowa ćwiczenia jest możliwa tylko wtedy, kiedy z trzech części (skok – aportowanie – skok powrotny) pies pokaże co najmniej jeden skok oraz **ćwiczenie częściowe „Aportowanie”**.

Skoki i aport bezbłędne = 15 punktów

Skok lub skok powrotny niewykonany,
koziołek przyniesiony bezbłędnie = 10 punktówSkok i skok powrotny bezbłędny,
koziołek nie przyniesiony = 0 punktów

Jeśli koziołek leży bardzo oddalony lub jest słabo widoczny dla psa, przewodnik po pytaniu skierowanym do sędziego lub na jego polecenie może ponownie rzucić koziołka bez odjęcia punktów. Pies musi przy tym siedzieć. Jeśli podąży za przewodnikiem wokół przeszkody, ćwiczenie ocenia się na 0 punktów. Jeśli pies opuści pozycję zasadniczą, ale pozostanie przed przeszkodą, obniża się ocenę o jeden stopień.

Pomoc przewodnika bez zmiany stanowiska także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje stanowisko, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Jeśli podczas skoku pies przewróci przeszkodę, ćwiczenie należy powtórzyć, przy czym za pierwszy skok odejmuje się 4 punkty. Jeśli pies nie odda koziołka po trzeciej komendzie, **należy go zdyskwalifikować**, ponieważ nie można już kontynuować części B.

7. Aportowanie przez przeszkodę ukośną (180 cm):**15 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przeskok”, „Aportowanie”, „Oddawanie” i „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Przewodnik zajmuje pozycję zasadniczą z psem co najmniej 5 kroków przed przeszkodą ukośną. Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca koziółka (waga 650 g) przez przeszkodę ukośną. Siedzący spokojnie i bez smyczy obok swojego przewodnika pies musi po wydaniu komend do skoku i aportowania (komendę do aportowania należy wydać podczas skoku) wspiąć się przez przeszkodę, szybko i bezpośrednio podbiec do koziółka, natychmiast go chwycić, ponownie wspiąć się przez przeszkodę i przynieść szybko koziółka bezpośrednio do przewodnika. Pies powinien usiąść blisko i prosto przed przewodnikiem i tak długo spokojnie trzymać koziółka w pysku, dopóki po ok. 3 sekundach przewodnik mu go nie odbierze wydając komendę „Oddaj”. Po odebraniu koziółka należy trzymać go spokojnie w ręce skierowanej ku dołowi po prawej stronie ciała. Na komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej pies szybko i prosto siada po lewej stronie przewodnika z barkiem na wysokości jego kolana. Podczas całego ćwiczenia przewodnik nie może opuszczać miejsca, w którym stał.

c) Ocena: Błędy w pozycji zasadniczej, wolny, słaby skok i bieg do koziółka, błędy w chwytaniu, powolny, słaby skok powrotny, upuszczenie koziółka, zabawa i miętoszenie koziółka, postawa przewodnika w rozkroku, błędy w siadaniu i zakończeniu odpowiednio obniżają ocenę.

Podział punktacji za aportowanie przez przeszkodę ukośną:

Skok	Aportowanie	Skok powrotny
5 punktów	5 punktów	5 punktów

Ocena częściowa ćwiczenia jest możliwa tylko wtedy, kiedy z trzech części (skok – aportowanie – skok powrotny) pies pokaże co najmniej jeden skok oraz **ćwiczenie częściowe „Aportowanie”**.

Skoki i aport bezbłędne = 15 punktów

Skok lub skok powrotny niewykonany,
koziółek przyniesiony bezbłędnie = 10 punktów

Skok i skok powrotny bezbłędny,
koziółek nie przyniesiony = 0 punktów

Jeśli koziółek leży bardzo oddalony lub jest słabo widoczny dla psa, przewodnik po pytaniu skierowanym do sędziego lub na jego polecenie może ponownie rzucić koziółka bez odjęcia punktów. Pies musi przy tym siedzieć.

Pomoc przewodnika bez zmiany miejsca postoju także obniżają ocenę. Jeśli przewodnik opuści swoje miejsce, zanim ćwiczenie dobiegnie końca, ćwiczenie otrzymuje ocenę niedostateczną.

Jeśli pies nie odda koziółka po trzeciej komendzie, **należy go zdyskwalifikować**, ponieważ nie można już kontynuować części B.

8. Wysyłanie naprzód z warowaniem:**10 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Naprzód”, „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Z pozycji zasadniczej przewodnik idzie z psem podążającym bez smyczy we wskazanym mu kierunku. Po 10-15 krokach daje mu komendę „Naprzód” wraz z jednoczesnym podniesieniem ręki. Przewodnik zatrzymuje się. Pies powinien celowo, w prostej linii i szybkim krokiem oddalić się na odległość przynajmniej 30 kroków we wskazanym mu kierunku. Na znak sędziego przewodnik wydaje komendę do warowania, po której pies powinien natychmiast położyć się. Przewodnik może trzymać uniesioną wskazującą kierunek rękę tak długo, dopóki pies nie położy się. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i staje po jego prawej stronie. Po ok. 3 sekundach na znak sędziego pies po komendzie „Siad” siada szybko i prosto w pozycji zasadniczej.

c) Ocena: Błędy na początku ćwiczenia, przewodnik biegnie wraz z psem, zbyt wolny bieg naprzód, znaczne zbaczanie z drogi, zbyt krótka odległość, ociągające się lub zbyt wczesne warowanie, niespokojne leżenie lub zbyt wczesne powstanie/siad przy powrocie przewodnika obniżają odpowiednio ocenę. Dodatkowa pomoc np. przy wydawaniu komendy „Naprzód” lub „Waruj” także mają wpływ na ocenę.

Po osiągnięciu przez psa wymaganej odległości sędzia poleca wydać komendę do warowania. Jeśli pies nie zatrzyma się, ćwiczenie otrzymuje 0 punktów.

Dodatkowa komenda do położenia się: – 1,5 p.

Dругa dodatkowa komenda do położenia się: – 2,5 p.

Pies zatrzymał się, ale nie chce się położyć po drugiej dodatkowej komendzie: – 3,5 p.

Pozostałe błędy w zachowaniu dodatkowo obniżają ocenę. Jeśli pies oddalił się z miejsca warowania lub wrócił do przewodnika, całe ćwiczenie ocenia się na 0 punktów.

9. Warowanie psa przy odwracaniu uwagi:**10 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Warowanie”, „Siadanie”

b) Wykonanie: Na początku części „B” innego psa przewodnik każe psu z pozycji zasadniczej warować wydając komendę „Waruj” w miejscu wskazanym przez sędziego, nie zostawiając przy nim smyczy oraz żadnego innego przedmiotu. Następnie przewodnik nie oglądając się za siebie oddala się od psa na odległość co najmniej 30 kroków w obrębie terenu egzaminu i znika z zasięgu jego wzroku. Pies powinien leżeć spokojnie bez komendy przewodnika, podczas kiedy inny pies wykonuje ćwiczenia 1 do 7. Jeśli pies opuści miejsce warowania przed ćwiczeniem 6 na odległość większą niż 3 metry, ćwiczenie otrzymuje 0 punktów. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do swojego psa stając po jego prawej stronie. Na kolejny znak sędziego po ok. 3 sekundach pies powinien na komendę „Siad” przyjąć szybko i prosto pozycję zasadniczą.

c) Ocena: Niespokojne zachowanie przewodnika a także inne ukryte sposoby pomocnicze, niespokojne leżenie psa lub zbyt wczesne powstanie/siad psa przy powrocie do psa oznaczają odjęcie punktów. Jeżeli pies stoi lub siedzi, ale pozostaje na miejscu, przyznaje się ocenę częściową. Jeżeli pies przed zakończeniem ćwiczenia 4 innego psa oddalił się z miejsca warowania na odległość większą niż 3 metry, ćwiczenie należy ocenić na 0 punktów. Jeśli pies opuści po zakończeniu ćwiczenia 6 miejsce warowania, otrzymuje ocenę częściową. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw przewodnika przy jego powrocie do psa, odejmuje się do 3 punktów.

IPO 3 Część „C” Obrona:

Ćwiczenie 1	Rewirowanie za pozorantem	10 punktów
Ćwiczenie 2	Osaczenie i oszczekiwanie	10 punktów
Ćwiczenie 3	Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki	10 punktów
Ćwiczenie 4	Obrona po ataku pilnowanego pozoranta	20 punktów
Ćwiczenie 5	Eskortowanie pozoranta z tyłu	5 punktów
Ćwiczenie 6	Napad na psa podczas eskortowania	15 punktów
Ćwiczenie 7	Atak na psa z ruchu	10 punktów
Ćwiczenie 8	Obrona po ataku pilnowanego pozoranta	20 punktów
Razem		100 punktów

Postanowienia ogólne:

Wzdłuż płyty boiska ustawia się stopniowo 6 kryjówek, po 3 kryjówki po każdej stronie (zob. szkic). Wymagane oznakowania muszą być dobrze widoczne dla przewodnika, sędziego i pozoranta.

Pozoranci / Odzież ochronna:

Pozorant powinien mieć ubranie ochronne, rękaw ochronny i pałkę. Rękaw ochronny musi posiadać zgrubienie do gryzienia. Ubranie powinno być uszyte z juty w kolorze naturalnym. Jeśli istnieje konieczność, aby pozorant miał psa na oku, nie musi on koniecznie w fazie pilnowania stać bez ruchu. Nie może jednak przyjmować grożącej pozycji ani wykonywać żadnych obronnych ruchów. Musi on chronić ciało za pomocą rękawa. Sposób, w jaki przewodnik odbiera pałkę pozorantowi, pozostaje do decyzji przewodnika.

Podczas egzaminów na wszystkich stopniach można pracować z jednym pozorantem. Jednak od siedmiu psów na jednym stopniu należy zatrudnić dwóch pozorantów. Dla wszystkich przewodników w obrębie jednego stopnia egzaminu należy obsadzać tego samego/tych samych pozorantów. Jednorazowa zmiana pozoranta jest dopuszczalna tylko w sytuacji, kiedy pozorant podczas imprezy sam jest także przewodnikiem.

Zameldowanie się:

- Przewodnik melduje się u sędziego ze swoim odpiętym ze smyczy psem w pozycji zasadniczej.
- Następnie przyjmuje on początkową pozycję zasadniczą do ćwiczenia „Rewirowanie za pozorantem”.
- Z pozycji zasadniczej na znak sędziego pies jest wysyłany do rewirowania.

Uwaga:

Jeśli przewodnik nie potrafi wraz z psem zameldować się prawidłowo, to znaczy nie ma psa pod kontrolą a ten np. biegnie do kryjówki lub ucieka z placu, zezwala się przewodnikowi na wydanie 3 komend do przywołania psa. Jeśli pies nie przyjdzie po trzeciej komendzie, część „C” zostaje zakończona z uzasadnieniem „Dyskwalifikacja z powodu nieposłuszeństwa”.

Psy, które nie są pod kontrolą przewodnika, które po ćwiczeniach z obrony nie puszczają lub puszczają po czynnej interwencji przewodnika, które chwytają za inne części ciała zamiast za przewidziany do tego rękaw, muszą zostać zdyskwalifikowane. Nie ma oceny ‘TSB’.

Oznakowania:

Wymagane w IPO oznakowania muszą być dobrze widoczne dla przewodnika, sędziego i pozoranta. Należy oznakować:

- stanowisko przewodnika do wywołania z kryjówki
- stanowisko pozoranta do ucieczki i koniec punktu ucieczki
- pozycję warowania psa
- stanowisko przewodnika do ćwiczenia „Atak na psa z ruchu”

W przypadku psów, które zawiodą przy ćwiczeniu z obrony lub pozwalają się odpędzić, należy przerwać część „C”. Nie przyznaje się oceny. Ocena „TSB” ma miejsce.

Komenda „Puść” jest dozwolona przy wszystkich ćwiczeniach z obrony tylko jeden raz. Punktacja za puszczanie została przedstawiona w poniższej tabeli:

Puszczanie z ociąganiem	Pierwsza dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Pierwsza dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Druga dodatkowa komenda i natychmiastowe puszczenie	Druga dodatkowa komenda i puszczenie z ociąganiem	Pies nie puszcza po drugiej dodatkowej komendzie lub innych działaniach
0,5 – 3,0	3,0	3,5 – 6,0	6,0	6,5 – 9,0	Dyskwalifikacja

1. Rewirowanie za pozorantem:**10 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Rewirowanie”, „Przychodzenie do mnie”

(Komendę dla przychodzenia „do mnie” można także połączyć z imieniem psa).

b) Wykonanie: Pozorant znajduje się, niewidoczny dla psa, w ostatniej kryjówce. Przewodnik wraz ze swoim psem przyjmuje pozycję przed pierwszą kryjówką. Na polecenie sędziego rozpoczyna się część „C”. Na krótką komendę do rewirowania i znaki prawą lub lewą ręką, które mogą zostać powtórzone, pies musi szybko opuścić przewodnika i celowo podbiec do wskazanej kryjówki oraz blisko niej uważnie ją obieć dookoła. Po obejściu kryjówki przez psa przewodnik przywołuje go komendą do siebie i kieruje go z ruchu za pomocą ponownej komendy do rewirowania do następnej kryjówki. Przewodnik porusza się normalnym krokiem na umownej linii środkowej, której nie może opuścić podczas rewirowania. Pies powinien znajdować się zawsze przed przewodnikiem. Po tym, jak pies dotarł do kryjówki pozoranta, przewodnik musi stanąć i nie może już wydawać komend i ani dawać znaków.

c) Ocena: Ograniczenia w możliwości kierowania psem, w sprawnym i celowym podbieganiu a także uważnemu okrążaniu kryjówek z bliska obniżają ocenę.

Błędne są między innymi:

- nie zajmowanie spokojnej i uważnej pozycji zasadniczej na początku ćwiczenia
- dodatkowe komendy lub gesty
- nie utrzymanie umownej linii środkowej
- nie zachowanie normalnego kroku
- rewirowanie o szerokim zasięgu
- samodzielne rewirowanie bez reagowania na komendy przewodnika
- kryjówki nie są okrążane lub okrążane nieuważnie
- pies powinien pozwolić na lepsze prowadzenie i kierowaniem nim

Jeśli pies po trzykrotnej nieudanej akcji nie znajdzie przy ostatniej kryjówce (kryjówka do oszczekania) pozoranta, ćwiczenia z obrony należy zakończyć. Jeśli podczas przebiegu ćwiczenia przewodnik po wydaniu komendy sprowadzi psa do pozycji zasadniczej, ćwiczenia z obrony także zostają zakończone („Przerwanie” bez wpisywania liczby punktów, wszystkie inne zdobyte podczas zawodów punkty pozostają zachowane). Nie ma oceny „TSB”.

2. Osaczenie i oszczekiwanie:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Przychodzenie do mnie”, „Pozycja zasadnicza”
Komendy dla ćwiczenia „Przychodzenie do mnie” i dla ćwiczenia „Pozycja zasadnicza” muszą być wydane jako łączny rozkaz.

b) Wykonanie: Pies musi aktywnie i uważnie osaczyć pozoranta nieprzerwanie go oszczekując. Pies nie może ani wskakiwać na pozoranta ani też go chwytać. Po czasie ok. 20 sekund oszczekiwania przewodnik na znak sędziego podchodzi do kryjówki na odległość do 5 kroków. Na polecenie sędziego przewodnik odwołuje psa do pozycji zasadniczej. Przewodnik po zezwoleniu sędziego wzywa pozoranta do opuszczenia kryjówki i ustawienia się w wyznaczonym dla niego miejscu ucieczki. Pies powinien przy tym siedzieć spokojnie i uważnie w prawidłowej pozycji zasadniczej.

c) Ocena: Ograniczenia w nieprzerwanym, stanowczym oszczekiwaniu i napierającym osaczaniu do momentu wydania komendy bez interwencji sędziego lub nadchodzącego przewodnika odpowiednio obniżają ocenę. Za nieustające oszczekiwanie przyznaje się 5 punktów. Jeśli pies słabo oszczekuje odejmuje się 2 punkty. Jeśli pies bez oszczekiwania pozostaje przy pozorancie, aktywnie i uważnie go pilnując, odejmuje się 5 punktów. Przy atakowaniu pozoranta np. przy uderzaniu, wskakiwaniu itp. należy odjąć do 2 punktów. Przy silnym chwyceniu odejmuje się do 9 punktów.

Jeśli pies chwyci w kryjówce i nie puści samodzielnie, przewodnik otrzymuje polecenie, aby podeszc do kryjówki na 5 kroków do oznakowanego miejsca. Jest dozwolone, aby odwołać psa jedną komendą do przyścia „Do mnie” i zajęcia pozycji zasadniczej, która powinna zostać wydana jako łączny rozkaz (nie komendą „Puść”). Jeśli pies nie przyjdzie, para zostaje zdyskwalifikowana. Jeśli pies przyjdzie, należy odjąć 9 punktów. Przy celowym chwytaniu za inne części (nie uderzaniu) pies zostaje zdyskwalifikowany.

Jeśli pies opuści pozoranta, zanim przewodnik otrzyma polecenie sędziego do opuszczenia linii środkowej, można psa jeszcze raz wysłać do pozoranta. Jeśli pies pozostanie przy pozorancie, można kontynuować część „C”. Za osaczenie i oszczekiwanie odejmuje się jednak najwyższą ilość punktów (-9).

Jeśli pies nie pozwala na dalszy udział w egzaminie lub ponownie opuści pozoranta, część „C” zostaje przerwana. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw przewodnika podczas jego podchodzenia do kryjówki, lub jeśli pies podesjdzie do przewodnika przed zawołaniem, część ćwiczenia otrzymuje ocenę niedostateczną.

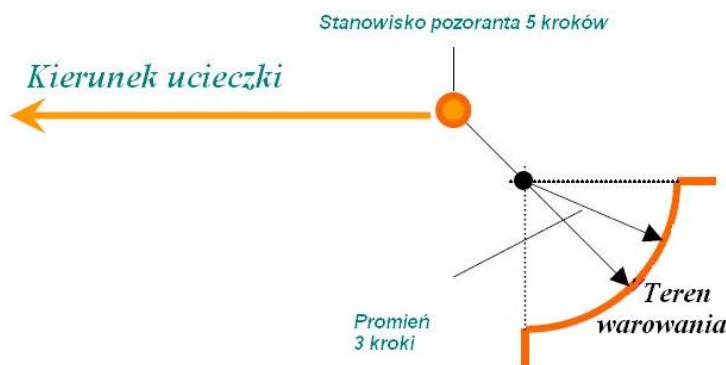
Obniżenie oceny za oszczekiwanie:

Za nieustające oszczekiwanie przyznaje się 5 punktów. Słabe oszczekiwanie (bez wyrazu, nie energiczne) z przerwami powodują obniżenie oceny do 2 punktów. Jeśli pies uważnie osacza bez oszczekiwania, następuje obowiązkowe obniżenie oceny o 5 punktów za oszczekiwanie.

3. Zatrzymanie pozoranta podczas ucieczki:

10 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń „ Marsz przy nodze”, „Warowanie”, „Obrona”, „Puszczanie”

b) Wykonanie: Na polecenie sędziego przewodnik wzywa pozoranta do wyjścia z kryjówki. Pozorant udaje się normalnym krokiem do oznakowanego punktu wyjścia dla próby ucieczki. Na polecenie sędziego przewodnik ze swobodnie podążającym psem udaje się do oznakowanej pozycji warowania. Pies powinien podążać radośnie, uważnie i skoncentrowanie oraz wykonać ćwiczenie w pozycji przy kolanie przewodnika prosto i szybko. Przed komendą „Waruj” pies powinien siedzieć w prostej, spokojnej i uważnej pozycji zasadniczej. Powinien on zareagować na komendę „Waruj” bezpośrednio i szybko oraz zachowywać się w tej pozycji spokojnie, pewnie i uważnie wobec przewodnika. Odległość pomiędzy pozorantem a psem wynosi 5 kroków. Przewodnik pozostawia pilnującego psa w pozycji warowania i udaje się do kryjówki. Ma kontakt wzrokowy z psem, pozorantem i sędzią.

Na polecenie sędziego pozorant podejmuje próbę ucieczki. Na jednoczesną jedną komendę do obrony wydaną przez przewodnika pies rozpoczyna udaremnianie próby ucieczki pozoranta. Bez wahania musi on skutecznie udaremnąć próbę ucieczki z dużą przewagą i poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Na znak sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien go **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: duża przewaga, szybka i energiczna reakcja oraz podejście z silnym chwyceniem i skutecznym udaremnieniem ucieczki, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies pozostanie w pozycji leżącej lub na dystansie ok. 20 kroków nie udaremnia ucieczki poprzez chwycenie i przytrzymanie, część „C” zostaje przerwana.

Jeśli pies ruszy do akcji bez komendy przewodnika, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuwważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuwważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie.

Jeśli pies opuści pozoranta lub przewodnik wyda komendę, aby przy nim pozostał, część „C” zostaje przerwana.

4. Obrona po ataku pilnowanego pozoranta:**20 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Puszczanie”, „Pozycja zasadnicza”

b) Wykonanie: Podczas pilnowania po ok. 5 sekundach pozorant podejmuje na znak sędziego atak na psa. Pies powinien skutecznie bronić się bez pomocy przewodnika poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Pozorant powinien atakować psa grożąc mu uderzeniem i prowokując go. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na aktywność psa i jego stabilność. Przeprowadza się dwa testy za pomocą pałki. Dopuszczalne są wyłącznie uderzenia na ramiona oraz w okolicy kłębów. W fazie wytrzymałości pies musi być twardy a podczas całego ćwiczenia z obrony powinien on zaprezentować pełny, energiczny i przede wszystkim stały chwyt. Na polecenie sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi nie odbiera się pałki.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: szybkie i silne chwycenie pozoranta, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta. Jeśli pies ustąpi wobec ataków pozoranta, odejdzie od rękawa i da się odpędzić, część „C” zostaje przerwana. Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuwważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta nieuwważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie.

Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

5. Eskortowanie pozoranta z tyłu**5 punktów**

a) Jedna komenda dla ćwiczenia: „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Po zakończeniu ćwiczenia 4 następuje eskortowanie pozoranta z tyłu na dystansie ok. 30 kroków. Przebieg eskortowania określa sędzia. Przewodnik wzywa pozoranta do pójścia przodem i idzie ze swobodnie podążającym przy nodze, uważnie obserwującym pozoranta psem w odległości 5 kroków za pozorantem. Odstęp 5 kroków należy utrzymać podczas całego eskortowania pozoranta.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: uważne obserwowanie pozoranta, ścisły marsz przy nodze, zachowanie odstępu 5 kroków.

6. Napad na psa podczas eskortowania:**15 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Puszczenie”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Podczas eskortowania sędzia wydaje polecenie do napadu na psa bez zatrzymywania się. Bez pomocy przewodnika i bez wahania pies musi obronić się poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Kiedy pies chwycił pozoranta, przewodnik powinien zatrzymać się na swoim chwilowym stanowisku. Na znak sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi odbiera się pałkę.

Następuje teraz odprowadzenie pozoranta z boku do sędziego na dystansie ok. 20 kroków. Dozwolona jest komenda dla ćwiczenia „Marsz przy nodze”. Pies powinien iść pomiędzy pozorantem a przewodnikiem. Pies powinien podczas drogi uważnie obserwować pozoranta. Nie może jednak przy tym atakować pozoranta, wskakiwać na niego lub go chwytać. Grupa zatrzymuje się przed sędzią, przewodnik przekazuje sędziemu pałkę i melduje zakończenie części „C”.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: szybkie i silne chwycenie, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie.

Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podeścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

7. Atak na psa z marszu:**10 punktów**

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Siadanie”, „Obrona”, „Puszczenie”

b) Wykonanie: Przewodnik zostaje skierowany ze swoim psem do oznakowanego miejsca na linii środkowej na wysokości pierwszej kryjówki. Pies powinien podążać swobodnie za przewodnikiem, będąc przy tym uważnym, radosnym i w pełni skoncentrowanym. Podąża on przy tym prosto przy kolanie przewodnika. Na wysokości pierwszej kryjówki przewodnik zatrzymuje się i odwraca. Za pomocą komendy „Siad” sprowadza on psa do pozycji zasadniczej. Przewodnik może siedzącego prosto, spokojnie i uważnie w pozycji zasadniczej psa przytrzymać za obrożę, nie może jednak na niego oddziaływać. Na polecenie sędziego pozorant z pałką wychodzi z kryjówki i biegnie do linii środkowej. Na wysokości linii środkowej pozorant odwraca się do przewodnika i nie przerywając biegu czołowo atakuje przewodnika z psem wydając przepędzające okrzyki oraz silnie grożące gesty. Jak tylko pozorant zbliży się do przewodnika i psa na odległość 60 do 50 kroków, przewodnik na polecenie

sędziego puszcza psa z komendą do obrony. Na jedną komendę przewodnika do obrony pies musi bez wahania z dużą przewagą odeprzeć skutecznie atak pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Przewodnikowi nie wolno opuścić miejsca, w którym stał.

W fazie wytrzymałości pies musi być twardy a podczas całego ćwiczenia z obrony powinien on zaprezentować pełny, energiczny i przede wszystkim stały chwyt. Na polecenie sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili** puścić. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: energiczna obrona z silnym chwytem, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

8. Obrona po ataku pilnowanego pozoranta:

20 punktów

a) Po jednej komendzie dla ćwiczeń: „Puszczanie”, „Pozycja zasadnicza”, „Marsz przy nodze”

b) Wykonanie: Podczas pilnowania po ok. 5 sekundach pozorant podejmuje na znak sędziego atak na psa. Pies powinien skutecznie bronić się bez pomocy przewodnika poprzez energiczne i silne chwycenie pozoranta. Może go przy tym chwycić jedynie za rękaw ochronny. Pozorant powinien atakować psa grożąc mu uderzeniem i prowokując go. Należy przy tym zwrócić szczególną uwagę na aktywność psa i jego stabilność. Przeprowadza się dwa testy za pomocą pałki. Dopuszczalne są wyłącznie uderzenia na ramiona oraz w okolicy kłębów. Na polecenie sędziego pozorant nieruchomieje. Po zatrzymaniu się pozoranta pies powinien **po chwili puścić**. Przewodnik może samodzielnie wydać komendę do puszczenia w odpowiednim czasie.

Jeśli pies nie puści pozoranta po pierwszej dozwolonej komendzie, sędzia poleca przewodnikowi wydać do dwóch kolejnych komend „Puść”. Jeśli pies po trzeciej komendzie (jedna dozwolona i dwie dodatkowe) nie puści, następuje dyskwalifikacja. Podczas wydawania komendy „Puść” przewodnik powinien spokojnie stać bez oddziaływania na psa. Po puszczeniu pies powinien pozostać blisko pozoranta i uważnie go pilnować. Na znak sędziego przewodnik udaje się normalnym krokiem bezpośrednio do psa i daje mu komendę do przyjęcia pozycji zasadniczej. Pozorantowi zostaje odebrana pałka.

Następuje teraz odprowadzenie pozoranta do sędziego na dystansie ok. 20 kroków. Dozwolona jest komenda dla ćwiczenia „Marsz przy nodze”. Pies powinien iść pomiędzy pozorantem a przewodnikiem. Pies powinien podczas drogi uważnie obserwować pozoranta. Nie może jednak przy tym atakować pozoranta, wskakiwać na niego lub go chwytać. Grupa zatrzymuje się przed sędzią, przewodnik przekazuje sędziemu pałkę i melduje zakończenie części „C”. Po odmeldowaniu się u sędziego na jego polecenie przewodnik oddala się ze swobodnie podążającym psem o 5 kroków od

stojącego pozoranta, zajmuje pozycję zasadniczą, przypina psa do smyczy i prowadzi go do miejsca omówienia ćwiczeń. Pozorant opuszcza na znak sędziego miejsce ćwiczeń.

c) Ocena: Obniża ją niewłaściwe wykonanie ważnych dla niej elementów takich jak: szybkie i silne chwycenie pozoranta, pełny i spokojny chwyt aż do puszczenia, po puszczeniu uważne pilnowanie blisko pozoranta.

Jeśli pies podczas pilnowania jest trochę nieuważny i/lub trochę natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o jeden stopień. Jeśli pies pilnuje pozoranta bardzo nieuważnie i/lub jest bardzo natrętny, ocenę ćwiczenia obniża się o dwa stopnie. Jeśli pies nie pilnuje pozoranta, ale pozostaje przy nim, ocenę ćwiczenia obniża się o trzy stopnie. Jeśli pies wyjdzie naprzeciw nadchodzącemu przewodnikowi, ocena jest niedostateczna. Jeśli pies opuści pozoranta przed wydaniem przez sędziego polecenia do podejścia lub przewodnik wyda komendę, aby pies pozostał przy pozorancie, część „C” zostaje przerwana.

Egzamin Psów Tropiących 1 FH 1

Ślad obcy, co najmniej 1200 kroków, 7 ramion, 6 załamań, 4 przedmioty, wiek śladu: ok. 180 minut, ślad zwodniczy, czas pracy 30 minut.

Utrzymanie śladu	79 punktów
Przedmioty	21 punktów (3 x 5 / 1 x 6)
Razem	100 punktów

Ślad zwodniczy, czas wypracowania: 30 minut

Warunki dopuszczenia do egzaminu:

W dniu imprezy pies musi mieć ukończony wymagany wiek. Nie zezwala się na robienie żadnych wyjątków. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest zdany pomyślnie egzamin BH/VT zgodnie z przepisami organizacji krajowej.

Postanowienia ogólne:

Sędzia lub osoba odpowiedzialna za ślady określa ich przebieg dostosowując go do dostępnego terenu śladów. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

1. Sprawności psa w pracy na śladzie

Pies powinien zaprezentować swoją pewność na ścieżce obcego śladu o długości co najmniej 1200 kroków i wieku przynajmniej 3 godzin. Ścieżka musi mieć sześć dostosowanych do terenu załamań (zob. szkic) oraz musi być przecięta dwukrotnie przez bardziej świeży ślad obcy w dwóch miejscach oddalonych od siebie.

Na ścieżce śladu leżą w nieregularnych odstępach cztery przedmioty dobrze przesiąknięte zapachem osoby układającej ślad, które nosiła wcześniej w kieszeni przez minimum 30 minut. W obrębie jednej ścieżki śladu należy używać różnych przedmiotów (materiał: np. skóra, tekstylia, drewno). Przedmioty muszą mieć długość ok. 10 cm, szerokość od 2 – 3 cm, grubość 0,5 – 1 cm. Optycznie nie mogą one różnić się znacznie od podłoża.

Wszystkie przedmioty należy opatrzyć numerami w ten sposób, aby numery tabliczek startowych były zgodne z numeracją przedmiotów. Te przedmioty pies powinien znaleźć, podjąć lub wskazać.

Przed rozpoczęciem ćwiczenia przewodnik informuje sędziego, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Obydwa sposoby razem, a więc podejmowanie i wskazywanie, są błędem. Ocenia się tylko te przedmioty, które zostały odnalezione zgodnie z deklaracją przewodnika (podejmowanie lub wskazywanie).

Przewodnik decyduje, czy pies pracuje na linie, czy bez niej.

Jeśli przewodnik trzyma linkę w ręce, nie może ona być napięta.

2. Układanie śladów

Układający ślad otrzymuje od sędziego lub osoby odpowiedzialnej za ślad szkic terenu. Sędzia/osoba odpowiedzialna opisuje przebieg śladu na podstawie cech terenu, takich jak pojedynczo stojące drzewa, słupy do przewodów, chaty itd. Przed odejściem osoba układająca ślady pokazuje sędziemu cztery zgodne z regulaminem IPO przedmioty. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona

tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu. Tabliczka pozostaje tam przez cały czas pracy. Układający ślady pozostaje chwilę na początku śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku.

Przedmioty zostawia się w nieregularnych odstępach, nie w odległości 20 kroków przed lub 20 krokach za załamaniem. Pierwszy przedmiot nie powinien leżeć bliżej niż w odległości 250 kroków od podstawy śladu. Czwarty i ostatni przedmiot zostawia się na końcu śladu. Niedozwolone jest pozostawianie przedmiotów na załamaniach lub w ich bezpośrednim pobliżu. Przedmioty należy zostawiać na ścieżce śladu a nie obok niej. Miejsca, gdzie zostały upuszczone przedmioty, kładący ślady oznacza na szkicu krzyżykiem.

Należy surowo przestrzegać tego, aby układać ślad na różnych podłożach. Uczęszczana droga niekoniecznie jest potrzebna. Ścieżkę śladu należy układać w taki sposób, aby odpowiadała ona rzeczywistości. Należy unikać schematów.

30 minut po zakończeniu układania, inna osoba układająca ślady dostaje kolejne polecenie, aby za pomocą śladu zwodniczego przeciąć ścieżkę dwa razy od miejsca wskazanego przez sędziego (nie może to być na pierwszym lub ostatnim ramieniu i nie w obrębie 40 kroków przed lub 40 kroków po załamaniu).

3. Wypracowanie ścieżki śladu

Po zawołaniu przez sędziego przewodnik melduje się ze swoim gotowym do szukania psem w pozycji zasadniczej. Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Dopuszcza się, aby pies na krótko usiadł przed miejscem początku śladu (w odległości ok. 2 metrów).

Przy starcie nie jest określony czas podjęcia tropu. Ważniejsze jest to, aby sędzia widział na podstawie zachowania psa na początku pierwszego ramienia intensywność podejmowania przez niego tropu.

Pies powinien u podstawy śladu wydajnie go nawęszczać. Powinien być tak wyszkolony, aby móc spokojnie, możliwie bez pomocy przewodnika (dopuszczalna jest tylko komenda „Szukaj”) podjąć trop. W żadnym wypadku przewodnik nie może za pomocą ręki wzbudzać u psa potrzeby do szturmowania naprzód. Jeśli przewodnik odniósł wrażenie, że pies nie podjął śladu prawidłowo, ma prawo ponownie przystawić psa do podstawy śladu, ale tylko wtedy, kiedy pies jest oddalony od podstawy śladu nie dalej niż 15 kroków. Za to obowiązkowo odejmuje się 4 punkty.

Ślad powinien być wypracowywany spokojnie, tak, aby przewodnik mógł kroczyć za psem. Jeśli pies natrafi na jakiś przedmiot, powinien go natychmiast podjąć lub przekonywująco wskazać. Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej. Przewodnik udaje się natychmiast do psa i po podniesieniu przedmiotu chowa go. Przy podejmowaniu przedmiotu pies może stać, usiąść a także podejść do przewodnika, który w takim wypadku musi stanąć. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe. Przewodnik może pochwalić psa przy przedmiocie a następnie na znak sędziego poleca mu dalej szukać. Jeśli pies natrafi na przedmiot, który nie był zostawiony przez układającego ślady, to nie może go ani podjąć ani wskazać. Ślad zwodniczy pies może wskazać i zbadać. Jeśli nie opuści przy tym ścieżki, nie jest to błędem. Jeśli pies zejdzie z prawdziwej ścieżki na ścieżkę zwodniczą i będzie na niej podążał na ok. jedną długość linki, pracę na śladzie należy przerwać. Jeśli w ciągu 30 minut od rozpoczęcia pracy u podstawy śladu pies nie dotarł do końca ścieżki, sędzia przerywa pracę.

4. Ocena:

Najwyższą ilość punktów przyznaje się tylko wtedy, kiedy pies na przygotowanej dla niego ścieżce śladu od początku do końca wykazał się przekonywującą sprawnością szukania i wszystkie cztery przedmioty podjął lub wskazał. Wszystkie załamania powinny zostać pewnie wypracowane. Ślady

zwodnicze nie mogą wywierać wpływu na psa. Za nie znalezione przedmioty nie przyznaje się punktów. Jeśli pies nie znajdzie żadnego przedmiotu pozostawionego przez układającego ślad, część „A” otrzymuje maksymalnie ocenę dostateczną. Jeśli pies wskazuje fałszywie (np. nie jest to przedmiot zostawiony przez układającego ślad), z zasady następuje odjęcie 2 punktów.

5. Przyznanie tytułu wyszkolenia Pies Tropiący 1 (FH 1):

Tytuł wyszkolenia FH 1 może zostać przyznany tylko wtedy, kiedy pies zdobędzie co najmniej 70 punktów.

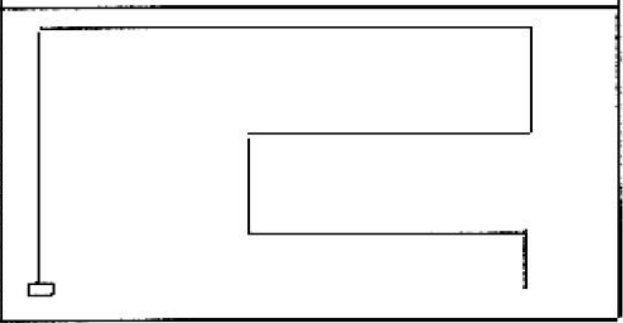
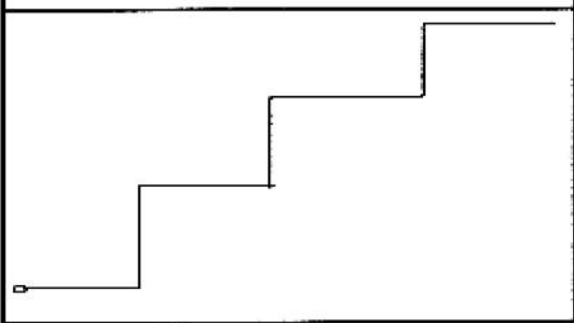
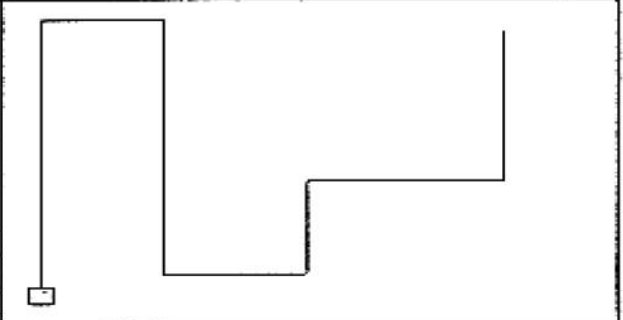
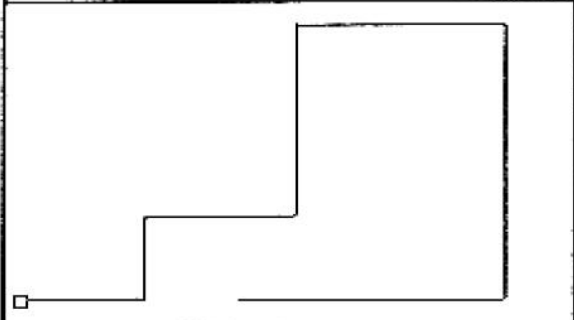
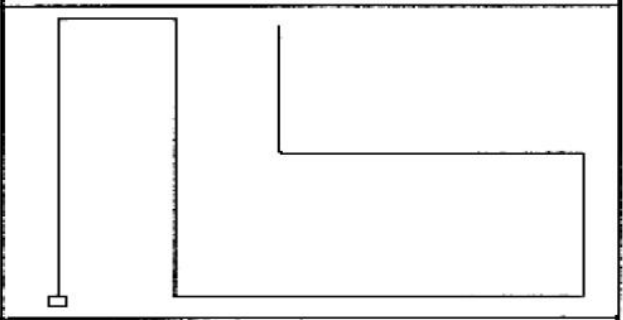
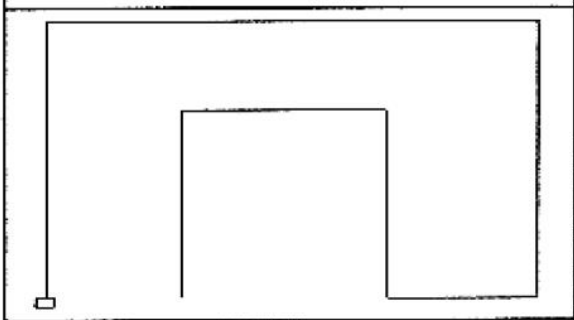
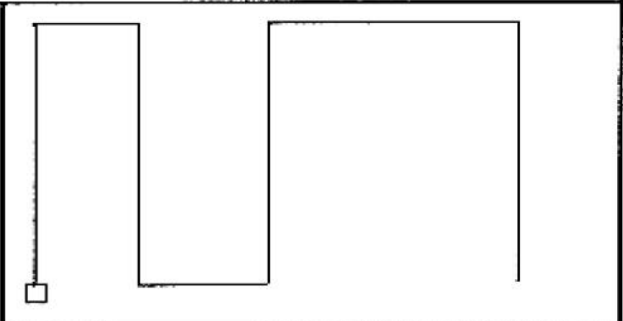
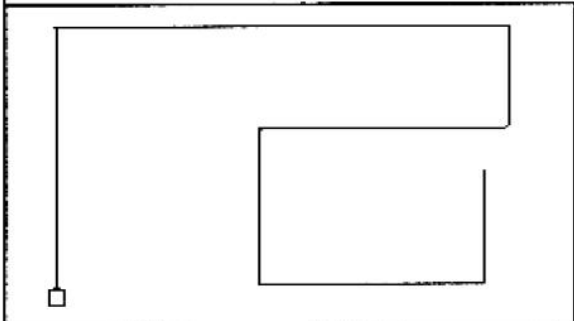
Punktacja:

Najwyższa ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
100 punktów	96 - 100	90 - 95	80 – 89	70 - 79	0 - 69

FH 1:

Ścieżki śladu FH

Egzamin Psów Tropiących 2 FH 2

Ślad obcy, co najmniej 1800 kroków, 8 ramion, 7 załamań, 7 przedmiotów, wiek śladu: ok. 180 minut, ślad zwodniczy, czas pracy 45 minut.

Punktacja:

Utrzymanie śladu	79 punktów
Przedmioty	21 punktów (3 x 5 / 1 x 6)
Razem	100 punktów

Jeśli pies nie znajdzie żadnych przedmiotów, można przyznać maksymalnie ocenę dostateczną.

Warunki dopuszczenia do egzaminu:

W dniu imprezy pies musi mieć ukończony wymagany wiek. Nie zezwala się na robienie żadnych wyjątków. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest zdany pomyślnie egzamin BH/VT zgodnie z przepisami organizacji krajowej.

Postanowienia ogólne:

Sędzia lub osoba odpowiedzialna za ślady określa ich przebieg dostosowując go do dostępnego terenu śladów. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

Kolejność uczestników jest losowana w obecności sędziego ponownie po ułożeniu śladów.

Przed układaniem śladów układający ślady musi pokazać sędziemu lub osobie odpowiedzialnej za ślady przedmioty. Można używać wyłącznie przedmiotów dobrze (przez co najmniej 30 minut) przesiąkniętych zapachem układającego ślady. Układający ślady pozostaje chwilę u podstawy śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku. Ramiona i załamania należy tworzyć idąc także normalnym krokiem (zob. szkic). Pierwszy przedmiot zostawia się po co najmniej 100 krokach na pierwszym lub drugim ramieniu, pozostałe kładzie się dowolnie, także dwa na tym samym ramieniu. Siódmy przedmiot pozostawia się na końcu ścieżki. Ramiona muszą być dostosowane do terenu. Jedno ramię należy utworzyć jako półkole w promieniu o długości przynajmniej trzech linek (ok. 30 metrów). Półkole zaczyna się i kończy prawym załamaniem. Przynajmniej dwa załamania muszą być załamaniami ostrymi, które należy tworzyć w obrębie 30 do 60° (zob. szkic). Różne przedmioty (materiał: np. skóra, tekstylia, drewno) zostawia się na wszystkich ramionach nieregularnie, ale nie w odległości 20 kroków przed lub 20 krokach za załamaniem. Ostatni przedmiot zostawia się na końcu śladu. Przedmioty zostawia się na ścieżce śladu z ruchu. Po opuszczeniu ostatniego przedmiotu układający ślady idzie jeszcze kilka kroków w linii prostej. Przedmioty muszą mieć długość ok. 10 cm, szerokość od 2 – 3 cm, grubość 0,5 – 1 cm. Optycznie nie mogą one różnić się znacznie od podłoża. Wszystkie przedmioty należy opatrzyć numerami, które są zgodne z numeracją śladów. Przewodnik i pies nie mogą być obecni przy układaniu śladu. Na pół godziny przed pracą na śladzie inna osoba układająca ślady musi utworzyć ślad zwodniczy, który przecina dwa ramiona pod kątem nie mniejszym niż 60°.

Nie należy zostawiać śladu zwodniczego w obrębie 40 kroków przed i 40 kroków za załamaniem. Ślad zwodniczy nie może przeciąć pierwszego i ostatniego ramienia lub dwa razy tego samego ramienia.

Sędzia, układający ślady i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

a) Komenda dla ćwiczenia „szukanie”

Komenda do szukania jest dozwolona na początku śladu i po każdym przedmiocie. Dozwolona jest także sporadyczna pochwała i sporadyczna komenda do szukania za wyjątkiem załamań i przy przedmiotach.

b) Wykonanie: Przewodnik przygotowuje swojego psa do tropienia. Pies może pracować bez linki lub na linie o długości 10 metrów. Linka może być prowadzona na grzbiecie, z boku lub pomiędzy przednimi lub tylnymi kończynami psa. Może być ona przypięta albo bezpośrednio do nie zaciskowej obroży lub do kółka szelek (dozwolone są szelki piersiowe lub szelki Böttgera bez dodatkowych rzemieni). Po wywołaniu przewodnik ze swoim gotowym do szukania psem melduje się u sędziego w pozycji zasadniczej i podaje, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Dopuszcza się, aby pies na krótko usiadł przed miejscem początku śladu (w odległości ok. 2 metrów).

Przy starcie nie jest określony czas podjęcia tropu. Ważniejsze jest to, aby sędzia widział na podstawie zachowania psa na początku pierwszego ramienia intensywność podejmowania przez niego tropu.

Przed pracą na śladzie, przy starcie oraz podczas całej pracy nie wolno stosować jakiegokolwiek przymusu.

Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Pies musi u podstawy śladu intensywnie podejmować trop, spokojnie i nisko węsząc. Następnie nisko węsząc pies powinien intensywnie i w równym tempie podążać za śladem. Pies powinien pewnie wypracowywać załamania. Przewodnik podąża za psem w odległości 10 metrów na końcu linki. Kiedy pies pracuje bez linki należy także zachować odstęp 10 metrów. Linka może swobodnie zwisać, kiedy przewodnik trzyma ją w ręce. Po wypracowaniu załamania pies powinien kontynuować szukanie w równomiernym tempie. Po znalezieniu przedmiotu pies musi bez komendy przewodnika podjąć przedmiot lub go przekonywująco wskazać. Może on przy podejmowaniu przedmiotu stać, usiąść a także podejść do przewodnika. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe. Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej (także na zmianę). Po wskazaniu przedmiotu lub jego podjęciu przewodnik odkłada linkę i udaje się do psa. Poprzez podniesienie przedmiotu pokazuje on, że pies go znalazł. Następnie przewodnik chwyta ponownie linkę i kontynuuje pracę na śladzie. Po zakończeniu pracy należy pokazać znalezione przedmioty sędziemu. Podczas pracy na śladzie nie wolno podawać psu karmy. Przewodnik może po uzgodnieniu tego z sędzią przerwać na krótko pracę na śladzie, jeśli uzna, że on lub jego pies z powodu stanu fizycznego i warunków atmosferycznych (np. duży upał) wymagają krótkiej przerwy. Przerwy te są odejmowane od całkowitego czasu pracy na ścieżce śladu. Przewodnikowi zezwala się podczas przerwy lub przy przedmiocie na oczyszczenie psu głowy, oczu i nosa. W tym celu przewodnik może zabrać ze sobą wilgotny ręcznik lub wilgotną gąbkę. Należy jednak pokazać te przedmioty sędziemu przed rozpoczęciem śladu. Inne środki pomocnicze są niedozwolone.

c) Ocena: Aby otrzymać stopień wyszkolenia, praca na śladzie powinna być oceniona na co najmniej 70 punktów. Tempo szukania nie stanowi kryterium przy ocenie wtedy, kiedy ślad jest wypracowywany intensywnie, równomiernie i przekonywująco a pies przy tym pokazuje pozytywne zachowanie przy szukaniu. Upewnianie się psa bez opuszczania śladu nie jest błędem. Pies może wskazać ślad zwodniczy i sprawdzić go bez opuszczania ścieżki śladu. To nie jest błędem. Może on podążyć za śladem zwodniczym maksymalnie 10 metrów (odjęcie punktów), ale jeśli go nie opuści, następuje przerwanie egzaminu. Ponowne przystawianie do podstawy śladu, niepewne szukanie, praca wysokim nosem, wypróżnianie się, krążenie na załamaniach, stałe zachęcanie psa, oddziaływanie linką lub pomoc słowna w obrębie śladu lub przy przedmiotach, nieprawidłowe podejmowanie lub wskazywanie przedmiotów oraz chybione wskazywanie obniżają ocenę. Jeśli pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki, praca zostaje przerwana.

Jeśli pies opuszcza ślad i zostanie przy tym powstrzymany przez przewodnika, sędzia wydaje polecenie, by przewodnik podążał za psem. Jeśli nie wypełni polecenia, praca zostaje przez sędziego przerwana. Jeśli w ciągu 45 minut od startu psa u podstawy śladu pies nie dotrze do końca ścieżki śladu, sędzia przerywa pracę za wyjątkiem sytuacji, kiedy pies szuka na ostatnim ramieniu. Nie można w tym wypadku przerwać pracy z powodu przekroczenia czasu. Oceniane są osiągnięcia psa do chwili przerwania pracy.

Jest błędem, kiedy pies pokazuje dwie możliwości zachowania się przy przedmiocie: podejmowanie przedmiotów oraz ich wskazywanie. Oceniane są tylko te przedmioty, które są odnajdywane zgodnie z wcześniejszą deklaracją przewodnika. Fałszywe wskazania wpływają na ocenę aktualnego ramienia.

Za przedmioty, które nie zostały podjęte lub wskazane, nie przyznaje się punktów.

Podział punktacji za utrzymanie ścieżki śladu na ramionach musi odbywać się według długości i stopnia trudności. Ocena poszczególnych ramion odbywa się według stopni i punktów. Jeśli pies nie szuka (zbyt długo pozostaje w tym samym miejscu bez szukania), pracę można przerwać nawet wtedy, kiedy znajduje się jeszcze na ścieżce śladu.

IPO-FH

Dwa ślady obce, co najmniej 1800 kroków, 8 ramion, 7 załamania, 7 przedmiotów, wiek śladu: ok. 180 minut, ślad zwodniczy, czas pracy 45 minut.

Punktacja:

	1 dzień	2 dzień	Razem
Utrzymanie śladu	79	79	158
Przedmioty 7 x 3	21	21	42
Razem	100	100	200

Jeśli pies nie znajdzie żadnych przedmiotów, można przyznać maksymalnie ocenę dostateczną.

Warunki dopuszczenia do egzaminu:

W dniu imprezy pies musi mieć ukończony wymagany wiek. Nie zezwala się na robienie żadnych wyjątków. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest zdany pomyślnie egzamin BH/VT zgodnie z przepisami organizacji krajowej.

Postanowienia ogólne:

Sędzia lub osoba odpowiedzialna za ślady określa ich przebieg dostosowując go do dostępnego terenu śladów. Ślady należy układać różnie w ciągu dwóch dni. Nie może mieć miejsca fakt, że na każdej ścieżce poszczególne załamania i przedmioty leżą w tej samej odległości lub takich samych odstępach. Podstawa śladu musi być dobrze zaznaczona tabliczką, którą wbija się w ziemię bezpośrednio z lewej strony obok podstawy śladu.

Obydwa ślady obce dla jednego zawodnika muszą być układane w ciągu dwóch różnych dni w ramach jednej imprezy, w różnych miejscach i przez różne osoby.

Kolejność uczestników jest losowana w obecności sędziego ponownie po ułożeniu śladów.

Przed układaniem śladów układający ślady musi pokazać sędziemu lub osobie odpowiedzialnej za ślady przedmioty. Można używać wyłącznie przedmiotów dobrze (przez co najmniej 30 minut) przesiąkniętych zapachem układającego ślady. Układający ślady pozostaje chwilę u podstawy śladu a następnie idzie normalnym krokiem we wskazanym kierunku. Ramiona i załamania należy tworzyć idąc także normalnym krokiem (zob. szkic). Pierwszy przedmiot zostawia się po co najmniej 100 krokach na pierwszym lub drugim ramieniu, pozostałe kładzie się dowolnie, także dwa na tym samym ramieniu. Siódmy przedmiot pozostawia się na końcu ścieżki. Ramiona muszą być dostosowane do terenu. Jedno ramię należy utworzyć jako półkole w promieniu o długości przynajmniej trzech linek (ok. 30 metrów). Półkole zaczyna się i kończy prawym załamaniem. Przynajmniej dwa załamania muszą być załamaniami ostrymi, które należy tworzyć w obrębie 30 do 60° (zob. szkic). Różne przedmioty (materiał: np. skóra, tekstylia, drewno) zostawia się na wszystkich ramionach nieregularnie, ale nie w odległości 20 kroków przed lub 20 krokach za załamaniem. Ostatni przedmiot zostawia się na końcu śladu. Przedmioty zostawia się na ścieżce śladu z ruchu. Po zostawieniu ostatniego przedmiotu układający ślady idzie jeszcze kilka kroków w linii prostej. Przedmioty muszą mieć długość ok. 10 cm, szerokość od 2 – 3 cm, grubość 0,5 – 1 cm. Optycznie nie mogą one różnić się znacznie od podłoża. Wszystkie przedmioty należy opatrzyć numerami, które są zgodne z numeracją śladów. Przewodnik i pies nie mogą być obecni przy układaniu śladu. Na pół godziny przed pracą na śladzie inna osoba układająca ślady musi utworzyć ślad zwodniczy, który przecina dwa ramiona pod kątem nie mniejszym niż 60°. Nie należy zostawiać śladu zwodniczego w obrębie 40 kroków przed i 40 kroków za załamaniem. Ślad zwodniczy nie może przeciąć pierwszego i ostatniego ramienia lub dwa razy tego samego ramienia.

Sędzia, układający ślady i osoby towarzyszące nie mogą podczas pracy psa przebywać na terenie, na którym para (przewodnik i pies) ma prawo szukać.

a) Komenda dla ćwiczenia „Szukanie”

Komenda do szukania jest dozwolona na początku śladu i po każdym przedmiocie. Dozwolona jest także sporadyczna pochwała i sporadyczna komenda do szukania za wyjątkiem załamania i przy przedmiotach.

b) Wykonanie: Przewodnik przygotowuje swojego psa do tropienia. Pies może pracować bez linki lub na linie o długości 10 metrów. Linka może być prowadzona na grzbiecie, z boku lub pomiędzy przednimi lub tylnymi kończynami psa. Może być ona przypięta albo bezpośrednio do nie zaciskowej obroży lub do kółka szelek (dozwolone są szelki piersiowe lub szelki Böttgera bez dodatkowych rzemieni). Po wywołaniu przewodnik ze swoim gotowym do szukania psem melduje się u sędziego w pozycji zasadniczej i podaje, czy pies podejmuje przedmioty czy je wskazuje. Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Dopuszcza się, aby pies na krótko usiadł przed miejscem początku śladu (w odległości ok. 2 metrów).

Przy starcie nie jest określony czas podjęcia tropu. Ważniejsze jest to, aby sędzia widział na podstawie zachowania psa na początku pierwszego ramienia intensywność podejmowania przez niego tropu.

Przed pracą na śladzie, przy starcie oraz podczas całej pracy nie wolno stosować jakiegokolwiek przymusu.

Na polecenie sędziego pies jest wolno i spokojnie doprowadzany i przystawiany do podstawy śladu. Pies musi u podstawy śladu intensywnie podejmować trop, spokojnie i nisko węsząc. Następnie nisko węsząc pies powinien intensywnie i w równym tempie podążać za śladem. Pies powinien pewnie wypracowywać załamania. Przewodnik podąża za psem w odległości 10 metrów na końcu linki. Kiedy pies pracuje bez linki należy także zachować odstęp 10 metrów. Linka może swobodnie zwisać, kiedy przewodnik trzyma ją w ręce. Po wypracowaniu załamania pies powinien kontynuować szukanie w równomiernym tempie. Po znalezieniu przedmiotu pies musi bez komendy przewodnika podjąć przedmiot lub go przekonywująco wskazać. Może on przy podejmowaniu przedmiotu stać, usiąść a także podejść do przewodnika. Pójście dalej z przedmiotem lub podjęcie go w pozycji leżącej jest wadliwe. Wskazanie przedmiotu może odbywać się w pozycji leżącej, siedzącej lub stojącej (także na zmianę). Po wskazaniu przedmiotu lub jego podjęciu przewodnik odkłada linkę i udaje się do psa. Poprzez podniesienie przedmiotu pokazuje on, że pies go znalazł. Następnie przewodnik chwyci ponownie linkę i kontynuuje pracę na śladzie. Po zakończeniu pracy należy pokazać znalezione przedmioty sędziemu. Podczas pracy na śladzie nie wolno podawać psu karmy. Przewodnik może po uzgodnieniu tego z sędzią przerwać na krótko pracę na śladzie, jeśli uzna, że on lub jego pies z powodu stanu fizycznego i warunków atmosferycznych (np. duży upał) wymagają krótkiej przerwy. Przerwy te są odejmowane od całkowitego czasu pracy na ścieżce śladu. Przewodnikowi zezwala się podczas przerwy lub przy przedmiocie na oczyszczenie psu głowy, oczu i nosa. W tym celu przewodnik może zabrać ze sobą wilgotny ręcznik lub wilgotną gąbkę. Należy jednak pokazać te przedmioty sędziemu przed rozpoczęciem śladu. Inne środki pomocnicze są niedozwolone.

c) Ocena: Aby otrzymać stopień wyszkolenia, obydwa ślady obce powinny być ocenione na co najmniej 70 punktów. Tempo szukania nie stanowi kryterium przy ocenie wtedy, kiedy ślad jest wypracowywany intensywnie, równomiernie i przekonywująco a pies przy tym pokazuje pozytywne zachowanie przy szukaniu.

Upewnianie się psa bez opuszczania śladu nie jest błędem. Pies może wskazać ślad zwodniczy i sprawdzić go bez opuszczania ścieżki śladu. To nie jest błąd. Może on podążyć za śladem zwodniczym maksymalnie 10 metrów (odjęcie punktów), ale jeśli go nie opuści, następuje przerwanie egzaminu. Ponowne przystawianie do podstawy śladu, niepewne szukanie, praca wysokim nosem, wypróżnianie się, krążenie na załamaniach, stałe zachęcanie psa, oddziaływanie linką lub pomoc słowna w obrębie śladu lub przy przedmiotach, nieprawidłowe podejmowanie lub wskazywanie przedmiotów oraz chybione wskazywanie obniżają ocenę. Jeśli pies opuści ślad na odległość większą niż długość linki, praca zostaje przerwana. Jeśli pies opuszcza ślad i zostanie przy tym powstrzymany przez przewodnika, sędzia wydaje polecenie, by przewodnik podążał za psem. Jeśli nie wypełni

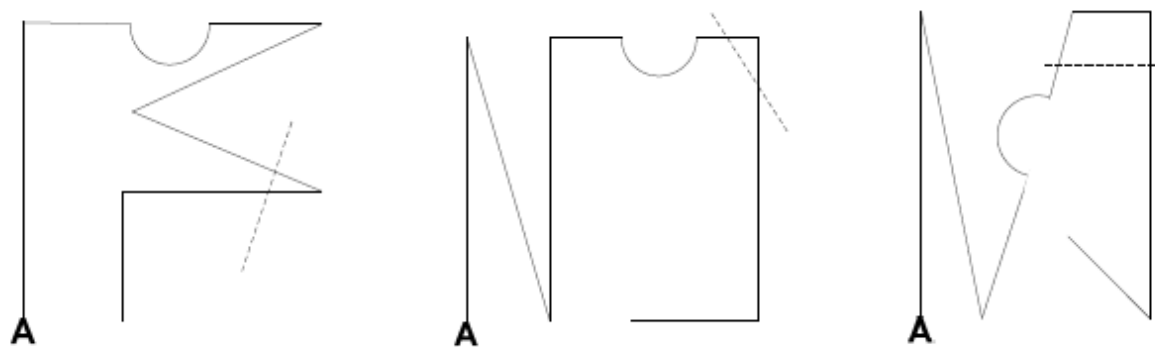
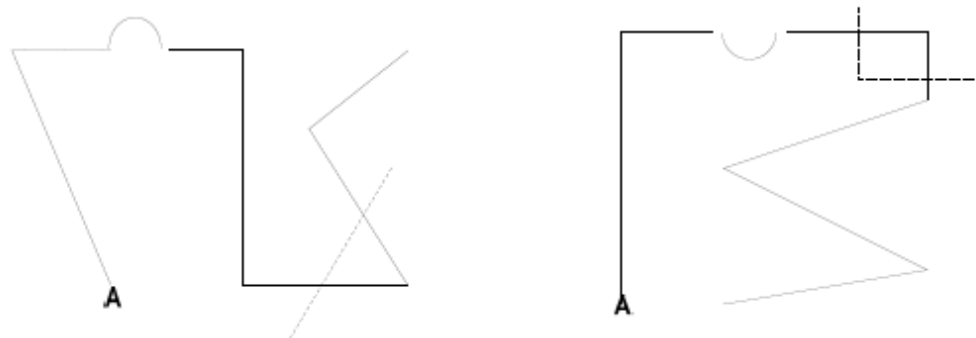
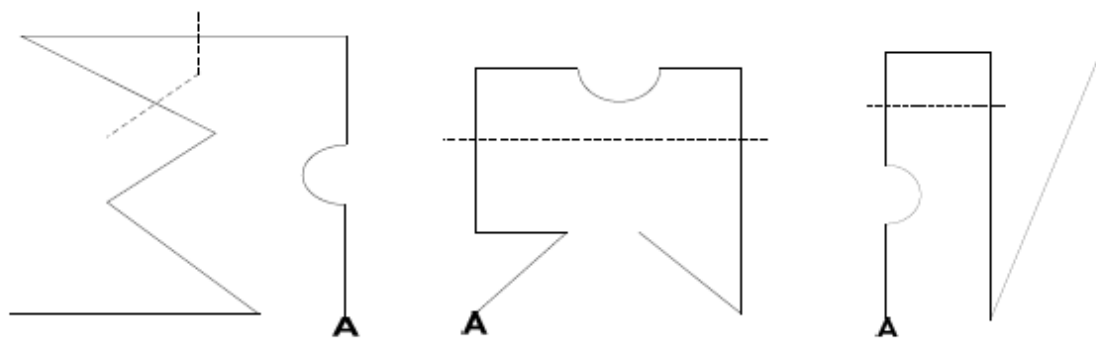
polecenia, praca zostaje przez sędziego przerwana. Jeśli w ciągu 45 minut od startu psa u podstawy śladu pies nie dotrze do końca ścieżki śladu, sędzia przerywa pracę za wyjątkiem sytuacji, kiedy pies szuka na ostatnim ramieniu. Nie można w tym wypadku przerwać pracy z powodu przekroczenia czasu. Oceniane są osiągnięcia psa do chwili przzerwania pracy.

Jest błędem, kiedy pies pokazuje dwie możliwości zachowania się przy przedmiocie: podejmowanie przedmiotów oraz ich wskazywanie. Oceniane są tylko te przedmioty, które są odnajdywane zgodnie z wcześniejszą deklaracją przewodnika. Fałszywe wskazania wpływają na ocenę aktualnego ramienia.

Za przedmioty, które nie zostały podjęte lub wskazane, nie przyznaje się punktów.

Podział punktacji na ramiona za utrzymanie ścieżki śladu musi odbywać się według długości i stopnia trudności. Ocena poszczególnych ramion odbywa się według stopni i punktów. Jeśli pies nie szuka (zbyt długo pozostaje w tym samym miejscu bez szukania), pracę można przerwać nawet wtedy, kiedy pies znajduje się jeszcze na ścieżce śladu.

FH 2 i IPO-FH

	Wytyczne FCI 2012	Strona 120 z 126
---	--------------------------	-------------------------

Egzamin z rewirowania za przedmiotami 1 – 3 (StPr 1 – 3)

1. Stopnie egzaminu z rewirowania za przedmiotami:

Wymagania sprawnościowe zostały podzielone na stopnie i są odpowiednie dla danego stopnia egzaminu.

Stopień	Pole do rewirowania	Przedmioty	Punkty	Czas rewirowania
1	20 x 30 m	Przedmioty należące do przewodnika. 2 sztuki / wymiary 10 x 3 x 1 cm Materiał = dozwolony jednakowy 1 przedmiot z lewej strony, 1 przedmiot z prawej strony	10 / 10	10 minut
2	20 x 40 m	Przedmioty obce. 4 sztuki / wymiary: 10 x 3 x 1 cm Materiał = różny 2 przedmioty z lewej strony, 2 przedmioty z prawej strony	5 / 5 / 5 / 5	12 minut
3	30 x 50 m	Przedmioty obce. 5 sztuk / wymiary: 5 x 3 x 1 cm Materiał = różny Przedmioty dowolnie rozłożone	4 / 4 / 4 / 4 / 4	15 minut

2. Uwagi ogólne:

Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest wiek psa wynoszący co najmniej 15 miesięcy oraz zdanie egzaminu BH/VT FCI lub egzaminu BH/VT na szczeblu krajowym.

Przewodnik melduje się u sędziego w pozycji sportowej wraz z podaniem nazwiska oraz danych psa i stopnia egzaminu. Następnie udaje się z przypiętym do smyczy psem do wskazanej pozycji startowej i zajmuje tam pozycję zasadniczą.

Do pracy podczas rewirowania za przedmiotami pies zostaje odpięty ze smyczy. Smycz przewodnik ma przy sobie.

Należy unikać wszelkiego przymusu oraz przemocy.

Nieznaczne przekroczenie granic pola szukania nie jest błędem.

Publiczność powinna pozostawać w odpowiednim odstępnie od pola szukania.

3. Warunki terenowe do rewirowania za przedmiotami:

Podłoże: możliwe są wszystkie naturalne podłoża (łąka, pole, teren leśny), drzewostan jest możliwy (należy w miarę możliwości zapobiec poszukiwaniom wzrokowym przez psa i dlatego nie należy wybierać przyciętych trawników lub podobnych powierzchni).

Pole do rewirowania przed wyłożeniem/wyrzuceniem przedmiotów należy wielokrotnie przejść wzdłuż i wszerz i podczas wykładania nie pozostawiać żadnych „śladów”.

Dopuszczalne jest odgraniczenie pola do rewirowania za pomocą palików rozpoznawczych.

4. Przedmioty:

Materiał: drewno, skóra, sztuczna skóra, tekstylia

Wyłożone przedmioty nie powinny znacznie różnić się od podłoża formą i kolorem i nie powinny być układane w widoczny sposób.

Przedmioty są układane przez sędziego. Podczas tej czynności przewodnik i pies nie mogą być obecni. Nie wyznacza się czasu „leżakowania” przedmiotów. Ćwiczenie można rozpocząć natychmiast po wyłożeniu przedmiotów.

5. Przystawienie psa do rewirowania:

Sędzia pokazuje przewodnikowi umowną linię środkową oraz linie obrysowe pola rewirowania.

Na początku ćwiczenia zezwala się na krótki trening kondycyjny psa na umownej linii środkowej pola rewirowania.

Przewodnik porusza się na umownej linii środkowej. Może on ją na krótką chwilę opuścić tylko do podniesienia przedmiotu wskazanego przez psa.. Zaraz po tym pies powinien z linii środkowej ponownie przystąpić do rewirowania. Dozwolone są komendy głosowe (np. Szukaj) i znaki za strony przewodnika.

Rewirowanie za przedmiotami „wysokim nosem” nie jest błędem.

Pole rewirowania może być przeszukiwane wielokrotnie,

6. Zachowanie się psa przy przedmiotach:

Pies powinien wskazywać przedmioty przekonywująco i nie powinien ich dotykać. Może on wskazywać przedmioty siedząc, stojąc, leżąc lub na zmianę. Komenda do wskazywania jest niedozwolona a jeśli zostanie wydana, dany przedmiot nie podlega ocenie.

Niedozwolone są przedmioty, które zmuszają psa do położenia się po jego znalezieniu. Kiedy pies wskazał przedmiot, przewodnik udaje się do niego, pokazuje przedmiot poprzez podniesienie go sędziemu, udaje się ponownie do umownej linii środkowej i tam ponownie poleca psu kontynuację rewirowania za przedmiotami.

Kierunek leżenia przy przedmiotach nie jest określony. Znaleziony przedmiot powinien jednak leżeć w bezpośrednim obrębie kończyn przednich.

Przewodnik zawsze podchodzi z boku do leżącego psa i nie może stanąć przed nim. Dozwolona jest krótka pochwała po podniesieniu przedmiotu.

Po odnalezieniu ostatniego przedmiotu należy przypiąć psa do smyczy. Następnie odbywa się pokazanie przedmiotów i odmeldowanie się u sędziego.

	Wytyczne FCI 2012	Strona 122 z 126
---	--------------------------	-------------------------

7. Ocena:

Najwyższa ilość punktów na egzaminie z rewirowania wynosi 100 punktów. Aby zdać egzamin, należy zdobyć co najmniej 70 punktów.

Kryteria oceny dla 3 stopni egzaminu przedstawiają się następująco:

a)	Podporządkowanie się psa (słuchanie komend głosowych i przestrzeganie znaków przewodnika)	20 punktów
b)	Intensywność tropienia psa (gotowość intensywnego podjęcia tropu)	20 punktów
c)	Wytrwałość (utrzymanie instynktu tropienia aż do znalezienia przedmiotu)	20 punktów
d)	Zachowanie przewodnika (sposób oddziaływania na psa)	20 punktów
e)	Odnajdywanie przedmiotów (przekonywujące wskazywanie)	20 punktów

Najwyższa ilość punktów	Ocena doskonała	Ocena bardzo dobra	Ocena dobra	Ocena dostateczna	Ocena niedostateczna
100 p	96 - 100 p	90 - 95 p	80 – 89 p	70 - 79 p	0 - 69 p

8. Wykonanie:

Ćwiczenie zaczyna się od pozycji zasadniczej na brzegu pola rewirowania a kończy się wraz z odmeldowaniem się u sędziego, któremu należy pokazać znalezione przedmioty.

Kryteria pozytywne:

Równomierna, spokojna i płynna praca, szybkie odchodzenie od przewodnika, bezpośrednia reakcja na komendę i ukierunkowana praca, szerokie wypady boczne psa.

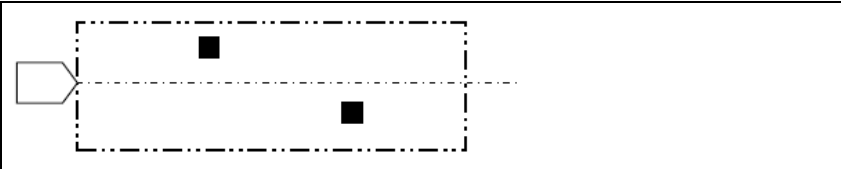
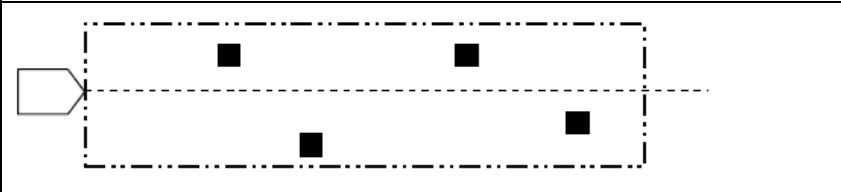
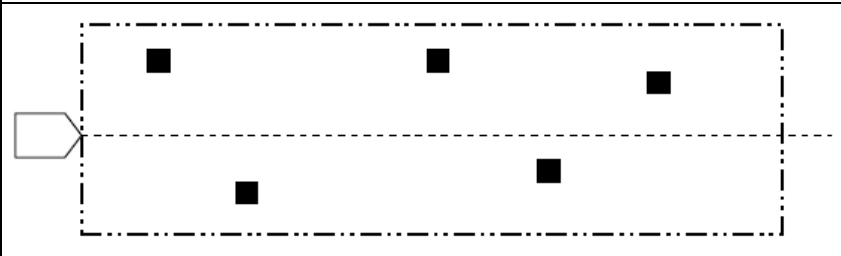
Błędy:

Podejmowanie przedmiotów przez psa. Przedmioty znalezione z dużą pomocą przewodnika nie podlegają ocenie.

Dotknięcie przedmiotów	Obniżenie oceny o 1 – 3 punktów
Przedwczesne wstanie, niedozwolone komendy	Obniżenie oceny o 1 – 3 punktów
Opuszczenie umownej linii środkowej przez przewodnika	Obniżenie oceny o 2 – 5 punktów
Łapanie myszy, wypróżnianie się i inne	Obniżenie oceny o 4 – 8 punktów
Praca psa bez zapалу	Obniżenie oceny o 4 – 8 punktów

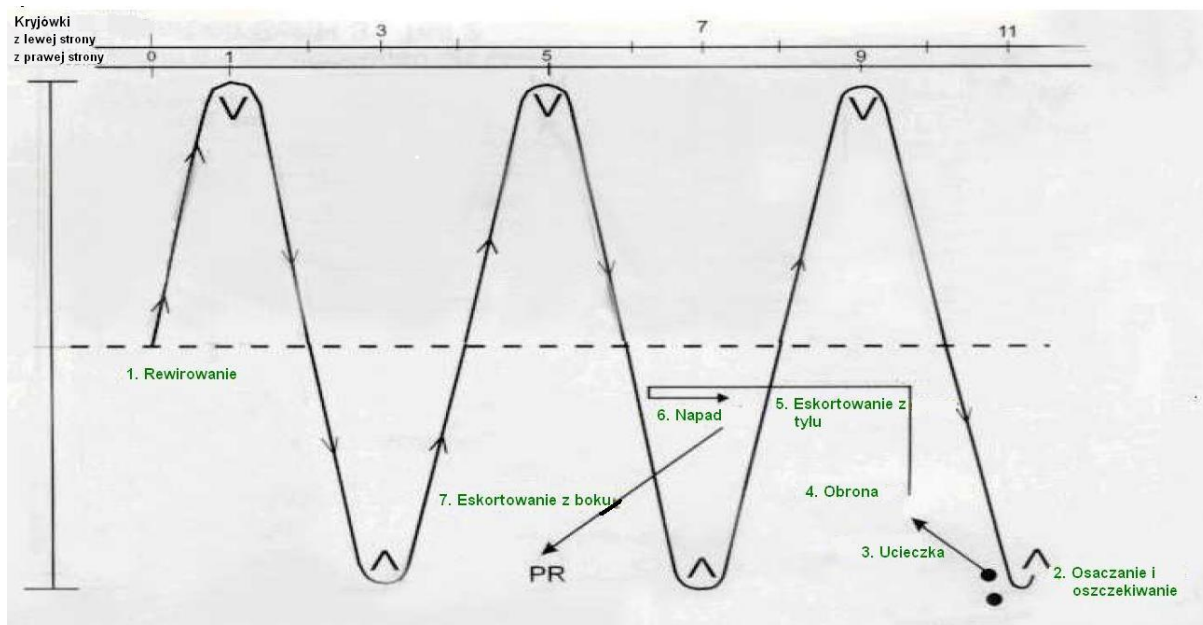
Po przekroczeniu wyznaczonego czasu pracy ćwiczenie rewirowania za przedmiotami należy przerwać. Do oceny liczą się zdobyte dotychczas punkty.

Dodatkowe negatywne kryteria oceny to: niespokojne zachowanie się psa przy wskazywaniu przedmiotów, szczekanie, niedozwolona pomoc przewodnika, duże przekroczenie granic pola przez psa.

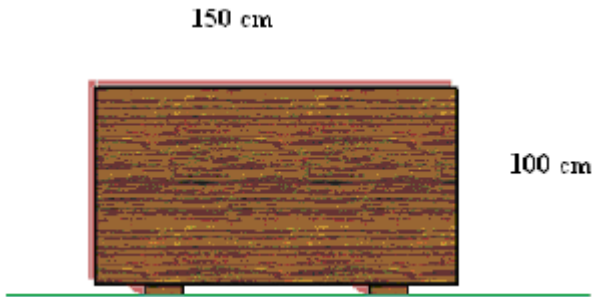
	Stopień 1 Wielkość pola 20 x 30 m
	Stopień 2 Wielkość pola 20 x 40 m
	Stopień 3 Wielkość pola 30 x 50 m

Załącznik do IPO

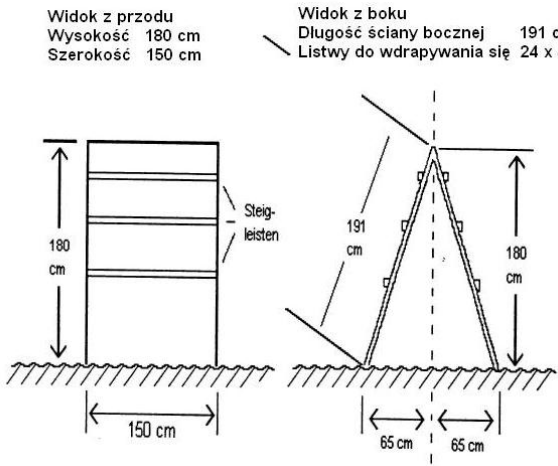
a) Rewirowanie

b) Przeszkoda

 150 cm 100 cm	Przeszkoda ma wysokość 100 cm i szerokość 150 cm (zob. szkic). Skoki próbne są podczas egzaminu niedozwolone.
---	---

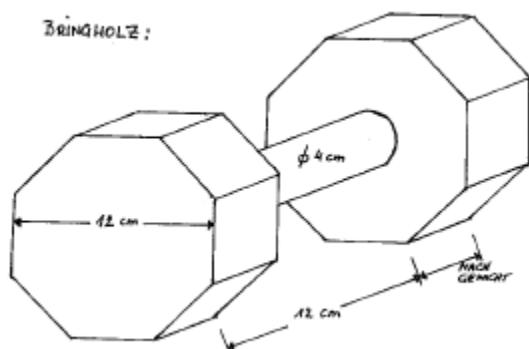
c) Przeszkoda ukośna

Widok z przodu Wysokość 180 cm Szerokość 150 cm Widok z boku Długość ściany bocznej 191 cm Listwy do wdrapywania się 24 x 48 180 cm 150 cm 191 cm 65 cm 65 cm Steig-leisten	Przeszkoda ukośna składa się z dwóch połączonych w części górnej ścian do wspinania się o szerokości 150 cm i wysokości 180 cm. Przy podłożu stoją one w takiej odległości od siebie, że wysokość pionowa wynosi 180 cm. Cała powierzchnia ścian ukośnej musi być wyłożona materiałem antypoślizgowym. Na ścianach w ich górnej części należy umieścić po 3 listwy 24/48 mm do wdrapywania się. Wszystkie psy biorące udział w jednym egzaminie muszą przeskoczyć takie same przeszkody. Skoki próbne są podczas egzaminu niedozwolone.
--	---

d) Drewniane koziołki

	IPO 1	IPO 2	IPO 3
Teren płaski	650 g	1000 g	2000 g
Przeszkoda	650 g	650 g	650 g
Przeszkoda ukośna	650 g	650 g	650 g

Koziółek:

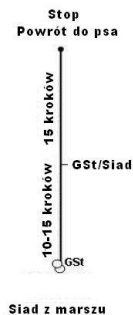
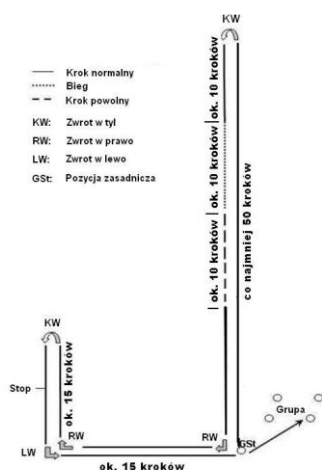

Przy ćwiczeniach z aportowaniem dozwolone są wyłącznie drewniane koziółki. Wszyscy uczestnicy mogą używać wyłącznie koziółków przygotowanych przez organizatorów imprezy. Koziółki należące do przewodnika są **niedozwolone**.

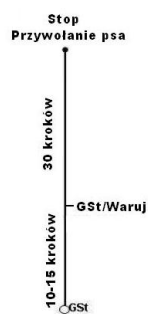
Przedstawiony rysunek koziółka jest jedynie wzorem. Ważne jest to, aby ciężar koziółków był prawidłowy i aby poprzeczka do chwytania była wykonana z drewna i zamocowana na wysokości minimum 4 cm od podłoża.

e) Wykonanie:

Szkic marszu - Chodzenie na smyczy / Chodzenie bez smyczy:

Siad z marszu

Warowanie w połączeniu z przychodzeniem "do mnie"

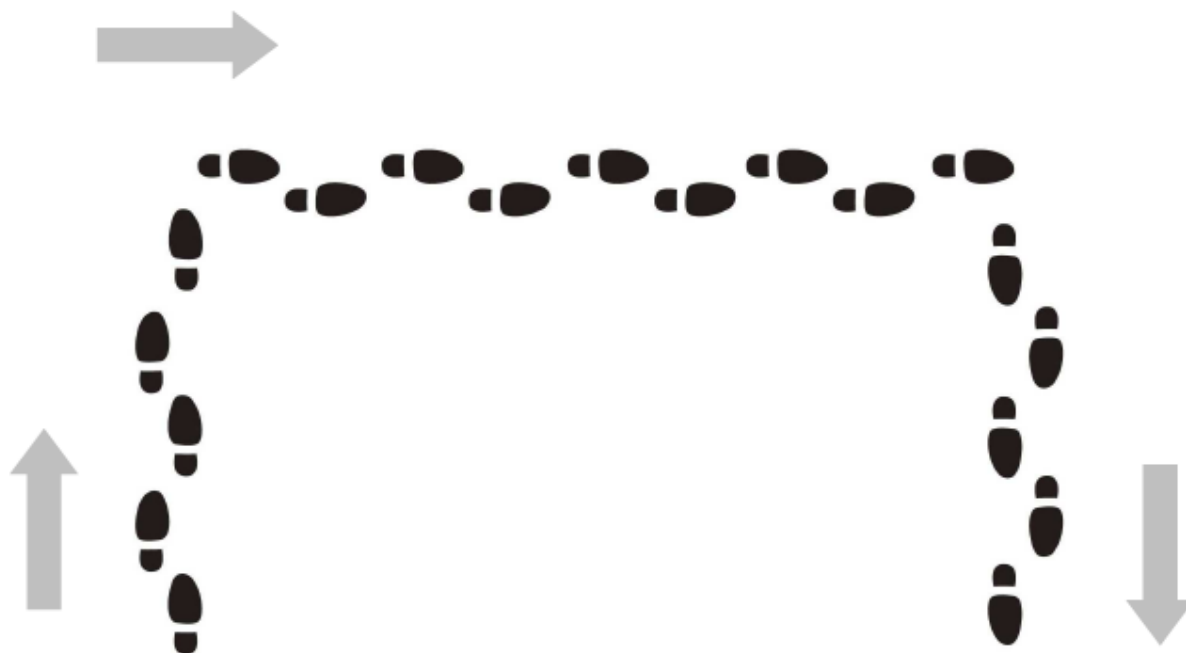
Przewodnik udaje się do sędziego z psem na smyczy w IPO 1 a w IPO 2 i 3 z psem odpiętym ze smyczy, każe psu usiąść i przedstawia się.

Na znak sędziego we wszystkich stopniach IPO przewodnik z psem odpiętym ze smyczy przyjmuje pozycję zasadniczą a następnie na kolejny znak sędziego rozpoczyna ćwiczenie. Z prostej, spokojnej i uważnej postawy zasadniczej pies na komendę „Marsz przy nodze” podąża za przewodnikiem po jego lewej stronie uważnie, radośnie i prosto z barkiem zawsze na wysokości jego kolana. Przy zatrzymaniu się pies powinien samodzielnie, szybko i prosto usiąść.

Na początku ćwiczenia przewodnik idzie w linii prostej ze swoim psem 50 kroków bez zatrzymywania się. Po wykonaniu zwrotu w tył i dalszych 10 do 15 kroków z komendą „Marsz przy nodze” musi zaprezentować bieg oraz krok powolny (każdy po 10 - 15 kroków). Przejście z biegu do kroku powolnego należy wykonać bez kroków pośrednich.

Początkowa pozycja zasadnicza jest jednocześnie miejscem końcowej pozycji zasadniczej.

W grupie przewodnik wraz z psem powinien obejść jedną osobę z lewej a drugą z prawej strony.

Sposób układania załamań.
Załamanie należy przejść tak, aby było zwarte.
Nie można przerwać ścieżki śladu.

